

Delavska enotnost

Glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije

Glavni urednik Franček Kavčič
Odgovorni urednik Marjan Horvat

Ljubljana, 14. septembra 1990
številka 38, letnik 49, cena 10 dinarjev

Če vprašate mene

V Sloveniji smo bili priče napovedi, pripravam in odpovedi splošne stavke v izvedbi Zveze Svobodnih sindikatov Slovenije. Vzroki za napoved stavke so bili ničkolikokrat pojasnjeni, zahteve stavkovnega odbora objavljene, zato jih ne gre ponavljati. Odmevi nanje in komentarji v sredstvih javnega obveščanja pa so bili skoraj brez izjeme takšni, kot da jih večina piscev tudi prebrala ne bi. Kakor koli že, v zadnjem mesecu sem iz dneva v dan bolj spoznaval, da ima stopnjujoče se odklonilno pisanje o stavki tudi iz dneva v dan manj zveze z njo. Razen redkih »faktografskih« zapisov so skoraj vsi pisali o neupravičenosti stavke, o tem, da ne vedo, proti komu naj bi bila namenjena, o starih socialističnih sindikatih, ki da so daleč od resničnih delavčevih potreb in celo o sramoti, da ima ta sindikat več kot 400.000 članov.

Privoščljivo pisanje, ko se vladni predstavniki niso odzivali na sindikalne zahteve po pogovorih, se je čez noč prelevilo v zajedljivo in omalovažujoče komentiranje, ko je do pogovorov in pogajanj le prišlo. Ista peresa so povsem umolknili in preprosto prezrla dejstva, ko so vladni predstavniki popustili skoraj pri vseh stavkovnih zahtevah.

Najbolj »avtonomnim« piscem se je najbrž začel rušiti koncept, zato so se oprijeli edino mogočega in v sodobni jugoslovanski medijski praksi preizkušenega: prezrli so prenavo organizacije, njene programe, uspehe, stotisoče članov in zaupnikov, ji nalepili na rokav sramotilno zvezdo, jo pripisali preteklosti in vse skupaj poistovetili z njenim predsednikom. Preprost recept: lastno nemoč, spopasti se z argumenti, so nadomestili z linčanjem Miha Ravnika. Organizacija da bo potem razpadla kot hiša iz kart.

Zgodovina nas pa res ničesar ne nauči. Takšni programi lahko ustvarjajo samo junake, pa čeprav mrtve. Organizacija pa ničesar ne izgubi, nasprotno, pridobi(va) dvoje: še nikoli ni bila medijsko tako zanimiva, postaja dejavnik, s katerim je treba računati in lahko izgubi predsednika, ki bi se ga morda tudi sama (ali pa vsaj njeni jastrebi) rada znebila.

Verjeti v to, da bo s predsednikom padla tudi organizacija, je utopija, nevredna resnega novinarja ali njegovega politika. Uničiti ujedó tako, da odpreš lov na golobe in prepustiš jato jastrebov. Čestitam. Ob prebiranju vsega o stavki in Svobodnih sindikatih Slovenije se ne morem znebiti občutka, da je nekaterim težko verjeti v mirno transformacijo starega v novo, kakor da se oklepajo tiste marksistične resnice o nujnem revolucionarnem prehodu. Kako naj sicer razumem toliko sovraštva, jedkosti, histerične neučakanosti in neprofesionalnega zabavljanja na račun organizacije, ki si je sama (kakršna koli je že) s svojo vztrajnostjo legalizirala svoj prostor v novih demokratičnih razmerah (kakršna koli so že)?

»Personifikacija« Svobodnih sindikatov Slovenije z Mihom Ravnikom se utegne predvsem maščevati avtorjem tega pogroma, kajti ta lahko pelje samo v to, da bo organizacija svojega predsednika, da bi zavarovala sebe, vzela v bran.

Prepričan sem, da ne bo več mogoče takole brez argumentov vsevprek zanikovati vsega, kar prihaja iz vseh dvajsetih svobodnih sindikatov. Če vprašate mene, bo mogoče to organizacijo uničiti ali priznati samo s tehtno, argumentirano, analitično kritiko od dejanja do dejanja. Ne pa tako, kakor Lada Zei v petkovi jutranji predstavitvi Dela na Valu 202, ki je s svojim polnim arsenalom zagrenjenosti, sovraštva, zlobe in ihte zrešetala Ravnika in svobodne sindikate, ko pa sem natančno prelistal in prebral Delo, o tej njeni gnojnici ni bilo ne duha ne sluha, čeprav tudi tokrat časopis »svobodnjakom« ni prizanašal. Novinarica si je pač prisvojila radijski medij za svojo rabo. Naj jo poistovetim z Delom? Ne, ker napaka rojeva napako. Če se izognemo eni, smo si prihranili najmanj dve.

Doro Hvalica

Iz vsebine:

Vlada ne pristaja na mešetarjenje stran 3

Ob kolektivnih pogodbah tudi omejitveni zakon? stran 3

Milan Utroša: Čas je, da se nehamo ukvarjati sami s sabo stran 4

Litostrojski sindikat: spolitizirane delavske zahteve stran 5

Sindikati se tepejo za prevlado v Uniorju stran 6

Obdavčitev dela ne pelje v Evropo stran 6

Markovič priletel, poslušal in odletel... stran 7

Predraga država stran 7

Jesenice v bridki podobi: brez dela in kruha stran 9

Bosna in Hercegovina: Razum na preizkušnji stran 11

Minister Capuder in kultura stran 12

Delomrzneži so brez narodnosti stran 13

Borza dela stran 14

Nemogoče je mogoče

Danes je mogoče, da predsednik slovenske socialnodemokratske stranke dr. Jože Pučnik v istem intervjuju pove, da se politične stranke ne smejo mešati v sindikate in hkrati tudi, da bodo podpirali vse sindikate, razen Svobodnih. Mogoče je, da vodja sindikalne konfederacije Neodvisnost inž. Tomšič uporabi Lenino logiko o nalogah sindikata do oblasti. Mogoče je celo, da se socialnodemokratska zveza zavzema za zmanjšanje pravic delavcev na dokaj socialno in gmotno občutljivih področjih, da ne govorimo o pravicah do soudeležbe delavcev pri upravljanju podjetij.

Mogoče je, da prenovljeni komunisti, ki so se na terenu kot stranka sesuli, vendar po nekakšni inerciji glasovanja in resnice, da Slovenci neradi tvegamo, količinsko dokaj uspešno znašli v klopih parlamentarne opozicije, govoričijo o prenagljeni odločitvi za stavko, kar pa ne preseneča, saj so bili v preteklosti zmeraj proti njej in pridno spodrezavali tiste sindikalne voditelje, ki so mislili s svojo glavo in delali skladno z resničnimi interesi delavcev danes, ne pa v za jutri obljubljenem rajju. Ta politična kontinuiteta je samoumevna, drži Pintarjeve »senčne vlade« tudi, saj je sedanja stiska delavcev posledica nekdanje oblasti.

Danes pa je nemogoče srečanje predsednika slovenske vlade in predsednika najmočnejše sindikalne zveze, ki sta si ideološko navzkriž, je pa tudi očitno nemogoč pogovor o neideoloških, povsem vsakdanjih stvareh, ki težijo več kot polovico slovenskih delavcev,

ki so vključeni v Svobodne sindikate. Zato pa so mogoči resorni pogovori z ministrstvi za posamezna področja, ki so tudi pripeljala do preklica splošne stavke v Sloveniji, razbremenila oblast in sindikat napetosti in ustvarila realne možnosti za dogovarjanje in pogajanja. Živčna vojna, ki je divjala pred preklicem stavke, se je unesla, verjetno pa hkrati obe strani opozorila na šibke strani njihovega delovanja: Svobodne sindikate najprej na nedisciplino znotraj njih, na spremenjene politične in druge razmere od oklica do preklica stavke in bržkone tudi vlado pripeljala do spoznanja, da več kot štiristo tisoč delavcev vendarle ni nekdanje rdeče, zdaj modre strankarske barve, kar se Svobodnim sindikatom tako pogosto imputira, kajti če bi bilo tako, bi bila sestava današnje oblasti prav gotovo drugačna.

Mogoče je, da nekateri še zmeraj hodijo s plašnicami na očeh po Sloveniji ali pa imajo barvno slepoto. Od tod pri njih strah, vcepljen do zaslepljenosti, o »rdečih sindikatih«, o namerah rušenja oblasti in zahrbtnosti ter tajnih povezavah. Sporočila, ki so jih pred preklicem stavke dale stranke, so lahko neprepričljiva, morda tudi preračunljiva, vendar je vodstvo Svobodnih sindikatov doslej imelo svojo nadstrankarsko držo, enako velja tudi za »nižja« vodstva in tako kot nekdanji oblasti je tudi sedanji pokazalo, da je za sodelovanje, za pametne pogovore in dogovore glede na družbene in gospodarske razmere, vendar pa ne bo prodajalo interesov svojega članstva.

Marjan Horvat

Ko ni več medijev

Po zadnjem protestu Avstrijev pred krško jedrsko elektrarno so bili časopisi na naši strani kot tudi na avstrijski polni lepah besed o korektnem nastopu naše policije in tudi nobene žal besede ni bilo na rovaš posebnih enot.

Drugače pa je, če ni zraven kamer in fotoaparatorov. Privedelja protestnega shoda Josefa Mandla iz Celovca so policaji potem, ko je bilo že vsega konec, povabili, kot so dejali, na kratek pogovor. V resnici se je Peppo znašel iz oči v oči s krško sodnico za prekrške. Avstrijskega pro-

testnika je, kot bi mignil, oglobila s 5.000 dinarji. Ingrid Zablatnik, ki v Avstriji kandidira za zvezno poslanko, je dejala, da ni bil presenečen le Peppo, temveč kmalu zatem tudi sodnica, saj se je odločil raje kazni odsedeti v zaporu.

Ker ga njegovi somišljeniki niso želeli dvajset dni pogrešati, so brž obrnili žepce in zbrali za globo. Ker so prek odvetnika menda vložili pritožbo, ni rečeno, da bodo prihodnjič namesto proti jedrski elektrarni protestirali proti sodnici...

A. Ž.

Najnižji zajamčeni dohodek 2.830 dinarjev

Izvršni svet skupščine Republike Slovenije je določil nov znesek najnižjega osebnega dohodka, ki zagotavlja socialno in materialno varnost in znaša 2.830 dinarjev od 1. 9. 1990 dalje. Tako določen znesek predstavlja 88 odstotkov košarice življenjskih stroškov. Ta znesek predstavlja 60 odstotkov izplačanega povprečnega osebnega dohodka v Republiki Sloveniji in je določen povsem v skladu z zakonom. Po ocenah prejemajo tako določen osebni dohodek 4 odstotki delavcev.

Poudariti kaže, da je ZSSS v svoji pobudi že julija zahtevala, v skladu z zakonskimi določili, novo višino najnižjega osebnega dohodka, ki je doslej znašal 1.870 dinarjev. Tako znaša povečanje najnižjega zajamčenega osebnega dohodka 51 odstotkov. Glede na dosedanjo prakso kaže pri tem opozoriti na sledeče:

1. S spremembo zakona o zajamčenem osebnem dohodku je porušeno razmerje med rastjo najnižjega zajamčenega osebnega dohodka in maso sredstev za osebne dohodke. To pomeni, da pri novi zakonodaji ni mogoče za enak odstotek rasti najnižjega za-

jamčenega osebnega dohodka povečati maso sredstev za osebne dohodke. Preprosto povedano, če je masa omejena, se zaradi povečanja najnižjih zneskov izplačil osebnih dohodkov na raven 2.870 dinarjev zmanjšujejo razponi.

2. V splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo je v 33. členu določeno, da je dopustno in možno odstopanje od izhodiščnega osebnega dohodka 3.080 dinarjev neto odstopiti v prvem letu izvajanja kolektivne pogodbe največ do zneska 2.464 dinarjev. V obrazložitvi splošne kolektivne pogodbe (Delavska enotnost - Priročnik za delo sindikalnih zaupnikov) smo zapisali, da odstopanja v podjetju ne morejo biti višja od najnižjega zajamčenega osebnega dohodka. To pomeni, da je možno odstopanje od izhodiščnega osebnega dohodka po splošni kolektivni pogodbi (3.080 dinarjev) maksimalno do 2.830 dinarjev ali za 8,2 odstotka.

Ugotavljamo, da nov znesek najnižjega zajamčenega osebnega dohodka ne bo oviral, temveč bo pripomogel k uveljavljanju kolektivnih pogodb. Brane Mišič

Poziv k človečnosti in razumu

Kljub koroških Slovencev v Ljubljani, ki združuje rojake, ki so po plebiscitu morali zapustiti koroške domove, njihove potomce in prijatelje koroških Slovencev, je z ogorčenjem sprejel novico, da koroške in celovške oblasti do začetka šolskega leta niso poskrbele za dvojezični pouk otrok, katerih starši se združujejo v Inicijativo staršev za javno dvojezično šolo v Celovcu.

Znano je, da je po večletnem prizadevanju slovenskih in nemških staršev tako pravico do dvojezične osnovnošolske vzgoje potrdilo decembra 1989 avstrijsko ustavno sodišče, junija 1990 pa s posebnim zakonom še avstrijski parlament. Zato se nam zdi nesprijemljivo zavlačevanje s strani koroškega deželnega šolskega sveta pod predsedstvom koroškega deželnega glavarja ter strankarsko predvolilno sprenevanje na račun in v škodo k dvojezičnemu pouku prijavljenih otrok ter njihovih staršev, kar je dve materi prisililo k uporabi gladovne stavke kot skrajnega sredstva v boju za pravico do mirnega otroštva in vzgoje v strpnem ozračju.

Ko izražamo svojo solidarnost z njunim in njihovim pravičnim bojem, pozivamo koroškega deželnega glavarja in celovškega župana, da brez odlašanja uresničita takojšnji začetek javnega dvojezičnega pouka slovenskih otrok v Celovcu. To ne bo le izpolnitev njihove pravice, potrjene s sodbo avstrijskega ustavnega sodišča, ampak tudi korak k boljšemu sožitju med obema narodoma na Koroškem in izpolnitev slovesnih obljub, ki so jih pred sedemdesetimi leti koroške oblasti, tedanji deželni glavar in deželni zbor dali koroškim Slovincem v boju za slovenske glasove ob plebiscitu.

Od slovenske vlade pričakujemo, da bo tudi v primeru javnega dvojezičnega pouka v Celovcu posredovala pri koroški deželni vladi in pri avstrijski zvezni vladi, če bo potrebno pa tudi pri jugoslovanski zvezni vladi in pri mednarodnih forumih, saj je izpolnitev manjšinskih pravic pogoj za nadaljnji razvoj vsestranskega sosedskega sodelovanja. Pozivamo tudi ljubljanskega župana, naj posreduje pri županu prijateljskega mesta Celovec, ki naj končno zagotovi ustrezne razmere za delo javne dvojezične šole.

Ljubljana, 11. 9. 1990

Predsednik Kluba koroških Slovencev v Ljubljani:
akademik prof. dr. Bogo Grafenauer

Da bi prispevali k objektivni obveščenosti javnosti in članstva ter odgovorili vsem, ki nam osebno in javno naslavljajo vprašanja o tem,

dajemo naslednjo izjavo:

Neposredno po 1. kongresu je Zveza svobodnih sindikatov Slovenije začela temeljito prenovu organiziranosti in s tem tudi smotrno urejanje organizacije in obsega poklicnega sindikalnega dela v njej.

Po odpravi in postopnem preoblikovanju občinskih svetov in uvajanju nove zasnove področne organiziranosti je Svet Zveze svobodnih sindikatov Slovenije na redni seji, 6. septembra 1990, z 11. septembrom letos razpustil delovno skupnost Sveta Zveze svobodnih sindikatov Slovenije na Dalmatinovi 4 v Ljubljani.

Ukrep utemeljujemo s kongresnimi sklepi, zagotovili članstvu, da bomo svoje poslovanje racionalizirali na vseh ravneh in s finančnim stanjem, ki je odraz razpolovljenega števila članov in zaostrenega političnega in javnega razpoloženja do hipotek oziroma naše preorganiziranosti.

Predsedstvo Sveta Zveze svobodnih sindikatov Slovenije je s sindikati dejavnosti razpustitev delovne skupnosti izpeljalo pod pogoji, ki so za delavce najugodnejši in jim zagotavljajo najboljše možne socialne ugodnosti ter na način, ki omogoča učinkovito opravljanje vseh vitalnih funkcij in uresničevanja programskih dokumentov ZSSS in sindikatov dejavnosti.

Svet Zveze svobodnih sindikatov Slovenije

Ljubljana, 11. september 1990

Najnižji osebni dohodki delavcev pri obrtnikih po določenih panožne kolektivne pogodbe od 1. septembra 1990 naprej

Izvršni svet Skupščine Republike Slovenije je v ponedeljek, 10. septembra 1990, potrdil nov znesek, ki zagotavlja materialno in socialno varnost delavcev, tako imenovani zajamčeni osebni dohodek, ki znaša od 1. septembra 1990 naprej 2.830,00 dinarjev. Zato znašajo po 51. členu panožne kolektivne pogodbe za delavce v samostojnem osebnem delu najnižji osebni dohodki pri obrtnikih zaposlenih delavcev od 1. septembra 1990 naprej:

Skupina	140 %	145 %
I. - 100	3.962,00 din	4.103,50 din
II. - 110	4.358,20 din	4.513,90 din
III. - 130	5.150,60 din	5.334,60 din
IV. - 170	6.735,40 din	6.976,00 din
V. - 200	7.924,00 din	8.207,00 din
VI. - 230	9.112,60 din	9.438,10 din
VII. - 270	10.697,40 din	11.079,50 din

To so torej najnižji zneski osebnih dohodkov glede na plačilno skupino, v katero je bil delavec razporejen že s pogodbo o delovnem razmerju in pripadajo delavcu za poln delovni čas pri doseganju normalnih poslovnih rezultatih obratovalnice in pri normalnem osebnem delovnem uspehu, torej brez stimulacije za uspešnost.

Država hoče več zase

Staro pravilo je, da si država nabere denar tako, da obdavči tisto, kar človek nujno potrebuje v svojem življenju. Vsaj tako bi lahko razumeli zadnji predlog zakona o davku na promet nepremičnin, ki predvideva, da bo moral vsakdo plačati prometni davek pri prodaji stanovanja, četudi si bo s tem denarjem kupil drugo stanovanje.

Do sedaj je bila namreč v veljavi takšna davčna politika, da je bil prodajalec nepremičnine, če je kupil novo stanovanje, oproščen prometnega davka, kar je seveda pomenilo tudi cenejše stanovanje. Tako je lahko marsikdo veliko lažje rešil svojo stanovanjsko stisko, saj drugačne pomoči od družbe tako ali tako ni dobil. Kot kaže pa bo tudi tega konec, saj bo verjetno vlada uspela s svojim predlogom. V njem sicer pravi, da se bodo davčne stopnje precej zmanjšale, ni pa še določeno, koliko bo znašalo to zmanjšanje. Kljub temu pa to le pomeni nov udarec po žepu in standardu delavca, ki bo moral svojo ljubezen do domovine ponovno dražje plačevati.

Ali bo ta ukrep pripomogel k temu, da bodo družine hitreje in ceneje prišle do svojih stanovanj? Vsekakor ne! Če bo hotela na primer štirčlanska družina priti iz garsonjere v večje stanovanje, bo morala po novem odšteti državi približno toliko, kot bi jih stala oprema novega stanovanja. S kakšnimi težavami pa delavci naberejo denar za nakup čisto majhnega stanovanja, pa tako ali tako vemo. In tako država, namesto da bi sprejela tak socialni program in tako kreditno politiko, ki bi omogočala boljše življenje svojim državljanom, pa skuša na ta račun še dodatno zaslužiti.

Robert Peklaj

Swobodni Sindikati Slovenije

Ustaviti brezposelnost

Namen vlade ni odpuščanje delavcev, njen osnovni namen je ozdravitev podjetij, je pred kratkim dejal predsednik slovenske vlade Lojze Peterle. Med zaposlenimi je namreč po nekaterih ocenah kar 15 do 20 podzaposlenih oziroma odvečnih delavcev. Iz dneva v dan je več odpuščenih, brezposelnih delavcev, spet drugi so na prisilnem dopustu. Primanjkuje pa vodilnih delavcev, finančnikov, komercialistov, ki bi znali in zmogli potegniti gospodarstvo iz krize. Ta hip je zelo malo novih programov, kamor bi se lahko zaposlovali presežni delavci in mladi, ki prihajajo iz šol, zato bo brezposelnost v prihodnje še naraščala.

Govorimo o prehodnem obdobju, vendar kako ga preživeti? Premajhen narod smo, da bi si lahko privoščili tako visoko brezposelnost.

Za preustroj gospodarstva in razvoj podjetništva je predvsem pomembno, da se podjetja znebijo skrbi za socialno varnost tehnoloških presežkov. Podjetja naj skrbijo za dobiček, država pa za socialno. Socialna varnost odpuščenih delavcev bi morala biti zagotovljena s socialnimi programi, o katerih še vedno le govorimo. Delavci zato živijo v strahu, kaj bo jutri. Mnogi med njimi se po nepotrebnem oklepajo starih delovnih navad, mizernih plač, niso pripravljeni tvegati nekaj novega. Veliko je takšnih, ki nimajo možnosti, da bi se izkazali.

Takšno negotovost naj bi med drugim odpravili tudi z novo delovno-pravno zakonodajo. Osnovno izhodišče vladnih prizadevanj na tem področju bo čim hitrejša ponovno vključevanje brezposelnih v delovni proces.

Sredstva za brezposelne bodo sicer zagotovljena, vendar si bo vlada bolj prizadevala za novo zaposlovanje ljudi. Po novi zakonodaji, ki jo zdaj pripravljajo, se bo čakalna doba presežnih delavcev skrajšala z dveh na eno leto. V spremenjeni zakon o zaposlovanju bodo vnesli tudi »Instituti odpusta« in ga podrobno opredelili. Zakona o delovnih razmerjih naj ne bi spremenili le za delavce, temveč za vse zaposlene, do direktorjev. Pravice do delovnega mesta naj bi realno odmerili in ločili ekonomsko funkcijo podjetja od socialnih dolžnosti družbe. Socialne pravice naj bi vezali na družbo, ne pa na podjetje. Le-ta ne morejo vplivati na socialne pravice, lahko pa vplivajo na plače.

V prehodnem obdobju bodo torej pomembno mesto odigrali spremenjena zakonodaja in socialni programi, od republiškega do občinskih. Čim večja je namreč gospodarska negotovost in čim večje socialne razlike bo porajalo svobodno podjetništvo, tem pomembnejše je, da slehernemu državljanu Slovenije zagotovimo minimalno, toda popolno socialno varnost.

Ta pa naj ne bi obsegala le gnotne varnosti v obliki plače ali denarnega nadomestila, ampak zajemala tudi pojme, ki jih opredeljuje kvaliteta življenja. Socialni programi torej se ne bi smeli omejevati le na peživetje ogroženih, ampak jim tudi ponuditi življenjsko perspektivo: razvijati možnosti za izobraževanje, zaposlovanje, poklicno napredovanje, primerno zdravstveno varstvo, ustvarjanje družine. Le tako se bomo znebili bližajočega, strah zbujajočega razsežnosti socialne negotovosti.

Marija Frančeskin

Slovensko gospodarstvo je treba krpiti, a ga tudi na novo graditi

Vlada ne pristaja na mešetarjenje

Sodeč po dogajanjih v minulem tednu bi lahko rekli, da je hudič vzel šalo in da se je tega končno začela zavedati tudi slovenska vlada. V to jo je prisilila kopica razpok v slovenskem gospodarstvu, ki grozijo v vsesplošnim položajem. V takšnih izrednih težkih in zapletenih razmerah so Peterle in njegovi naslovi na predsednika zvezne vlade Antea Markoviča posebno memorandum, na katerega se je (presenetljivo) hitro odzval in na vrat na nos pribrazil v Ljubljano. Toda očitno je, da od tega obiska ni bilo kaj prida haska, o čemer zelo zgovorno priča podatek, da je odpadla novinarska konferenca, na kateri naj bi predsednika obeh vlad sporočila javnosti, kaj sta se dogovorila. Torej se nista dogovorila nič, kar je lahko v teh okoliščinah posebej zaskrbljujoče. Predvsem zato, ker takšen izid ljubljanskega srečanja najvišjih slovenskih in jugoslovanskih vladnih predstavnikov govori o diametralno nasprotnih konceptualnih usmeritvah obeh vlad, ki se nanašajo na prihodnji ustroj Jugoslavije. Poleg tega pa je tudi vse bolj na dlani, da je predsednik zvezne vlade čedalje v večjih škripcah in da je pripravljen dati za podporo svoji zvezni politični usmeritvi gospodarske koncesije. Slovenska vlada na takšno mešetarjenje očitno ni pristala in to je v teh težkih časih ena redkih svetlih točk.

Kaj muči slovensko vlado? Na to vprašanje odgovarja omenjeni memorandum, o čemer je posredno na posvetu članov slovenske vlade s predsedniki občinskih izvršnih svetov govoril podpredsednik vlade dr. Jože Mencinger. Skupni imenovalc vseh očitkov slovenske vlade politiki Antea Markoviča bi lahko strnili v ugotovitev o njeni »diskvalifikaciji slovenskega gospodarstva.«

Markovič se sicer še vedno

trka po prsah z ustavitvijo inflacije, toda njegov prešeren nasmeš ni več tako prisrčen in prepričljiv, ko gre tudi za vprašanje tečaja dinarja. Dr. Jože Mencinger je na omenjenem posvetu namreč dejal, da **Markovič oziroma NBJ ta trenutek kupuje marko za 60 pfengov**, iz česar bi lahko sklepali, da je po mnenju slovenske vlade fiksiran tečaj di-

zmanjšala porabe, da zvezna vlada dovoljuje povečanje osebnih dohodkov in da je s selektivnimi posojili opustila omejevalno denarno politiko, potem je jasno, da račun za takšno nesmotrno in gospodarsko škodljivo politiko plačuje pretežno izvozno gospodarstvo, kar ima lahko usodne posledice.

Tega se po besedah Jožeta

vozni izkupiček. To sicer je rešitev (za izvoznike), nikakor pa se z njo Markovič ne bo uspešno postavil po robu pretirano visokim domačim cenam. Popuščenje zvezne vlade pri nekaterih parametrih, ki jih lahko jemljemo kot stebre Markovičevega protiinflacijskega programa, seveda lahko vodi le v nov inflacijski val. Tega je po Mencingerjevih be-

spodarstva v Jugoslaviji, posredno pa tudi v tujini. Kratkoročno je to lahko neumno, dolgoročno pa gotovo prinaša učinke.

Bistveno, kar se nam je zdelo na tem posvetu, pa je to, da slovenska vlada skuša kljub zvezanim rokam zlagoma le operacionalizirati svoje programske usmeritve. To še zlasti velja za tisti pro-

že na začetku prihodnjega meseca.

K temu velja dodati še predvideno reorganizacijo sistema družbenih dejavnosti, spremembe davčne politike (vlada pripravlja dva nova zakona), spremembe na področju zaposlovanja (tudi nov zakon) ter konec koncev tudi sprejem ustavnega zakona in oblikovanje nove slovenske ustave. Ker naj bi že na prihodnji seji skupščine z ustavnim zakonom pretresli 17 zveznih zakonov, šest pa jih izločili iz slovenskega pravnega sistema, nam to lahko le govori, da se Slovenija pospešeno loteva oblikovanja svojega konfederalnega statusa, kar naj bi vladi že v bližnji prihodnosti omogočilo vodenje učinkovitejših gospodarskih politik.

Na posvetu so se predsedniki občinskih izvršnih svetov lotevali seveda tudi čisto konkretnih vprašanj, na katere so dobivali takšne ali drugačne odgovore. Mnogi so prosili tudi za pomoč, pri čemer pa so zadeli na trdno stališče vlade, ki ne namerava več nikjer jemati, da bi drugje dajala. Bilo pa je tudi precej pobud, ki zadevajo sistemsko spreminjanje. Tako je na primer podpredsednik novomeškega izvršnega sveta Andrej Kirn vprašal dr. Mencingerja, ali namerava vlada znižati preveliko ceno dela (150 odstotkov na neto zaslužek delavca gre za davke in prispevke), s čimer bi spodbudili zaposlovanje. Mencinger se je strinjal, da je cena dela previsoka, da je ta pač takšna, ker se v tem našem zameštranem obračunskem sistemu le osebnih dohodkov ne da prikriti.

Iz vsega skupaj bi se torej dalo izluščiti, da vlada vleče poteze. Upati je le, da bodo te posledje manj zaletave kot so bile doslej in da bo pazila na njihovo sinhronizacijo, sicer se ji bo dogajalo, da bo morala umikati tudi zakone, ki bi bili sicer sami zase čisto v redu.

Ivo Kuljaj

narja v razmerju z nemško marko za 40 odstotkov v škodo slednje. To pa kar samo zase govori, da je dohodek vseh neto izvoznikov za 40 odstotkov premajhen. Če k temu dodamo še očiitek slovenske vlade, češ da država ni

Mencingerja očitno zaveda tudi Markovič, ki sicer vztraja pri fiksiranem tečaju dinarju v opredeljenem razmerju (1:7) z marko, vendar je pripravljena pomagati izvoznikom s subvencijami, ki naj bi jih podjetja dobivala na neto iz-

sedah tudi realno pričakovati, vendar ga Slovenija ne bi smela pričakati križem rok, temveč ga, kot je dejal, izkoristiti zato, da bi njeni stroški zaostajali za inflacijo, s čimer bi se povečala konkurenčna sposobnost slovenskega go-

ces, ki mu dr. Mencinger rad reče normalizacija gospodarstva. Slovenska vlada je namreč že ustanovila agencijo za prestrukturiranje in pa sklad za razvoj, pripravljala pa tudi zakon o privatizaciji, ki ga bo predložila v sprejem skupščini

O uresničevanju sistema kolektivnih pogodb

Ob kolektivnih pogodbah omejitveni zakoni?

Delitveni sistemi in višina najnižjih in najvišjih plač niso le strokovno in ekonomsko vprašanje, temveč imajo tudi pomembno politično vsebino. Od plač in socialne varnosti prebivalstva je najbolj odvisen socialni mir, ki je osrednji vzvod družbene stabilnosti, trdnosti ureditve in tudi položaja oblasti. Družbeno ureditev zdaj zamenjuje. Socialistično »pravično« državo smo zamenjali s kapitalizmom, ki je lahko tudi bolj krivičen in ki so ga razvite dežele presegle pred pol stoletja.

Naše plače so po mnenju številnih ekonomistov še vedno posledica socialistične pravice do delitve in večdesetletnih delitvenih razvad. Analitiki pri vladi Republike Slovenije dokazujejo, da delimo več, kot bi smeli glede na novoustvarjeni družbeni proizvod, in da torej še naprej spodjedamo substanco izžrpanega in zastarelega gospodarstva. Sindikalistični in drugi neodvisni strokovnjaki pa hkrati ugotavljajo, da precejšen del zaposlenih po zakonsko predpisani metodologiji ne zasluži dovolj za kritje minimalnih življenjskih stroškov. Da je ugotovitev sindikalistov pravilna, je ta teden potrdila tudi republiška vlada, saj je znesek zajamčenega OD zvišala s 1.870 na 2.830 dinarjev, to je toliko, kot so zahtevali Svobodni sindikati. Ob tem, ko je vlada sprejela odlok o povečanju najnižjih plač, pa mora podpirati tudi zvezno vlado, ki zaradi svojega programa še naprej posega v izplačila osebnih dohodkov in omejuje maso zanje. Ministrica za delo Jožica Puhar je na posvetu, ki je bil ta teden na Izvršnem svetu, povedala, da se bo morala republiška vlada odločiti, ali bo ob zveznem zakonu, ki je za mnoge sporen in ki vnaša tudi nered, sprejela posebni republiški zakon, s katerim bo omejila maso izplačil za osebne dohodke.

Nakupovanje brez denarja

V mnogih bivših družbenih ozdih se je razširila miselnost, da je tovarne možno razdeliti, in le nerodni menežerji še niso našli dovoljenih formul, s katerimi si prilaščajo največji del delnic novih družb. Ministrica za delo je to dokazovala s primeri številnih podjetij, ki danes čez vso mero povečujejo plače in del letih izplačujejo v delnicah. Na ta način bo v letu ali dveh prišlo do lastninjenja celotnih družbenih podjetij, ne da bi kdor koli za to ponudil svoj denar.

Splošna kolektivna pogodba, ki smo jo podpisali in registrirali letos poleti, je s povečanjem višine zajamčenih plač pridobila veljavo. Zajamčeni osebni dohodki namreč onemogočajo v pogodbi predvideno izjemno 20-odstotno zaostajanje za najnižjo ceno delovne sile, ki je določena s 440 DEM. Ta zakonski akt daje delavcem tudi možnost iztožbe najnižje cene delovne sile, upravne in druge organe pa opozarja tudi na stečaj in izvajanje drugih zakonskih ukrepov v podjetjih; ki ne bi zmogla niti zajamčenih plač. Novi znesek zajamčenih OD odpravlja argumente vseh tistih direktorjev iz dejavnosti, ki slabše gospodarijo in ki so do zdaj imeli popolnoma odklonilen odnos do izvajanja splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo.

Ministrstvo za delo je pripravilo osnutek splošne kolektivne pogodbe za družbene dejavnosti, o katerem zdaj razpravljajo v resorskih ministrstvih. Gre za ministrstvo za izobraževanje, kulturo, zdravstvo in socialno varstvo ter znanost, to je za dejavnosti, za katere naj bi veljala ta pogodba. Po razpravah v teh ministrstvih, se bo po mnenju Jožice Puhar že čez teden dni lahko začela javna razprava in pogajanja med bodočimi podpisniki te pogodbe. Za

zdaj kaže, da bo to pogodbo podpisala republiška vlada in ena ali več republiških sindikalnih zvez, kar je odvisno od njihovega odnosa do te pogodbe in od začetkov sporazumevanja med različnimi sindikalnimi organizacijami. Vlada si glede sindikatov ne bo delala skrbi, temveč bo njihove medsebojne razprtije le izkoriščala. Morebiti bo pa celo predpisala, s katerimi sindikati se je treba pogajati glede na število njihovega članstva.

Ministrstvo bo partner za državna podjetja

Kolektivne pogodbe za posamezna področja gospodarske infrastrukture, to je tista, ki bodo prešla v državno upravljanje, naj bi podpisala pristojna ministrstva in ustrezni sindikalni partnerji. Sindikat delavcev energetike, ki deluje v sestavi Svobodnih sindikatov Slovenije, je že pripravil kolektivni pogodbi za premoženstvo in za elektro gospodarstvo. Ti dve pogodbi bo sindikat poslal energetskega ministrstvu in predlagal začetek pogajanj o njuni vsebini in podpisu. V primeru, da bo ministrstvo, ki ga vodi Miha Tomšič, to odklonilo, bo vlada morala odločiti o sporu in določiti partnerja sindikatu delavcev v energetiki. Podobno bodo ravnali tudi gradbinci, ki so kolektivno pogodbo že pripravili in jo bodo poslali svojemu ministrstvu, ki ga vodi Izidor Rejc.

Vse to kaže, da so realni načrti Svobodnih sindikatov, da bo v nekaj mesecih zgrajena celotna mreža kolektivnih pogodb in da bodo tudi najboljše in najbolj urejena podjetja imela svoje pogodbe. Sistem kolektivnih pogodb pa bo popolnoma uveljavljen le z urejanjem tudi drugih vprašanj, ki zdaj povzročajo delitveni nered. Gre za že omenjeno pravno veljavno in gospodarsko smotno lastninjenje, gre tudi za

pravno politiko, ki bo namesto dela obdavčila premoženje. Seje republiške vlade, ki so bile ta teden, in njeni posveti s predsedniki občinskih izvršnih svetov pa so pokazali, da oblast v tej smeri že pripravlja nove zakonske rešitve, ki bodo pomagale k hitrejši preobrazbi socialistične države v kapitalistično in k tržnim zakonitostim, ki bodo imele tudi pravno veljavo.

Zakon je nad pogodbo

Na že omenjenem posvetu smo zvedeli, da Markovičev zvezni zakon, ki predvideva, da se del plač izplačuje v obliki obveznic in delnic, in katerega odpravo zahtevajo zvezni sindikati, povzroča tudi druge nejasnosti, ki jih je treba odpraviti. Javnost je namreč obveščena, da je srbski izvršni svet razglasil, da ta zakon na območju Srbije ne velja, in širijo se tudi vesti, da se v Sloveniji in na Hrvaškem zakon ne spoštuje. Slovenski Svobodni sindikati so pred dvema mesecema republiški in zvezni skupščini predlagali sprejem zakona o uveljavljanju kolektivnih pogodb, po katerem omenjeni omejitveni zakon ne bi veljal v podjetjih, ki bi delila po veljavnih kolektivnih pogodbah. V slovenski skupščini predlog tega zakona ni prodril in enako se bo, kot vse kaže, zgodilo tudi v zvezni skupščini.

Kljub vsej spornosti je ta zakon še vedno nadrejen vsaki kolektivni pogodbi. Zato lahko po napovedih, ki prihajajo iz ministrstva za delo, in po nepravilnostih, do katerih prihaja pri lastninjenju podjetij, pričakujemo, da bo republiška vlada še ta mesec pripravila zakon, s katerim bo skušala narediti red na tem področju, ki je pomembno ne samo za materialno in socialno varnost delavcev, temveč tudi za krepitev nacionalnega gospodarstva.

Franček Kavčič

Milan Utroša, član predsedstva sveta ZSSS o predlogu za organiziranost

Čas je, da se nehamo ukvarjati sami s seboj

Resnici na ljubo je treba povedati, da bi mnoge stvari, ki so povezane z organiziranostjo Svobodnih sindikatov Slovenije, s financiranjem in odnosi med sindikati dejavnosti, bile lahko opravljene že pred kongresom ZSSS. Za organizacijo, ki si postavlja zahtevne cilje pri uresničevanju delavskih interesov, ki mora biti egoistična pri branjenju teh interesov pred delodajalci in oblastjo, so nerazčiščena razmerja velika ovira pri uveljavljanju svojega poslanstva in dolgoročno tudi možen pokop. Po znani razširjeni seji, torej pred kongresom, so postali veljavni konstitutivni deli (tedaj še) Zveze sindikatov.

Po mučnem, včasih tudi neverjetno zaplankanem razmišljanju v nekaterih občinah in sindikatih dejavnosti, je predsedstvo vendarle oblikovalo konsistenten predlog za organiziranost Zveze svobodnih sindikatov, ki temelji na stalnicah, kot so število članstva, območij, sindikatov dejavnosti in podobno. V predsedstvu se je te nevaležne naloge lotil Milan Utroša s svojimi sodelavci. Povsem normalno je, da smo zategadelj prav njega vprašali o bistvenih značilnostih tega predloga.

Delavska enotnost: – Na kongresu so ugotovili pomembna razhajanja med programskim dokumentom Zveze svobodnih sindikatov Slovenije in statutarnimi normami. Naročeno je bilo, da je neskladje potrebno spraviti v red.

Milan Utroša: »Programski dokument je v 32. točki nakazal smeri sindikalne organiziranosti. Skladno z njim je tudi v 16. členu statuta, v 2. točki, naloženo konstitutivnim delom Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, naj v šestih mesecih po kongresu uskladijo svojo organiziranost in delovanje. V predsedstvu smo se lotili tega nič kaj zavidljivega opravila po izvolitvi ter se odločili za večfazni prijem. Poleg dilem in nalog na področju organiziranosti je kongresna naloga tudi uskladitev statutov sindikatov dejavnosti in statuta Zveze. Že na kongresu smo vedeli, da dozdajšnja sindikalna organiziranost ni usklajena s programskimi cilji in da statutarna določila ne ustrezajo vsebini programskega dokumenta. Pripravili smo najprej izhodišča za uskladitev organiziranosti, o njih opravili široko obravnavo v sindikatih dejavnosti in na vseh območjih in na osnovi tega je svet ZSSS na tretji seji 21. junija, resnici na ljubo, brez pripomb sprejel predlog za uskladitev sindikalne organiziranosti s programskimi dokumenti. Na osnovi tega smo pripravili tudi podlage za spremembe in dopolnitve statutov sindikatov dejavnosti in statuta ZSSS. To je do 20. septembra v javni razpravi.«

Delavska enotnost: – Kakšni so prvi odzivi?

Milan Utroša: »Nikdar ne bodo prav vsi povsem zadovoljni. Osebnostno mislim, da je škoda, da smo izgubljali toliko časa za vprašanje organiziranosti, kajti zategadelj nismo imeli več moči in časa za srž sindikalnega delovanja.«

Delavska enotnost: – Če vas prav razumemo, želite, da bi s spremembami sedaj pripravljene predloge nekako presekali gorijski voz ukvarjanja samih s seboj. Označite bistvene stvari predloga.

Milan Utroša: »V kongresnem programskem dokumentu smo se odločili za krepitev in razvijanje dela in odgovornosti zunaj podjetij, zlasti še sindikatov dejavnosti. To pomeni v tržnih razmerah večjo samostojnost in moč delovanja. Toda ne gre za umik sindikata iz podjetij, temveč samo za prenos nekaterih njegovih funkcij na druge ravni organiziranosti. Gre za varstvo zaposlenih, za krepitev pogajalske funkcije z delodajalci in oblastjo, pa tudi za sklepanje podjetniških kolektivnih pogodb, za nadzor nad

njihovim uresničevanjem in še mnoge druge stvari, ki jih zaradi racionalnosti ali pa nemoči, zaradi specifičnih razmer v podjetjih, njihova sindikalna vodstva ne zmorejo opraviti. Pogoj za uveljavljanje tako zastavljene vloge pa je nenehna povezanost s sindikatom v podjetju, kar tudi pomeni – čim bližja lokacija sindikalnega delavca zunaj podjetja z vodstvom sindikata. Vsebinska dela se bo po mojem globokem prepričanju pannožno vse bolj specificirala, za skupne naloge, ki so zapisane na zadnji strani članske izkaznice, pa po novem vemo, kdo mora kaj narediti. Preprečiti moramo, da se bo vsak organ ukvarjal z vsem, kot je bilo doslej v navadi po občinskih svetih. To pomeni, naj bi organizirani panožni sindikati na terenu za skupne stvari organizirali skupno območno organizacijo. Tiste stvari, ki pa zadevajo panogo, pa bi urejali povsem samostojno.

Naš cilj je biti kar se da blizu člana. Sindikalno mrežo na terenu moramo imeti, vendar – kot sem že dejal – v bistveno drugačni vlogi kot doslej. Zato smo to upoštevali pri izdelavi meril za postavitev te mreže, ki poleg števila članov Svobodnih sindikatov v posameznih okoljih ali v prihodnjih območnih organizacijah, upoštevajo tudi velikost območja in odstotek včlanjenih.

Delavska enotnost: – Soglasje za to torej je?

Milan Utroša: »Opravili smo pogovore s sindikati dejavnosti in s predstavniki teritorialnih oblik organiziranja. V veliki večini je to soglasje doseženo. Moram pa, kajpak, dodati, da smo se na svetu ZSSS, ko smo sprejemali predlog za uskladitev sindikalne organiziranosti s programskim dokumentom, dogovorili, da sindikati dejavnosti neposredno s prehodnimi območji postavijo potrebno mrežo organizacije. V poldrugem mesecu jim to ni uspelo in so oboji naložili predsedstvu naj pripravi predlog.«

Delavska enotnost: – Stara zgodba. Bojimo se, kolikor poznamo stvari, da ima spet kdo fige v žepu.

Milan Utroša: »Ne vem. Vendar dosedanje razprave, včasih mučne in pogosto tudi nerazumljive, kažejo, da se krešajo mnenja predvsem glede solidarnosti med sindikati dejavnosti, ki so organizirani v Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije. Seveda gre tudi za denar. Vendar smo z našim predlogom uspeli – po mojem globokem prepričanju – postaviti mrežo organiziranosti vsega sistema in pri tem

Milan Utroša

dosegli, da bo ta solidarnost med posameznimi sindikati uveljavljena v približno enakem deležu pri pokrivanju stroškov take mreže. Ne rečem, da ni nekaterih poglobov, ki se razlikujejo od večine, vendar sem prepričan, da bodo slej ko prej morali vsi

vzeti solidarnost za bistveno prvino delovanja sindikatov.«

Delavska enotnost: – Toda zdi se nam, da nekateri vztrajajo pri »specifičnostih«, da do poenotenja ne bi prišlo, kajti nekakšna samozadostnost ponekod v republiških odborih je vidna.

Milan Utroša: »To vprašanje je namreč odvisno še od

nečesa: ko spreminjamo statut zveze, se povsem normalno postavlja vprašanje odnosov v njej, večje ali manjše samostojnosti – po starem seveda – njenih konstitutivnih elementov. Načelno pri tem ni spornih vprašanj, so pa posebnosti v nekaterih sindikatih dejavnosti, ki jih ni moč zanemariti. Posamezniki sindikati dejavnosti potrebujejo mnoge stvari v vsaki občini, drugi imajo spet pretežno dejavnost locirano v nekaterih centrih. Izhajajoč iz tega se pojavljajo tudi nekatere dileme na področju financiranja.«

Delavska enotnost: – Pa vendarle ne bi smeli zanikati celotnega koncepta!

Milan Utroša: »Se strinjam. Vprašanje je le, ali te specifičnosti urejati izven dogovorjenega sistema ali pa to jemati kot potrebno solidarnost pri oblikovanju skupne mreže in skupnega financiranja. Prepričan sem, da bomo našli soglasje.«

Delavska enotnost: – Kaj ostane na tako imenovani občinski ravni in kakšni servisi za sindikate dejavnosti bodo nujni na območju?

Milan Utroša: »V vsaki občini mora biti izpostava območne organizacije sindikata. Kako močna je ta, je seveda odvisno glede na merila in dogovore na območni ravni. Na območni ravni pa mora biti nujno profesionalni delavec službe pravne pomoči, in tam, kjer je potrebno, ves tisti strokovni servis, ki ga – glede na člansko izkaznico – zagotavlja Zveza svobodnih sindikatov Slovenije. Seveda ni naključje, da ni nikjer zapisano,

da mora biti enotna strokovna služba Svobodnih sindikatov Slovenije locirana na Dalmatinovi 4 v Ljubljani.«

Delavska enotnost: – Nekateri bodo prikrajšani. Mislimo na občinske ravni glede na dosedanje »standard«. Samozadostnežem to ne bo všeč – ne v občinah in ne v republiških odborih.

Milan Utroša: »Ne kaže posploševati, čeprav resnici na ljubo velja, da je kadrovska sestava večinoma še zmeraj takšna kot pred zadnjimi volitvami v sindikatih. Splošno vzeto to ni hudo, žalostno pa je, da marsikateri funkcionar ni dojel programskega zasluga na kongresu. To velja za vse ravni organiziranosti. Res pa je, da ne velja za predsedstvo, ki je svoj profesionalni sestav zmanjšalo za polovico, pa še ta polovica je več kot polovično zamenjana. Vsebinska dela in pristojnosti se spreminjajo, spreminjajo pa se tudi gnotne možnosti. Res je, da sedanje stanje omogoča različen standard in omogoča vsem območjem približno enake možnosti za delovanje. Res pa je tudi, da v prihodnje sindikalna članarina ne more biti edini vir prilivov.«

Delavska enotnost: – Če smo vas prej prav razumeli, najpomembnejša dela pri konstituiranju območnih organizacij sindikatov dejavnosti niso izpeljali. Zato so naročili predsedstvu, naj opravi to delo. In spet se bo znašlo v poziciji strelovoda.

Milan Utroša: »Niso izpeljala vodstva sindikatov dejavnosti in teritorialne oblike organiziranja skupaj. Tega ne more delati vsak zase. Seveda se je predsedstvo spet izpostavilo, kajti za vse tisto, za kar se niso uspeli dogovoriti, je pač pripravilo predlog, ki je lahko tarča napada. Teh napadov sicer ni dosti. Najbolj me pa moti, da nekateri poskušajo za stvari, ki niso bile urejene prej, preveliti krivdo na sedanje predsedstvo, kar pa ostro zavračam, vsaj glede predloga za organiziranost. S tem pa ne trdim, da je ta predlog zveličaven, da ga ni mogoče dopolniti, trdim pa, da je dobra podlaga, da na tem področju končno dorečemo stvari.«

Marjan Horvat

Osmo srečanje obrtnih delavcev Slovenije

Čim več nas bo, tem močnejši bomo

Pretekli petek in sobota sta minila ne le v znamenju mednarodnega obrtnega sejma v Celju, ampak tudi v znamenju že tradicionalnega posveta in srečanja obrtnih delavcev Slovenije, ki so ju kot vsa dosedanja, pripravili Republiški sindikat obrtnih delavcev in skladi za izobraževanje teh delavcev.

Petkov posvet, ki je bil tokrat v zdravilišču Laško, je bil namenjen obravnavanju aktualnih težav in nalog. Največ časa so namenili osnutkom novih panožnih kolektivnih pogodb in sicer za pravne in fizične osebe, torej za podjetja ne glede na obliko lastnine in za samostojne obrtnike. Dvajsetletne izkušnje, ki jih ima sindikat obrtnih delavcev s tem, so se ugodno odrazile tudi v osnutkih novih kolektivnih pogodb, ki so v marsičem doslednejše in humanejše od splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo. Osnutka sta udeležencem posveta, to je sindikalnim delavcem ter aktivistom in funkcionarjem skladov za izobraževanje iz vse Slovenije, pred-

stavila njuna avtorja dr. Ivan Žužek in dr. Stane Uhan, ki sta v dokaj živahni razpravi tudi pojasnjevala pogodbena določila, predvsem tista, ki odstopajo od določil v dosednji panožni in splošni kolektivni pogodbi.

Ker je moral republiški minister za drobno gospodarstvo Viktor Brezar zaradi službene zadržanosti odpovedati sicer stoodstotno dogovorjeno sodelovanje (mudil se je z vlado delegacijo v Avstriji), so prireditelji povabili k sodelovanju Zdravka Troho, ki je govoril o vlogi delavskih in sindikalnih zaupnikov nekdanj in danes, ki je prav tako zbudilo precej zanimanja.

Petkovo posvetovanje so sklenili s predstavitvijo informacijskega sistema sindikata obrtnih delavcev, njihove grafične podobe in načrtovanih akcij ter nalog za utrditev slovesa tega sindikata in pridobitev novih članov v svoje vrste.

Kot vsako leto so tudi letošnje sobotno srečanje, ki se ga je udeležilo skoraj 2.500 delavcev in delavk, začeli z ogle-

dom sejma, na katerem je letos sodelovalo rekordno število razstavljalcev, med njimi seveda tudi obrtniki naših članov. Tri ure časa je bilo za marsikoga zato premalo, toda ob 13. uri se je začelo tradicionalno srečanje na celjskem drsališču in ne na Teharjah kot vsa leta doslej. Spremembo lokacije je narekovalo predvsem dejstvo, da je drsališče pokrito in je torej priveditev neodvisna od včasih muhastega septembrskega vremena, ki jim je zagodlo lani.

Letošnji slavnostni govornik je bil predsednik republiškega odbora sindikata obrtnih delavcev Slovenije Jože Kocman, ki je med drugim dejal: »Ne smemo pričakovati, da bodo delodajalci radovali. Še posebej ne, kadar bi sicer upravičene zahteve postavljali posamezniki. Zato se delavci združujemo v sindikate, v svojo stanovsko organizacijo. Čim več nas bo, tem močnejši bo naš glas, večji bo naš delež pogače, ki smo jo soustvarjali. Posameznik lahko pričakuje le drobtine.«

Ob tej priložnosti so podelili

tudi priznanja s plaketo najbolj delavnim sindikalnim aktivistom. Letos so priznanje s plaketo republiškega odbora sindikata obrtnih delavcev dobili:

Danica Čurin s Ptuja, Malči Macura iz Ljubljane, Marjan Prinčič iz Kranja, Stanka Petrovič iz Brežic, Franc Gradišar iz Ljubljane, Vlado Krajnc iz Maribora in osnovna organizacija sindikata obrtnih delavcev iz Kranja.

Priznanja so prav gotovo prišla v prave roke, čeprav je bila včasih odločitev težka, saj je bilo predlogov več, številno priznanj pa je omejeno. Udeležence srečanja so ob prihodu pozdravili godbeniki iz Štor, v kulturno-zabavnem sporodu, ki ga je tudi letos vodil Boris Kopitar, sicer sekretar sklada za izobraževanje delavcev občine Domžale, pa sta sodelovala kabaretna skupina »Modra kronika« iz Novega mesta in glasbeni ansambel »Nočna izmena« iz Celja. Ko se je dan nagnil v večer in ko se je ozračje kar občutno ohladilo in tudi ples ni mogel dovolj ogreti udeležencev, se je drsališče začelo prazniti.

Stisk in pozdrav »na svidenje« prihodnje leto je zaključil osmo srečanje obrtnih delavcev Slovenije, ki se ga je letos na povabilo prirediteljev udeležil tudi sekretar zveznega odbora sindikata obrtnih delavcev Jugoslavije Matej Ignjatović. Na svidenje na prihodnjem srečanju obrtnih delavcev.

Remigij Noč

Sindikat Litostroja

Spolitizirane delavske zahteve

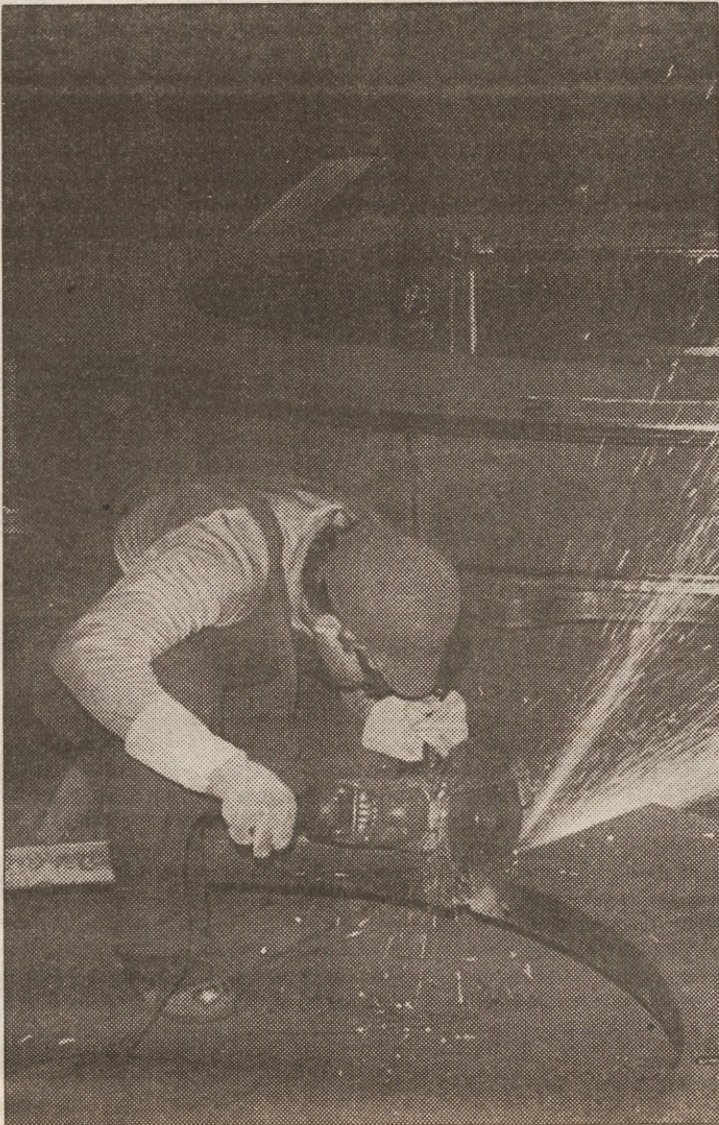
Ne gre za merjenje političnih moči, pač pa za zahtevo po upoštevanju naših zahtev

V ponedeljek 10. septembra smo imeli v Litostroju sestanek izvršnega odbora ZSSS iz vseh delov tovarne, na katerem smo ocenili priprave na stavko in preložitev stavke delavcev kovinske in elektroindustrije. Zato v imenu sindikata posredujem njihovo mnenje javnosti.

V Litostroju smo že marca letos, pred volitvami, dali pobudo za stavko, s katero smo želeli prisiliti vlado, da začne bolj konkretno reševati gospodarske in socialne probleme delavcev naše panoge. Podobni predlogi so prišli tudi iz drugih podjetij kovinske industrije.

Med dogovarjanjem o oblikovanju zahtev delavcev in o poteku stavke so bile volitve, dobili smo novo vlado, nanovo smo vpisovali članstvo v sindikat delavcev kovinske in elektroindustrije v ZSSS, ustanovili so se tudi drugi sindikati, vendar se zahteve delavcev in sindikata po reševanju vprašanj v panogi in po osnovnem socialnem varstvu niso spremenile.

Na litostrojskem zboru delavcev, 27. junija (na dan samoupravljalcev), smo odločili o tem, ali naj republiški panožni sindikat vodi nadaljnje postopke o tem, ali naj republiški panožni sindikat vodi nadaljnje postopke za rešitev naših zahtev ali naj začnemo postopek za splošno stavko

v naši panogi. Ugotovili smo, da se vlada premalo zavzema za reševanje gospodarskih in socialnih problemov. Takrat pa se je začela tudi politična bitka med sindikati Ravnika in Tomšiča na republiški ravni o tem, kaj je cilj stavke: reševanje gospodarskih in socialnih problemov ali napad na vlado.

To se je pokazalo tudi na našem zboru v Litostroju. Ko pa je vodstvo ZSSS začelo pripravljati splošno stavko, se je naša napoved celodnevne stavke izgubila v njej in pričakovni učinki so se razblinili kot milni mehurček. Razočarani so bili zopet predvsem delavci, ki niso glasovali za splošno stavko, ampak za stavko v panogi, ki bi verjetno prinesla koristi tudi vsem drugim delavcem.

Vprašanja o ciljih stavke so bila vedno bolj spolitizirana, tako da je vlada sledila tej politiki in ni poslala svojega predstavnika na sestanek

predstavnikov sindikata delavcev kovinske in elektroindustrije, 30. avgusta v Cankarjevem domu. Mislimo, da smo bili takrat upravičeno užaljeni, saj je bilo na sestanku več kot očitno, da delavce ne zanima toliko politika kot reševanje žgočih problemov, ki so bili povedani na pogovorih, sicer za zaprtimi vrati, med predstavnikoma vlade – ministrom za industrijo in ministrico za delo ter predstavnikoma panožnega sindikata.

Dogovorili smo se za preložitev stavke na 12. december 1990. Delavci se sedaj sprašujemo, kaj smo sploh dosegli z napovedjo stavke in njeno preložitvijo!? Delavce, zlasti v neposredni proizvodnji kot tudi njihove zaupnike, združujejo skupni problemi, ne pa pripadnost temu ali onemu sindikatu. Če nič drugega, je vsaj v Litostroju spolitizirane stavke združila sindikate in odpravila napetosti. Kot dosedaj vlada je tudi vodstvo v našem podjetju izkoriščalo trenutno neslogo med sindikati in negotovost delavcev, kateri sindikat je pravi.

Nezaupanje delavcev do direktorja in nekaterih vodilnih delavcev pa je po mnenju direktorja zgolj rezultat merjenja političnih moči, akcije sindikatov pa le sredstvo za pri-

dobivanje glasov. Po njegovem mnenju je sindikat v bitki za oblast ustvarjal napeto ozračje v kolektivu.

Kljub vsemu pa je v Litostroju vzrok napetosti predvsem ignoriranje zahtev sindikata in izogibanje neposrednim pogovorom, kar pa velja za vlado in vodstvo podjetja.

Dokler ne bodo oboji priznali, da se lahko pogovarjamo le kot enakopravni partnerji, kot ljudje, državljani in predstavniki sindikata, bodo napetosti še trajale in se bodo reševale s spontanimi stavkami ali drugačnimi oblikami prekinitev dela.

Večina delavcev si ne želi tako spolitiziranega boja za uresničitev osnovnih socialnih pravic, ki jih sedaj podpiramo vsi sindikati. Najprej živeti, potem pa filozofirati, bo trenutno še najbolj uporabno pravilo. Vnaprej pa bomo morali bolj razvijati večjo samostojnost in odgovornost človeka in tudi podjetnika, kar državi z dvema milijonoma prebivalcev, ki želi pokazati večjo učinkovitost, ne bi smelo biti pretežko. In ne hajmo kar naprej govoriti, kako je na Zahodu, ker ista pravna pravila nimajo pri nas enakih učinkov. Posledice so lahko podobne kot pri hrani.

Vasja Kreft

Pogovor s sekretarjem OS ZSSS Grosuplje Mihom Gumzejem

V pričakovanju panožnih kolektivnih pogodb

V Grosupljem, ki je le slabih 20 km oddaljeno od Ljubljane, se ubadajo z mnogimi težavami. Tudi pri njih položaj v gospodarstvu ni prav nič rožnat, saj ima večina podjetij likvidnostne težave. Kakšna je dejavnost občinskega sindikata in kako so pripravljani na uveljavljanje določil kolektivne pogodbe, smo povprašali občinskega sekretarja Zveze svobodnih sindikatov Slovenije v Grosupljem Miha Gumzeja.

Na kratko nam predstavite gospodarstvo v vaši občini!
»V naši občini imamo razvite različne gospodarske panoge. Še največ je kovinske in elektroindustrije, ki je tudi sindikalno najmočnejša. Njim sledijo tekstilci, nato pa še gradbeniki, kmetijci in šolniki. Skupaj je v naši občini zaposlenih okrog 6000 delavcev. Seveda pa se veliko Grosupelčanov vozi na delo v Ljubljano. Teh je kar 5500, tako da je Grosuplje v bistvo razdeljeno na tiste, ki se na delo vozijo, in na tiste, ki imajo zaposlitev v občini. To povzroča tudi težave pri sindikalni organiziranosti, vendar se z dobro voljo in pripravljenostjo dajo premogeti tudi morebitne drobne težave, ki nastanejo zaradi tega.«

Kako pa ti delavci zaupajo v vaš sindikat?
»Omenil sem že, da so sindikalno najštevilnejši in tudi dobro organizirani v kovinski in elektroindustriji. Članov tega panožnega sindikata je v naši občini prek 1500; skupaj pa je v panožne sindikate pri Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije včlanjenih okrog 4500 delavcev, kar pomeni, da le vsak četrti delavec v občini ni član sindikata. Verjetno bi bilo članov še več, če v nekaterih podjetjih ne bi direktorji prevzeli popolne oblasti tudi na področju sindikalne organiziranosti. Vzemimo za primer Avtoprevoz iz Ivančne Gorice, kjer direktor ni pustil oziroma še vedno ne pusti podpisovati pristopnih izjav. Zato ne drži trditve, da smo delavce prisiljevali k včlanjevanju v sindikat, temveč je ravno nasprotno, saj so vodstva podjetij zavirala to včlanjevanje. Žal pa je danes položaj v podjetjih tak, da ima še vedno zadnjo besedo direktor, de-

lavec pa je lahko, po besedah direktorjev, še srečen, ker je sploh v službi.«

Kako pa je z včlanjevanjem v drugih panogah?

»Nekaj težav smo imeli tudi na področju šolstva in izobraževanja, saj so v mnogih šolah omahovali, komu naj bi se pridružili. Verjetno bo septembra, ko se bo začela šola, veliko bolj jasno, kdo od šolnikov se bo priključil sindikatu. Sicer pa prijave še vedno prihajajo, tako da bo končno število članov sindikata večje, kot je sedaj.«

Kako pa so člani sindikata sprejeli splošno kolektivno pogodbo, ki je končno podpisana in tudi potrjena?

»Priznati moram, da so delavci z olajšanjem sprejeli podpis kolektivne pogodbe. Kako željno so pričakovali to kolektivno pogodbo, naj pove podatki, da večjih pripomb na njeno vsebino ni bilo, celo nad vsoto 440 DEM se delavci niso pritoževali. To po eni strani niti ne preseneča, saj bo veliko podjetij (žal, skoraj večina!) imelo mnogo težav, če bo želelo zadostiti temu minimalnemu pogoju pri izplačilu osebnih dohodkov. Še najbolj se bodo morali ubadati s tem v tekstilni industriji, saj ponekod delavke za 12-urno naporno delo dobijo le borih 2100 dinarjev. Poleg tega pa v nekaterih podjetjih sploh še niso izračunali, kaj dobrega in kaj slabega jim prinaša kolektivna pogodba. Večina namreč še vedno čaka le na panožno kolektivno pogodbo, ki pa se bo od panoge do panoge zelo razlikovala. Tako kovinarji napovedujejo najnižji osebni dohodek 4200 din, kar rečimo tovarni Black & Decker menda sploh ne bo povzročilo težav. Seveda pa so le redka podjetja, ki lahko tako potolažijo svoje delavce. Večina še vedno vztraja pri zahtevah, da jim bo le občutna razbremenitev gospodarstva pomagala pri iskanju poti iz težav.«

Dejali ste, da bo veliko podjetij imelo težave pri izpolnjevanju določil kolektivne pogodbe. Kako ste pripravljani na primere, ko bodo vodstva podjetij zavestno ali pa iz nemoči kršila to pogodbo?

»Žal si na občinskih sindikatih finančno ne moremo privoščiti, da bi imeli svojo strokovno komisijo, ki bi spremljala in svetovala ob takih kršitvah. Tako bomo vezani na strokovno komisijo pri republiškem svetu Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, ki naj bi nam priskočila na pomoč. Bojim pa se, da bo premalo ljudi in preveč težav, kar pomeni, da nas jeni čaka še obilo dela. Upam, da bo članstvo razumelo razloge za zastoje pri reševanju njihovih konkretnih primerov, ker nas, žal, denarna stiska sili v tak način reševanja težav.«

Kaj vas pri vašem delu najbolj moti?

»Pri delu na terenu, v posameznih podjetjih človek opazi veliko napak, malomarnosti in neodgovornosti, ki ga preprosto razjezijo. Tako me moti, da se tako imenovani izvedenski kader v skoraj vseh podjetjih ukvarja le z eno nalogo, in sicer z ugotavljanjem presežkov delavcev. Nihče pa ne skuša najti dovolj dela za te delavce in razviti nove, obetajoče programe, ki bi pomenili nov in trajen zaslužek za vse zaposlene. Tako pa vodstva podjetij z grožnjami z odpuščanjem in z objavljanjem števila odvečnih delavcev med temi vzbujajo strah. Zato delavci velikokrat zdržijo tudi pri nizkih osebnih dohodkih, samo da obdržijo delovno mesto. Če ne bi bilo tega, bi bilo izbruhov nezadovoljstva še več.«

Kaj bo sindikat naredil v prihodnje, da bo opravičil zaupanje delavcev?

»Trudimo se, da vedno najdemo čas za vsakega, ki pride po pomoč ali nasvet. Tako imamo že vseskozi dobro organizirano pravno pomoč, ki ima stalno dovolj dela. Pripravljamo tudi že nekakšno obliko sindikalne zadruge, tako da bomo svojim članom že letošnjo jesen omogočili cenejši nakup ozimnice. Naša želja pa je, da bi vsem tistim, ki so nam do sedaj zaupali, in tudi novim članom, nudili vsaj tisto najnujnejše, kar naj bi vsak sindikat nudil svojim članom.

Robert Peklar

Ali je konj že mrtev

V okviru »svobodne menjave dela« in drugih oblik vampirizma so potrebe družbenih dejavnosti in države presegle vse razumne meje. V netržni zasnovi gospodarstva so se potrebe družbene nadgradnje določale plansko in ne po dejanskih potrebah in možnostih družbe. Posledica tega je bila večja poraba od družbenega proizvoda, kar smo krili z najemanjem mednarodnih posojil. Ko smo spoznali, da tako ne gre več, smo račun izstavili gospodarstvu, ki je bilo prisiljeno preiti na tržni način dela, pri čemer mora z zastarelo tehnologijo sprejeti konkurenčni boj s proizvajalci iz najrazvitejših držav pri dvakrat večji obremenitvi kot npr. konkurenca iz ZRN. Temu pa ni sledila preobrazba družbenih dejavnosti in države, zaradi česar se kljub nasprotnim trditvam, obremenitev gospodarstva še vedno povečuje.

Vse to nas je privedlo do absurdnega stanja, kjer uporabniki skladov, ki jih polni gospodarstvo, velikodušno »odlagajo plačila«, ali pa v razmerah splošne nelikvidnosti celo posojajo denar, seveda z višjimi obrestnimi merami, kot banke, ki so večinoma tudi pred bankrotom. To pomeni, da so davčne osnove za kritje potreb teh dejavnosti prevelike. Strinjam se z zaposlenimi v kulturi, zdravstvu, znanosti in izobraževanju, da imajo nizke osebne dohodke, vendar pa je organizacija dela v teh dejavnostih nagradila okoli sebe veliko balasta, pri čemer imam v mislih predvsem nekdanje sise in druge posrednike med uporabniki in izvajalci, ki so podražili delo le-teh, čemur pa ni sledila večja kvaliteta dela, saj je bil zaradi mnogih posrednikov pretok informacij zaviran, zato je bilo prilagajanje teh resorjev počasnejše in ni sledilo potrebam družbe.

Največ pripomb imam na delo državne uprave, ki svoje potrebe določa sproti, ne glede na finančno zmožnost družbe. Rebalansi zveznega proračuna si vsako leto sledijo kot po tekočem traku, pri čemer se plače zaposlenih v teh dejavnostih dvigujejo na evropsko raven, plače zaposlenih v gospodarstvu (ki je, mimogrede, na ravni gospodarstev v srednjeražvitih afriških državah) in družbenih dejavnostih vse bolj drsijo med najrevnejše države na svetu. Redkokje je plača doktorja znanosti enaka dohodkom oficirskega kadra s srednjo izobrazbo, kar je v Jugoslaviji v zadnjem času žal resničnost. Glede na število državnih predstavništev v tujini je obveščeno o razmerah v teh državah, varnosti naložb in skupnih poslov katastrofalna. Nekdo, ki živi v drugi državi, mora vsekakor spremljati dogajanje v njej in o tem tudi redno poročati, tako da bo vsak interesent dobil sveže informacije o varnosti gospodar-

skih odločitev s partnerji v teh državah. Najlepši primer je izbruh zalivske krize, zaradi katere bomo utrpeli veliko škodo. Človek dobi občutek, da ta predstavnika velikokrat predstavljajo nagrado za »minulo delo« posameznikom in njihovim družinam, ki so »zaslužni« za stanje, v kakršnem smo.

Prva »razbremenitev« je bila odprava sisov, kar pa je bil le pesek v oči, saj so delavci v njih prešli v službe občinskih, regionalnih in republiških organov. Besedo, dve bi lahko rekli o presežku delovne sile, ki se je pojavil ob razpustitvi republiške administracije, ki jo je imela ZKS. Nezaposlenost so doživeli s 70 % OD (ki prav gotovo ni bil majhen). Prejemali pa ga bodo, dokler ne dobijo nove zaposlitve (kljub nezaposlenosti živijo precej bolje kot marsikdo, ki mora vsak dan na delo). Primerov je še več, vsi pa kažejo na to, da bo potrebno tudi na teh področjih uvesti tržne mehanizme, konkurenco, ter opustiti proračunsko financiranje povsod tam, kjer je to mogoče. Zato predlagamo:

Vse oblike družbenih dejavnosti naj se formirajo kot podjetja ali direktni izvajalci ter naj svoje storitve ponudijo trgu, pri čemer bi količino in kvaliteto dela ocenjevale neodvisne republiške komisije, ki bi morale javno objavljati podatke o kakovosti teh storitev. Dobrodošla bi bila tudi privatna konkurenca kot merilo kakovosti količine in cene dela, obe pa bi se napajali iz istih virov, tako bi odpadla socialna diferenciacija na področjih, kjer je ne bi smelo biti (zdravstvo, šolstvo in kulturne dejavnosti).

Nekdanje sise in delavce v službah DPS, ki delajo na teh področjih, se formira v managerska podjetja, ki bi direktno zaračunavala storitve uporabnikom. Opustiti je potrebno vsakršno drugo obliko financiranja – o njihovem obstoju bi odločal trg.

Konzularna in druga predstavništva v tujini naj Slovenija plačuje le v deležu, ki izraža vrsto in kakovost informacij, ki so zanimive za nas predvsem v gospodarskem smislu. Enak način plačevanja se uvede tudi za delo državne uprave, kjer naj vsaka republika plača stroške za storitve, ki so direktno v njeni koristi.

S temi ukrepi bi morali zmanjšati obremenitev gospodarstva najmanj za 50 %, pri čemer naj vsota vseh dajatev iz dohodka v obliki davkov ali prispevkov ne preseže 25 odstotkov.

Mogoče je vlečnega konja še lahko oživimo? Vsekakor ima vsaka družba le enega. Pameten kočijaž mu bo pomagal vleči breme, drugače bo moral nadaljevati peš s tovorom na hrbtu.

Za predsedstvo NSS Ptuj:
Samo Lubic

Direktor Uniorja v Zrečah prepovedal delovanje sindikatov

Boj za prevlado, toda na račun delavcev

Kmalu po sprejemu zakona o podjetjih, ki je vso oblast in moč odločanja prenesel na direktorja oziroma na ozek krog ljudi, se je dalo slutiti, da bodo nekateri poskušali to svojo moč tudi izkoristiti, in sicer tako, da bodo prepovedali ali pa celo prepovedali delovanje sindikata v podjetjih. Tako je v nekem grospljškem avtoprevoznikem podjetju direktor prepovedal podpisovanje pristopnih izjav k Svobodnim sindikatom Slovenije, nekaj podobnega pa naj bi se dogajalo, vsaj tako pravijo skope informacije od tam, tudi v zreškem Uniorju. Ali je to res in zakaj je do tega prišlo, smo poskušali izvedeti na kraju samem, v Uniorju v Zrečah.

Sindikalni pluralizem v praksi

Unior Zreče proizvaja izdelke kovaške industrije, med katerimi je najbolj znano ročno orodje, s katerim so se proslavili tudi zunaj meja. Trenutno je zaposleno 2240 delavcev, ki delajo v dveh, prostorsko ločenih obratih. Znan je tudi po tem, da v podjetju deluje več sindikatov, vse pomembne stvari pa se vrtilo okrog Svobodnih sindikatov in Neodvisnosti.

Svobodni sindikat Slovenije, ki delujejo pod vodstvom predsednika sindikata podjetja Franca Gorenjaka, imajo trenutno 1300 članov, kar je skoraj 60 odstotkov vseh delavcev. To število, po besedah njihovega predsednika, še ni dokočno, saj pričakuje, da se bo v nekaterih obratih še nekaj delavcev odločilo za vstop v Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije. Vzroki, zaradi katerih se je tolikšno število delavcev odločilo vstopiti v ta sindikat, so različni, verjetno pa so k temu največ pripomogli sadovi dosedanjega delovanja tega sindikata. Tako so dosegli, da je delavski svet sprejel njihovo pobudo, naj se izplača vsem zaposlenim, tisoč dinarjev dodatka. Čeprav to ni veliko, je vsaj malo omililo težak denarni položaj delavcev zaradi nizkih osebnih dohodkov, saj znaša povprečni osebni dohodek v Uniorju 4200 dinarjev. Poleg tega Svobodni sindikati še vedno nudijo brezplačno pravno pomoč, organizirajo cenejši nakup oziroma, dosegli pa so tudi podpis splošne kolektivne pogodbe, ki je že v veljavi. Zato večina delavcev zaupa Svobodnim sindikatom, kar pa njihove izvoljene predstavnike postavlja pred težko odgovornost, da to zaupanje tudi izpolnijo.

Na drugi strani naj bi deloval v podjetju tudi sindikat Neodvisnost, ki naj bi imel (po nekaterih informacijah) sto članov. Kolikšno je resnično število članov, kdo predstavlja vodstvo tega sindikata in kako delujejo, lahko samo uganemo, saj uradno oziroma konkretno v podjetju še niso nastopili. Na svoj obstoj so opozorili edino z lepakom, na katerem so ostro napadli vodstvo podjetja in ki je, po besedah Franca Gorenjaka, že skoraj mejil na obrekovanje.

Direktor prepovedal sindikate

Že omenjeni lepak, ki je bil nepodpisan in ki ga je objavil

sindikat Neodvisnost, je v podjetju naletel na različne odmeve. Nekateri delavci in pripadniki Neodvisnosti so njegovo vsebino odobrvali, drugi, in tudi Svobodni sindikat, pa so takšen način sindikalnega delovanja obsojali. Kmalu je tudi vodstvo podjetja zelo ostro odgovorilo na to provokacijo, saj je direktor prepovedal vsakršno sindikalno delovanje v podjetju. Skratka, direktor je samovoljno in verjetno užaljen preprosto odpravil sindikate v podjetju.

Čeprav način, ki si ga je Neodvisnost izbrala za obračunavanje z direktorjem, na primeren (je pa zanje značilen), pa je še bolj obsodbe vredno, direktorjevo ukrepanje. Če že imamo takšen zakon, ki varuje direktorje kot kočevske medvede in še bolj, in da je njihovo početje »obtoženo« z nekakšno neotipljivo odgovornostjo, o čemer pričajo mnogi primeri, pa zakon tega ukrepa za zdaj še ne opravičuje in tudi ne dovoljuje. To je verjetno kmalu spoznal tudi direktor sam, še posebej, ker je sindikat kmalu prišla na

pomoč tudi sekretarka občinskega sveta Zveze svobodnih sindikatov v Slovenskih Konjicah Milica Dabanovič, ki je

opozorila direktorja na nepravilnosti njegovega početja. Ta je zato kmalu svoj ukrep tudi preklkal.

Robert Peklaj

Ob lastninski reformi odlašamo z davčno

Obdavčitev dela ne pelje v Evropo

Slehera sodobna država se vzdržuje z davki, ki jih plačujejo njeni državljani. Nekatere plačajo kupci v trgovini glede na vrednost kupljenega blaga, druge pa davkoplačevalci na premoženje in ustvarjeni dobiček. Sodobna država ne pomeni le administracije in uprave, vojske in policije, temveč tudi pomemben del socialne. Z izrazom sociala pa ne poimenujemo zgolj socialnega varstva, to je pomoč tistim, ki se sami ne morejo preživljati, temveč tudi obvezno izobževanje in v nekaterih deželah tudi varstvo, zdravstvo, kulturo in znanost.

Socialistične države, še posebej pa naša egalitarna družba s samoupravljanjem in družbeno lastnino, so razvile drugačne vire za financiranje države in za socialno v najširšem smislu. Sistem obdavčevanja premoženja je postal nesmiseln zaradi načela (ne prakse) socialistične enakosti ljudi glede na premoženje. Z zakonom o zemljiškem maksimumu je omejil bogatenje kmetov in zato so bili kmetje obdavčeni le glede na simbolični katastrski dohodek. Hiše in stanovanjske površine smo nacionalizirali in tako preprečili bogatenje in podlagi oddajanja poslovnih prostorov in stanovanj. Industrijo smo v celoti podržavili in potem predali v upravljanje delovnim kolektivom. Iz tega je kasneje nastala družbena lastnina. Obrt in zasebni sektor smo omejevali, da ne bi nihče zaslužil več kot ljudje

na podobnem delovnem mestu v družbenem sektorju gospodarstva. Ne samo za socialo, deloma tudi za državo smo obdavčili delo in ostanek dohodka ozdov oziroma zdajšnjih podjetij. Velikosti obdavčitve živega dela nismo nikoli natančno preračunali, resni analitiki pa so dokazovali, da je naše delo bistveno dražje kot delo v Nemčiji, kljub temu, da je delavec v kuverti dobil manj kot petino tistega, kar je dobil njegov kolega v razviti Nemčiji. Razen prazvite socialne: zdravstva, šolstva, varstva, stanovanjskega gospodarstva, kulture, športa, socialnega skrbstva, znanosti in raziskovanja je delavec izbruto OD in iz dohodka plačeval tudi za pokojnine, boleznine in nezaposlene. Ob tem pa je zaposlenim jemala denar tudi hipertrofirana država s samoupravnimi službami in s koncepcijo ljudske obrambe, v katero naj bi bili vključeni vsi državljani.

To, kar smo razvili in kar še vedno velja, ni skladno s povratkom v kapitalizem. Socializem je čez vse meje in ne glede na gmotne možnosti razvil socialno državo, ki nas je pripeljala v položaj, iz katerega bi najraje čim hitreje pobegnili, pa se vsak dan bolj zapletemo. Sociala in država sta se redili na ramenih zaposlenih in tudi zato smo imeli v Sloveniji skoraj stoodstotno zaposlenost. Delavska država je želela čim več tovarn, zlasti velikih, ki so zaposlovale veliko delavcev. To je bila »naj-

boljša« sociala in tako so bila (in so še zdaj) naša podjetja največje socialne ustanove. Družbena neenakost je kljub vsem tem zakonom in načelom o petinštiridesetih letih tolikšna, da so socialne razlike relativno velike veje kot v razvitih državah. Na eni strani so množice ljudi, ki ne zaslužijo niti za preživetje, na drugi pa imamo sloj bogatih ljudi, ki so si v socializmu (ali zaradi njega) nakopičili premoženje, od katerega lahko udobno živijo, medtem ko za državo in socialo še vedno plačujejo kot vsi zaposleni, to je po načelih egalitarne družbe. Država je skoraj bankrotirala, peščica ljudi pa je obogatela hitreje kot v kapitalizmu, kjer trg daje možnosti vsem, obogatijo pa le najboljši in še ti plačujejo davke, ki naraščajo sorazmerno z višino dejanskega dobička. Pri nas pa lahko vsakdo bogati, čerpav prikazuje nezaten dobiček, ki ni obdavčljiv, njegovega premoženja pa država ni sposobna niti popisati, kaj šele, da bi ga obdavčila.

V kapitalizmu se vračamo ne samo z delovanjem trga temveč tudi z lastninjenjem družbenega premoženja, katerega sestavni del je vračanje neupravičeno odvzetega. Kmetje, veleposestniki in cerkev si obetajo vrnitev gozdov. Nekdanji lastniki tovarn bodo dobili nazaj svoje oziroma del tega, kar je nastalo. V spiskih oškodovancev in kandidatov za lastnike najdemo tudi tuje, začeli so Avstriji

Priznam samo en sindikat

Kljub preklicu omenjene prepovedi pa se je direktor le uspel vmešati v delovanje sindikatov v podjetju. Oznani je namreč, da od afere z lepakom naprej v pogajanjih priznava za partnerja le Svobodni sindikat, saj ima ta včlanjenih večino delavcev. Kot kaže, se mu je Neodvisnost preveč zamerila, tako da ta sindikat odtlej deluje tako rekoč v ilegali. Morda pa se je direktor zgledeval po podjetjih v zahodni Nemčiji, kjer je v tej panogi (kovinska in elektroindustrija) v navadi, da v podjetju deluje le en sam sindikat, in sicer tisti, ki ima večino.

Predsednik Svobodnih sindikatov v Uniorju Franc Gorenjak je kljub temu, da število članov v drugem sindikatu ni znano in da še niso predstavili svojih načel delovanja, ponudil sodelovanje njihovim predstavnikom v koordinacijskem odboru sindikata. Seveda bi si mesta v tem odboru razdelili glede na število članov. Kot vzrok za to ponudbo je Franc Gorenjak navedel, naj bi v bistvu vsi sindikati delovali z istim ciljem, to pa je varovanje pravic in interesov delavcev. Sindikat je zaradi delavcev in ne zaradi samega sebe, je poudaril in dodal, da bi morali kljub vsem razlikam in različnim prijemom pri premagovanju delavskih težav le najti skupna stališča do osnovnih načel delovanja. Le tako bo delavec spet dobil zaupanje v sindikat, ne glede na to, kako se ta imenuje. Odgovora na ponudbo za sodelovanje pa za zdaj še ni.

Zakaj tako? Saj se vsi očitki glede delovanja Svobodnih sindikatov vežejo večinoma na preteklost, nihče pa jim ne očita, da se ne nameravajo potegniti za delavce, ko ti pomoč potrebujejo. Zakaj ne bi skupaj, Svobodni, Neodvisni in drugi, postali močan sindikat (čeprav morda z različnimi načini delovanja) in na tak način prisilili dosedanje kvazidelodajalce v malo bolj pošten odnos do zahtev delavcev? Zakaj z razprtijami in medsebojnimi očitki slabiti moč sindikata, delavce pa prepuščati na milost in nemilost direktorju podjetja? Na ta vprašanja si bodo morali vsi sindikalisti odgovoriti.

lastnino že preobrazil. Ta projekt bi moral rešiti tehnična vprašanja prenosa lastnine in računati tudi na možnost, da potomec ljubljanskih trgovcev, ki so bili zadnji lastniki Volčjega potoka, danes ni zainteresiran za prevzem tega parka in objektov na njem.

Projekt lastninjenja pa bo nepopoln, če obenem ne bomo izvedli davčne reforme. Kapitalistični podjetniki (novi ali stari) bodo nesposobni za evropski trg, če bo delo še naprej obdavčeno prek vseh razumnih mej. Tudi zmanjševanje števila zaposlenih ne bo dalo trajnih rešitev, ker se bodo morale povečati obveznosti iz dela za socialo. Najgospodarnejši podjetniki bodo ugotovili, da je treba tovarne kar zapreti in v tem primeru bo država propadla, kljub temu, da bo »končala državljansko vojno«, popravila krivice, dobila suverenost, določila lastnike za sleherno nepremičnino ali naravno dobrino. Takrat bo jasno, da je 45 let socialistične države ustvarilo nove družbene in medčloveške odnose, ki jih ni mogoče spreminjati čez noč in nedomišljeno.

Nimamo sreče, da bi se učili od države, ki se je iz neuspešnega socializma že uspešno vrnila v dolga leta imenovani gnili kapitalizem. Imamo pa možnost učiti se na napakah, ki jih delajo Poljaki in Madžari, ki so ta proces začeli pred nami. Moramo se strezniti vsaj toliko, da ne bomo z dekreti oblasti, delali podobne neumnosti kot so jih partizani potem, ko so prišli iz gozdov. Gospodarske razmere so vedno bolj kritične in znova so načeti medsebojni odnosi. Enoumje pri lastninjenju lahko v tem položaju povzroči nepopravljivo škodo in onemogoči družbeni napredek. Če smo z dekreti in deklaracijami odpravili socializem, moramo odpraviti tudi obdavčenje dela po socialnih načelih, ki su zrasla v načelih socialistične družbe enakih ljudi.

Franček Kavčič

Maribor

Marković priletel, poslušal in odletel...

Z obiskom predsednika vlade Maribor ni dobil ničesar, razen potrjene samozavesti predsednika občinskega izvršnega sveta, ker se je odzval njegovemu povabilu.

Mariborski predsednik izvršnega sveta, ki je bil dan prej še bolan, je ozdravel, ne prve pomoči ne zdravnih receptov pa predsednik vlade ni prinesel vse bolj dotolčenemu mariborskemu gospodarstvu. Takole bi lahko parafrazirali torkov obisk Anteja Markovića v mestu pod Pohorjem, kamor ga je celo dvakrat pisno povabil Tone Rous, njegovo vabilo pa je poželo različne komentarje.

Predsednik zvezne vlade, obdan s številnimi sodelavci, je sicer problemom za današnje čase strukturno ne najbolj posrečenega gospodarstva, ki ga v Mariboru sestavljajo predvsem velikani na vse bolj majavih nogah, pozorno prisluhnil, obljubil pa konkretno ničesar. Še Metalnega predsednika Branka Fingušta, ta izdelovalec težke strojne opreme je bil tudi zaradi velikega poslovnega angažiranja v Iraku (zaradi česar je izgubil vsaj 97 milijonov dolarjev) prav na dan Markovićevega obiska že drugič 60. dan v blokadi, ni potolažil z drugim, kot da bo poskušala vlada izgnana v Zalivu (neposredno 1,1 milijarde dolarjev, posredno pa celo 3) nadomestiti z dodatnimi posojili iz tujine.

Že znane tegobe o precenjenosti dinarja pa zaradi visokih obresti (od 40 do 50 odstotkov) predragega denarja iz domačih poslovnih bank pa je premier kar elegantno preslišal in pokazal, da so vaje

nadaljevanja gospodarske reforme še vedno trdno v njegovih rokah. Niso ga uklonila ne jadikovanja Toneta Rousa o težkem položaju mariborskih »rasnih izvoznih konjev« (poleg Metalne še Tama, Elektrokovine in TVT Boris Kidrič) ne pripombe na nekatere poteze gospodarske reforme njihovih direktorjev, ne Črt Mesarič, direktor mariborske podružnice SDK, ki je predstavljal dosedanje žrtve mariborskega gospodarstva zaradi prehoda na tržno gospodarjenje.

Položaj mariborskih podjetij pa je več kot kritičen in nekatera se pogrezajo iz dneva v dan. Potem ko so letos štiri podjetja s tri tisoč zaposlenimi že šla rakovo pot, čaka v bližnji prihodnosti stečaj še dve z 800 delavci. Na dan 10. septembra je imelo blokirane žiro račune več kot 5 dni 22 firm z 28.000 zaposlenimi, kar je dve petini vseh v gospodarstvu. Njihove neizpolnjene obveznosti do družbe znašajo 470 milijonov dinarjev, Damoklejev meč pa visi nad 8 podjetji s 13.000 zaposle-

nimi, saj so njihovi žiro računi blokirani več kot 50 dni.

Čeprav »taksimater«, kot se je slikovito izrazil direktor TVT Boris Kidrič Srečko Potočnik, in z njim čas, ki napoveduje vse hujske socialne pretrese, neusmiljeno teče, Marković ni obljubil ničesar, kar ne bi bilo v skladu z gospodarskimi usmeritvami njegove vlade. Najprej pa je v »ogonj« poslal svoje vladne moze. O vzrokih omejevalne denarne politike v tržnem gospodarstvu, problemih likvidnosti in delovanju bančnega sistema je govoril Dušan Vlatković, guverner Narodne banke Jugoslavije. Skupaj z Brankom Zekanom, zveznim sekretarjem za finance, je del odgovornosti za drag domači kapital prenesel na republike in zvezno skupščino, ki sta krivi, da še ni bil izglasovan zakon o jamstvu federacije, s katerim bi lahko sanirali perspektivne poslovne banke, in s tem posredno njihove komitete s tržno in izvozno usmerjenimi programi. Zekan je odločno napovedal, da se nave-

zanost dinarja na marko v sedanjem razmerju ne bo spremenila in da bo vlada pri tem vztrajala tudi po novem letu

ter zaradi preveč razbohotene splošne in skupne porabe (v prvem polletju smo v državi porabili 14 milijard dinarjev preveč) napovedal, da bo ZIS predlagal zvezni skupščini sprejetje intervencijskega zakona. Na očitke o precenjenem dinarju je odgovoril podpredsednik vlade Živko Pregl. Dejal je, da je sicer vlada razmišljala o razmerju 1:10 glede na DEM, toda ugotovila, da bi to na koncu povzročilo zgolj novo zidanje cen. In čez tri mesece bi gospodarstveniki govorili o podcenjenem dinarju ali o tem, da bi razmerje spremenili na 1:15.

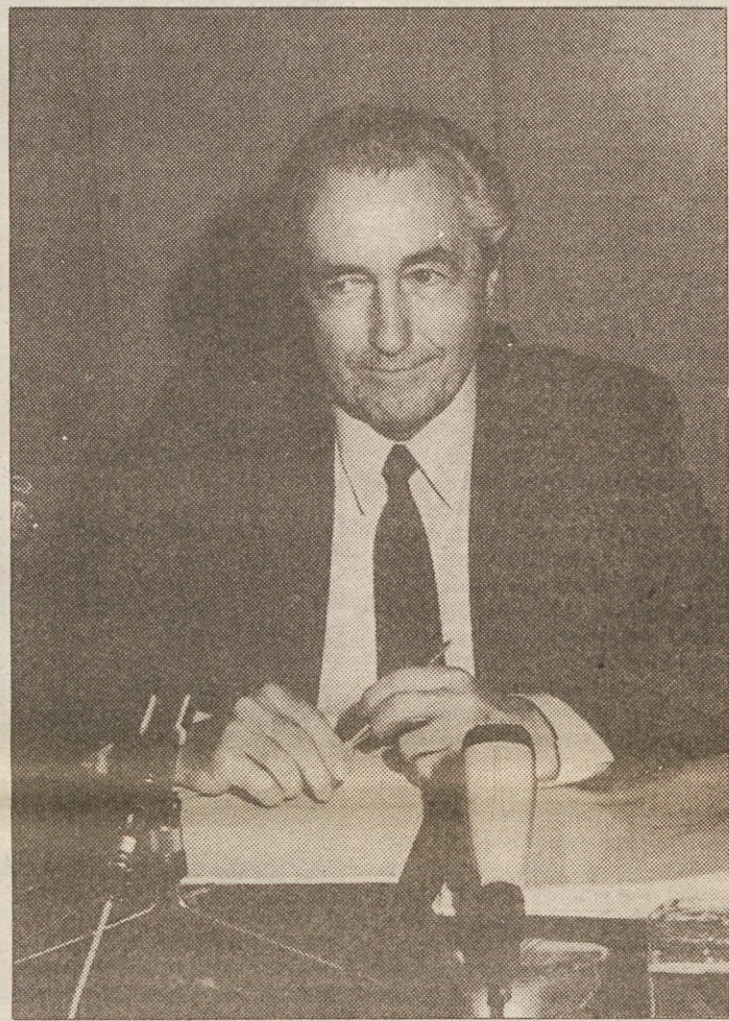
Ante Marković je dejal, da se zaveda, v kakšnem položaju je mariborsko gospodarstvo, toda zaradi tega mariborskim industrijskim izvoznikom ni obljubil nobenih privilegijev.

Ali naj znova tiskamo denar brez pokritja, se je ironično vprašal. Poudaril je, da moramo na teh podmenah, ki smo jih zakoličili v dosedanjem izvajanju gospodarske reforme, začeti čimprej graditi nov, strukturno drugačen družbeni in gospodarski sistem, za to pa potrebujemo ne le novo dodatno podporo iz tujine (mimogrede, da tujina programu zaupa, po premierovih besedah kažejo novi finančni aranžmaji in pogajalski status, ki ga ima vlada še posebej s Svetovno banko), ampak tudi takšne vodilne skupine v podjetjih, ki znajo iz nič narediti denar. Če so naša podjetja vodili v preteklosti ljudje, ki iz nekaj niso znali narediti ničesar, potrebujemo zdaj drugačne.

Vselej optimistični premier pa je mariborskim direktorjem očital, da mu niso skoraj z ničemer omenili, kako poteka v njihovih podjetjih preobrazba lastnine. To je namreč po njegovih besedah temeljni kamen naših reform in s spremembami lastnine bi morali pohiteti, čeprav za ceno knjigovodskega vodenja delnic. Brez tega namreč ne bomo dosegli učinkovitejšega gospodarjenja in storilnosti, brez katerih ni vstopa v Evropo. Svoje razmišljanje pa je sklenil z zanimivo pripodobno, da smo ta trenutek kot gozdar, ki seka drevo s topo sekiro, in to samo zaradi tega, ker je ni imel časa nabrusiti. Za to si bo treba vzeti čas!

Zatem je vladna ekipa poletele z mariborskega letališča v Beograd. Razen trdne obljube, da na avto cesto Šentilj-Zagreb v vladi niso pozabili in da bo posredno z železnici deležen podpore tudi TVT Boris Kidrič, Mariborčan niso prinesli ničesar. Da, Toneta Rousa je Markovićeve obiske vendarle spravil spet na noge. To pa je tudi nekaj, kajti predsednik mariborskega izvršnega sveta bo še kako krvavo potreben kot vezni člen, ko vsak dan brnijo telefoni na vroči liniji podjetja - izvršni svet - SDK.

Vlado Paveo

Svobodni Sindikati Slovenije

O miniranju Markovićevega protiinflacijskega programa

Predraga država

Za jugoslovansko statistiko je značilno, da je vredna toliko kot naš gospodarski sistem. Podatki statističnih služb o rasti cen, izvoza ali plač so namreč še vedno neažurni, metodologija zajemanja in obdelave podatkov pa je takšna, da vanje ne kaže slepo verjeti. Toda pomagati si moramo pač s tem, kar je na voljo. Po uradnih podatkih pa je Markovićeve protiinflacijski program zadel ob mino, ki se ji pravi tiskanje denarja, povečevanje plač in vse večja javna poraba.

Posojilno-denarna politika

V prvem polletju letos je - kot vemo - Markovićeve vladi z zamrzitvijo tečaja dinarja, realnim zmanjšanjem plač in omejevalno posojilno-denarno politiko uspelo zlomiti hiperinflacijo. V laični javnosti so se pojavljale ocene, da se je zgodil čudež in da smo končno tudi pri nas uspeli stabilizirati gospodarske razmere. Poznavalci »inflacijskega problema« pa so že takrat opozarjali, da zlom inflacije na hitro pravzaprav ni nobena velika umetnija, izjemno zahtevna naloga za vsako vlado pa je postaviti dolgoročno gospodarsko ravnotežje med ponudbo in povpraševanjem po blagu in zagotoviti ustalitev cen blaga, storitev, delovne sile in kapitala. Kratkoročno je namreč inflacijo mogoče ukrotiti z zmanjšanjem domačega povpraševanja, kot se je zgodilo pri nas, dolgoročno pa bi nam to uspelo le s povečevanjem produktivnosti dela in kapitala.

Po nekaterih ocenah je v družbenem sektorju le navidezno (neproduktivno) zaposlenih okoli 1,5 do 2 milijona ljudi, ki bi jih morali pre zaposliti v zasebni sektor ali v nova mešana in podobna podjetja z zdravim proizvodnjo, ki ima zagotovljen trg za svoje izdelke. Za odpiranje novih delovnih mest pa so potrebni čas, kadri in sredstva, pa tudi politična volja. Žal nimamo dovolj ne enega ne drugega ne tretjega.

Mednarodne finančne ustanove (Svetovna banka, Mednarodni denarni sklad) so nam sicer pripravljene dajati posojila, tehnično pomoč in podobno, toda kaj, ko so konservativne sile na domačem političnem prizorišču še vedno močnejše od progresivnih, raven ekonomskih in drugih znanj na glavnih vodilnih položajih pa je v primerjavi z razvitim svetom pri nas zelo nizka. Poglejmo samo organizacijo dela, tehnološko komponento proizvodnje, delovno disciplino in podobno v naši in npr. avstrijski tovarni, pa bomo takoj vedeli, zakaj so vse naše dosedanje gospodarske reforme padle. K temu dodajmo še, da sta gospodarstvo in prebivalstvo izjemno obremenjena z najrazličnejšimi davki in prispevki, pa ugotovimo, zakaj ni denarja za razvoj, nove investicije in tako naprej.

O posojilno-denarni politiki lahko rečemo, da uspešno ustvarja razmere za novi val inflacije. Selektivna posojila (kmetijstvo) so se namreč močno povečala, pa čeprav so se cene kmetijskih pridelkov od decembra do sedaj povečale za skoraj trikrat toliko kot druge cene na drobno. Julija so se povečali tudi plasmaji bank in sicer za 17 milijard dinarjev. Medtem ko so se dinarski plasmaji bank v obdobju januar-junij zmanjšali za 7,5 milijarde din, so se julija povečali za 4,4 milijarde. Celotna neto domača aktiva Narodne banke Jugoslavije se je v letošnjem prvem polletju zmanjšala za 16 milijard dinarjev, julija pa se je za polovico te vsote povečala. Kot je bilo predvideno v Projekciji kreditno monetarne politike, naj bi znala neto domača aktiva NBJ do konca leta 115,6 milijarde dinarjev, vendar se je že julija povečala na 119,3 milijarde dinarjev.

Plače

Denarni ekspanziji so sledili tudi osebni dohodki, ki so se junija in julija povečali za okoli

30 odstotkov. Kumulativno povečanje osebnih dohodkov junija in julija je bilo največje v Hrvatski in Srbiji in sicer 50-odstotno (v Sloveniji 8,6-odstotno). Tako so julija realni osebni dohodki zaostajali za izplačili v lanskem juliju le še za desetino. K tej globalni sliki pa kaže dodatni podatek, da je znašalo povečanje osebnih dohodkov v obdobju julij 1989-julij 1990 v Hrvatski in Srbiji za okoli 20 odstotkov oziroma 6 odstotkov več od povprečnega povečanja v Jugoslaviji, medtem ko je bilo ustrezno medletno povečanje v Črni gori kar za 20 odstotkov manjše od povprečja, v Sloveniji za 19 in v BiH za 18 odstotkov manjše.

Tako smo se znašli v položaju, ko je prenašanje stabilizacijskega bremena za posameznike in posamezna podjetja zelo različno. Zvezni sekretar za razvoj Božo Marendić je na primer izjavil, da se je povprečna jugoslovanska plača povečala s 547 na 574 zahodnonemških mark. Govoriti o plačah v markah, ko je tečaj dinarja zamrznjen in ko so se v obdobju december-julij skupne drobnoprodajne cene v državi povečale za skoraj 80 odstotkov, je seveda trik, ki lahko vžge le pri laikih. Na dlani je, kot smo že omenili, da se osebni dohodki nominalno resda povečujejo, njihova realna kupna moč pa je - vsaj še julija je bila - manjša kot je bila konec lanskega leta. Nasploh pa se v nedogled ni mogoče bojevati proti inflaciji z zmanjševanjem plač pod prag socialne vzdržljivosti, ker lačni in nezadovoljni delavci še nikoli niso marljivo delali in tega se v razvitih državah kapitalisti še kako zavedajo.

Dejstvo je, da se je tako imenovana javna poraba letos realno povečala, s tem pa tudi primanjkljaj javnega sektorja. Kot ugotavljajo v znanem Bajtovem inštitutu, se dobesedno stihijsko obdavčevanje gospodarstva nadaljuje, povečanje davčnega bremena pa je skoraj neverjetno! V drugem četrtletju letošnjega leta so se tako prihodki družbenopolitičnih skupnosti realno povečali za skoraj 30 odstotkov, prihodki sisov družbenih dejavnosti pa za desetino. Samo julija so se prihodki družbenopolitičnih skupnosti v Jugoslaviji povečali za okoli 13 odstotkov.

Predlog zvezni vladi

V strokovnih krogih menijo, da stoji Markovićeve vlada pred odločilno preizkušnjo. Rešiti

bo morala glavno vprašanje: kako pospešiti prestrukturiranje gospodarstva in vse družbe ter ustvariti razmere za povečevanje produktivnosti. Prezaposlovanju ljudi v nova podjetja bo torej moralo slediti zmanjševanje stroškov na enoto proizvoda ne le z odpuščanjem delavcev in njihovim zaposlovanjem v novih firmah, ampak tudi in predvsem z izboljševanjem gospodarjenja s kapitalom. Kot pravi dr. Davor Savin, potrebujemo investicije v osnovne, kapitalne sklade, to je naložbe v tehnologijo, opremo, novo organizacijo poslovanja, kadrovske usposabljanje ljudi in modernizacijo osnovne infrastrukture.

Tudi v Markovićeve strategiji boja proti inflaciji se je torej potrdilo, da z omejevanjem domačega povpraševanja in zmanjševanja proizvodnje ni mogoče postaviti notranjega gospodarskega ravnotežja. Manjša proizvodnja namreč veržno zmanjšuje dohodek podjetij in tako povečuje njihove izgube. Edina prava pot za izhod iz tega položaja so torej nove naložbe, na katere pa je zvezna vlada - vsaj za zdaj - »pozabila«. Ante Marković in njegovi najbližji sodelavci sicer res že nekaj časa govorijo o »novem investicijskem ciklusu«, vendar za kaj takega niso izpolnjeni osnovni pogoji. Obrestne mere so namreč višje od pričakovanega donosa morebitnih novih investicij, razpoložljiva domača akumulacija je preskromna za nove naložbe, možnosti za bistveno povečanje tujih vlaganj pri nas pa so zelo majhne. Jugoslavija namreč sodi med države z najbolj tveganimi investicijskimi vlaganji. Administrativno oblikovanje obrestnih mer, premajhna državna podpora investicijam, upočasnjena reforma gospodarskega sistema, normativna merila učinkovitosti investicij namesto ekonomskih, počasno »prebujanje« privatnega sektorja in neustrezna carinska politika so seveda dodatne ovire novemu investicijskemu valu, ki jih bo morala vlada šele premagati, če bo hotela preiti od besed k dejanjem. Če ji to ne bo uspelo, bomo še naprej imeli - kot piše Danas - reformo, ki jo sprejemamo, a ne uresničujemo, reprivatizacijo brez privatnikov, borzo brez delnic, banke brez kapitala, investicije brez razvoja, proizvodnjo brez tržišča in dinar brez kritja. In seveda novi val inflacije...

Emil Lah

Ali bodo velenjski občinski delavci še tretji mesec bojkotirali povišano plačevanje stanarin in komunalnih storitev, ker se občinska vlada ne drži sklepov skupščine?

Veš, izvršni svet, svoj dolg?

»Kdor bolj poglobljeno spremlja delo sindikalnih organov, se bo najbrž spomnil, da je predsedstvo Zveze svobodnih sindikatov Slovenije na seji 13. junija nasprotovalo napovedanim podražitvam stanarin in komunalnih storitev. V oči so ga zbudili naravnost grozljivi odstotki podražitev, saj so se gibali med številkami 125 in 160,« začne zgodbo predsednica občinskega sveta ZSS Velenje Mira Videčnik med vrtenjem filma za dobre tri mesece nazaj. »Naključje je hotelo, da smo imeli štirinajst dni kasneje delovni pogovor z vodstvom skupščine občine Velenje o programskih usmeritvah, ki smo ga seveda izrabili tudi za opozorilo na te napovedane podražitve, hkrati pa zahtevali posluš pri premagovanju socialnih težav, ki bodo gotovo izbruhnile na plan. No, na tem sestanku nam nihče ni povedal, da so se za nove cene stanarin in komunalnih storitev že zmenili. In ko jih je lokalno glasilo, »Naš čas« 28. junija objavilo, je ljudem poglavalno kri v glavo...«

V odredbi izvršnega sveta je pod rubriko »stanovanjska dejavnost« črno na belem pisalo, da se bodo stanarine in najemnine dan po objavi povečale za 92%, pod rubriko »osnovne komunalne storitve« pa, da bodo cene za distribucijo vode za 92% večje, za odvajanje odpadkov za 91%, za odvoz in deponijo odpadkov za 96% itd.

»Nikjer ni pisalo, kdaj je bila ta seja novoizvoljenega izvršnega sveta. Tudi župan mi ni vedel povedati, ko sem posredovala. Dobro pa vem, da pri tej odločitvi nista sodelovala odbora za stanovanjsko in komunalno gospodarstvo,« očita Mira Videčnik in dodaja, da so odtlej prihajali k njej zaupniki iz številnih sindikatov podjetij in vsi po vrsti menili, da je treba nekaj storiti, sicer bo ljudem prekipelo. Ob prazniku rudarjev (3. julija) so se člani občinskega sveta ter funkcionarji Gorenja in Rudnika dogovorili, da bodo »udarili« na seji skupščine, ki je bila sklicana za 17. julij.

Na seji vseh treh zborov je skupščina občine Velenje tedaj sklenila: »Izvršni svet Skupščine občine Velenje mora skupaj z odbori za stanovanjsko in komunalno gospodarstvo ter predstavniki občinskih sindikatov ponovno proučiti odredbo o podražitvi osnovnih komunalnih storitev in stanarin. Pri tem mora upoštevati usmeritve in razprave z zasedanj zborov o realnem gibanju osebnih dohodkov v občini in na tem temelječe sprejemljivo povečanje cen.« Citirajmo še obrazložitev: »Občinski svet ZSS Velenje in IO sindikata Rudnika lignita Velenje ter Konferenca Zveze svobodnih sindikatov Gorenje Koncern so predlagali občinski skupščini, naj zamrzne odredbo IS SO Velenje o povišanju cen osnovnih komunalnih storitev in stanarin. Svoj predlog so utemeljevali z izrazito težkim ekonomskim položajem svojih delavcev, ki se še poslabšuje in z možnostjo so-

cialnih nemirov, ki bo ob sprejetem visokem povišanju cen stanarin in komunalnih storitev lahko nastal. SO Velenje predloga naslovnikov ni sprejela, ampak je po razpravi, v kateri je IS prikazal utemeljenost povišanja cen, številni delegati pa neprimeren trenutka za tako povečanje, naložila IS SO Velenje ponovno proučitev odredbe...«

Pod drobnogledom

»Že kar naslednji dan je izvršni svet, na ho-ruk' sklical sestanek s predstavniki rudniškega in gorenjevega sindikata, na katerem pa ni predstavljal nikakršnih rešitev, temveč le gradivo, iz katerega naj bi bila razvidna utemeljenost povišanja cen. Na tem sestanku nisem bila, se mi je pa naslednjega dne predsednik IS Todor Dmitrovič po telefonu opravičil, ker me nanj ni povabil. Hkrati je izrazil upanje, da se bomo dogovorili. Da torej izvršbe teh plačil ne bodo potrebne,« nadaljuje Mira Videčnik.

Ker konkretne rešitve torej niso bile ponujene, se je 20. julija predsedstvo občinskega sveta ZSSS Velenje spet sestalo s predstavniki Rudnika in Gorenja in družno strokovnjakom za te zadeve – nekdanjim direktorjem sisa za gospodarske dejavnosti ter donedavnim predsednikom odbora za stanovanjsko in komunalno gospodarstvo SO, sicer pa direktorjem Veplasa – po poglobljeni razpravi sprejelo 11 stališč zoper povišanje cen. Ker utegnejo biti pomembna tudi za druge slovenske družbenopolitične skupnosti, jih objavljamo v celoti:

»Poleg političnega nasprotovanja svobodnih sindikatov zaradi vse težjega socialnega položaja vseh delavcev v podjetjih velenjske občine, navajamo konkretne argumente proti sprejetim povišanjem:

- Na področju obeh gospodarstev se, kljub v prete-

Mira Videčnik

klosti sprejetih programov, še vedno vztraja pri ohranitvi starega monopolnega in edinega izvajalca del, katerega drage in nekvadratne storitve pokrivamo z višanjem stanarin. Cene storitev določa izvajalec sam po normativih, ki so že zdavnaj zastareli, za komunalne dejavnosti pa jih sploh ni.

- Pravilnik o subvencijah pri plačevanju stanarin je zastarel in bi ga bilo potrebno spremeniti, za kar so se tudi že dogovorili, ne pa tudi spremenili.

- Zahtevam podjetij po vrnitvi stanovanj se ne ugoti, ker bi to vzelo precejšnja sredstva družbenopolitični skupnosti, drago in nekvadratno vzdrževanje ter pomanj-

kanje denarja pa neusmiljeno nadaljujeta propadanje stanovanjskega sklada, ki ga bodo razpadlega – ne po svoji krivdi – čez čas vendarle dobila podjetja nazaj.

- Kljub jasnim zahtevam, da se v tem trenutku odpravimo razširjeni reprodukciji, je ta v cenah zajeta.

- Pokrivanje izgub za leti 1989 in 1990 ne more biti zajeto v cenah, niti se ne morejo pokrivati iz sredstev za razširjeno reprodukcijo; izvajalec mora najti drugačne, z zakonom predpisane možnosti.

- Primerjave z drugimi slovenskimi občinami so nerealne, ker so pogoji za dobavo komunalnih dobrin različni, z njimi pa tudi elementi za kalkulacijo cen.

- Vseh slabosti gospodarjenja izvajalca in tudi drugih ni mogoče vnesti v ceno, drugih ukrepov za sanacijo stanja pa ni bilo sprejetih (notranji ukrepi izvajalca, izterjava neplačane realizacije, zmanjševanje zalog, zmanjševanje režijskih stroškov). Te zahteve so bile doslej že večkrat postavljene, vendar neuresničene, zato na povišanje cen ne moremo več pristajati, dokler se realno postavljene zahteve ne bodo začele uresničevati.

- Iz obrazložitve Vekosa je videti, da jim je novembra in decembra 1989 uspelo za pretežni del dejavnosti uveljaviti takšne cene, ki so pokrile tekoče stroške. Glede na to, da je Vekos predvideval pokrivanje lanske izgube iz sredstev razširjene reprodukcije (čemer mi nasprotujemo), pa sploh ni osnove za sprejeto povišanje cen.

- Pri pregledu elementov kalkulacije cen smo naleteli na nekatere nerazumljive in po našem mnenju nesprejemljive postavke, ki jih lahko predočimo kalkulantom.

- V gradivu ni prikazane poslovanja drugih dejavnosti Vekosa, kar spodbudi

Povprečni čisti obračunani osebni dohodek je znašal ob letošnjem prvem polletju v gospodarstvu občine Velenje 5.228 dinarjev. Od povprečnega OD v enakem obdobju lani je bil ta sicer višji za 1.592 odstotkov, realno pa je močno upadel, saj so se življenjski stroški v tem času povečali za 2.202,7 odstotka! Tako je Velenčanom padel standard za dobrih 30 odstotkov...

V občini Velenje je do 1. julija veljala povprečna stanarina 4,66 dinarja za kvadratni meter, za Republiko Slovenijo pa je to povprečje znašalo 4,70 dinarja. Pogled na tabelo kaže, da v Velenju ne živijo v tako poceni stanovanjih, saj je za njim še 28 občin. Sicer pa imajo v velenjski občini več kot 7.000 družbenih stanovanj, 593 »nosilcev stanovanjskih pravic« pa prejema subvencije za poravnavo stroškov. Pri tem je pa zanimivo, da komunalni stroški glede na kvadrato v večini primerov nanesejo več kot pa sama stanarina...

V velenjski občini je po zadnjih dosegljivih podatkih zaposlenih 22.778 delavcev, brez dela pa jih je že več kot tisoč, med njimi večina »ustrezno« kvalificiranih.

razmišljanja o prelivanju sredstev znotraj dejavnosti.

- Nikjer nismo zasledili podatkov o višini neplačane realizacije, ki prav gotovo vpliva na poslovanje izvajalca, kakor tudi na ceno, o čemer bi morali biti sprjeti ustrezni ukrepi pred povišanjem cen.

»Po poglobljeni razpravi smo se nato odločili: zaradi prepričanosti o pravilnosti svojih trditvev smo predlagali članom svobodnih sindikatov – in tudi vsem delavcem – v naših podjetjih, da svojo obveznost poravnajo po cenah, ki so veljale junija. Torej pred povišanjem,« je osrednje

poglavje te zgodbe zaprla Mira Videčnik. »Ker smo se zavedali pomembnosti takšne odločitve, smo o njej nemudoma obvestili župana in predsednika izvršnega sveta. Sama sem pričakovala, da se bosta takoj odzvala in poklicala k sebi za ta področja pristojne sodelavce. Kot kaže, tega nista storila; sta se pa »parcialno« pojavljala zdaj na Rudniku zdaj v Gorenju...«

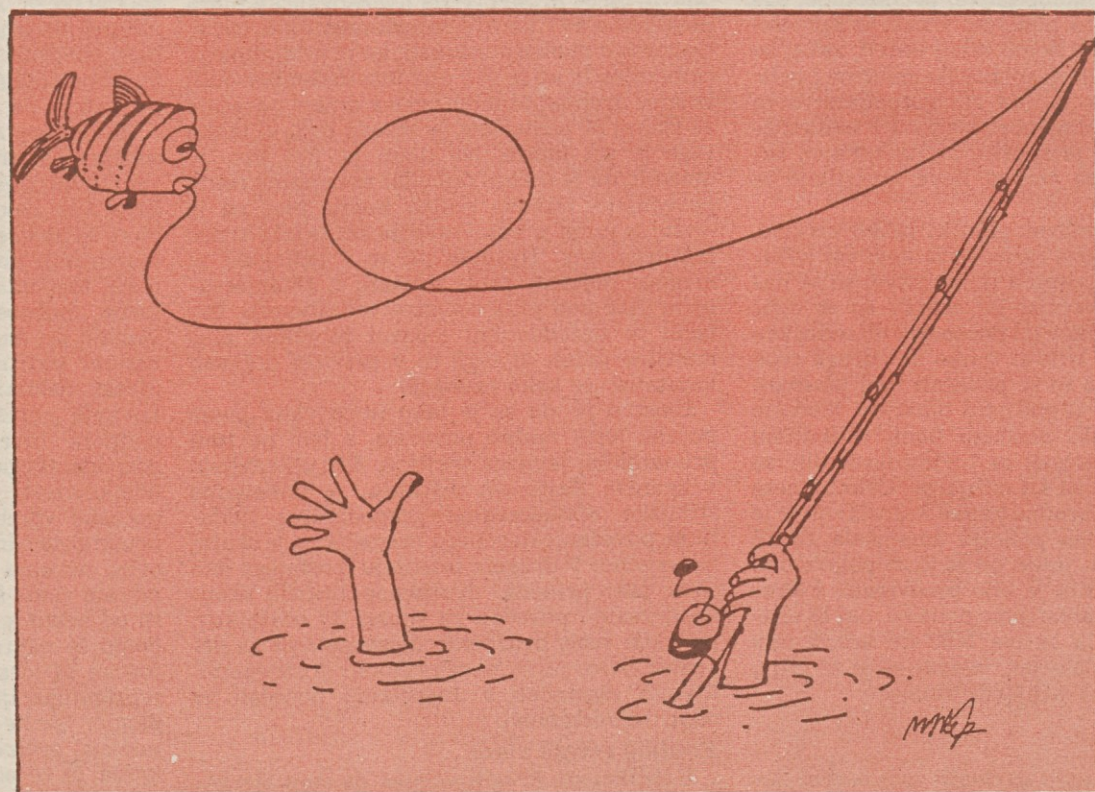
Kdo bodo medvedje?

Sindikalisti s svojimi stališči niso ostali osamljeni. Podprlo jih je namreč tudi Društvo upokoencev velenjske občine, ki združuje kar 4.550 članov. »Da podpiramo stališča ZSSS občine Velenje ter rudniškega in gorenjskega sindikata, je razlog že v tem, da tudi pri nas 59 odstotkov upokoencev prejema 4.200 dinarjev pokojnine na mesec,« so zapisali v pismu podpore, zraven pa pripisali še nekaj vprašanj, namenjenih predlagatelju omenjenih podražitev: kako je s plačili stanarin do sedaj; kdo jih ne plačuje in zakaj; kakšne so bile sankcije zoper neplačnike; kako uporabljajo denar stanovanjskega sklada in kako denar za zaklonišča.

Medtem pa se je velenjski IS odločil, da bo na bojkot plačevanja dražjih stanarin in komunalnih storitev odgovoril z opominom neplačnikom, če pa to ne bo zaleglo, bodo denar izterjali po sodni poti. V blagajno se je namreč julija nateklo komaj 34 odstotkov predvidenega denarja, kar pomeni, da ljudje niso plačali 5 milijonov dinarjev. »Posledice takšnega stanja so že katastrofalne,« je v »Naš čas« zapisal Miran Gmajner, sekretar sekretariata za javne gospodarske dejavnosti. »Ker so sindikalni liderji podobne akcije napovedali tudi za avgust, je pričakovati na tem področju še večjo zmedo in izpad sredstev, tako da bo treba precej vzdrževalnih in obnovitvenih del ustaviti. V takšnih razmerah je jasno, da občinska vlada na področju stanovanjskega gospodarstva in komunalne infrastrukture ne more uresničevati svojih nalog. Če se že njej sami ponuja relativno enostavna rešitev, pa bo prebivalstvo te občine tudi dokaj hitro spoznalo, da bodo njihovim sindikalnim voditeljem za usluge, ki jim jih opravljajo, kmalu ploskali samo še medvedi.«

Med našim obiskom v Velenju je bil Miran Gmajner žal odsoten, da bi nam iz oči v oči povedal, ali je svoje mnenje kaj spremenil ali ne; v Celju se je z vodilnimi slovenskimi »cestarji« pogovarjal o usodi avtocestne povezave do Ljubljane. Po telefonu pa nam je naslednjega dne povedal, »da je zadeva povišanja stanarin in komunalnih storitev za nas ad acta, saj smo začeli zaostajati, namesto da bi napredovali.« Sindikati pa pri sklepu vseh treh zborov skupščine občine Velenje, »naj izvršni svet pri podražitvi osnovnih komunalnih storitev in stanarin ponovno prouči zahteve sindikata in upošteva usmeritve in razprave z zasedanj vseh treh zborov o realnem gibanju osebnih dohodkov v občini in na tem sprejemljivo povečanje cen.« Zato bo prva jezenska seja skupščine občine Velenje, napovedana za 2. oktober, zelo zanimiva, ker stvari še niso ad acta...

Damjan Križnik

Karikatura Marjana Mančka iz Informacij RLV

Bridka podoba jutrišnjih Jesenic

Brez kruha osemsto železarjev

Jeseniško gospodarstvo se je znašlo v hudih likvidnostnih škripcih. V petnajstih podjetjih, v katerih si služi kruh kar 79 odstotkov vseh zaposlenih na Jesenicah, so se nakopičile izgube v skupni višini 590 milijonov dinarjev. Najbolj črna luknja izgub, v višini 300 milijonov dinarjev, je zazijala v Železarni. Z izgubami pa se otepajo tudi v turizmu in deloma v gradbeništvu. V tem nekdanjem pomembnem železarskem središču ne pomnijo tako mračnih časov.

Na skrajnem robu so seveda tista podjetja, ki imajo blokirane žiro račune. Takšni podjetji sta zdaj dve, Elm in pa neko zasebno podjetje. Železarna Jesenice pa je imela v tem letu skupno kar 171 dni blokiran žiro račun.

Brezposelnost nad slovenskim povprečjem

Posledice tako hudih gospodarskih težav se kažejo predvsem v naraščajoči brezposelnosti. Stopnja brezposelnosti na Jesenicah je med najvišjimi na Gorenjskem – je nad slovenskim povprečjem in raste iz dneva v dan. Delovna skupina, odgovorna za pripravo ocene socialnoekonomskih razmer v občini, je obiskala 35 delovnih organizacij. V teh podjetjih je zaposlenih blizu 12.000 delavcev, kar je 86 odstotkov vseh v jeseniški občini.

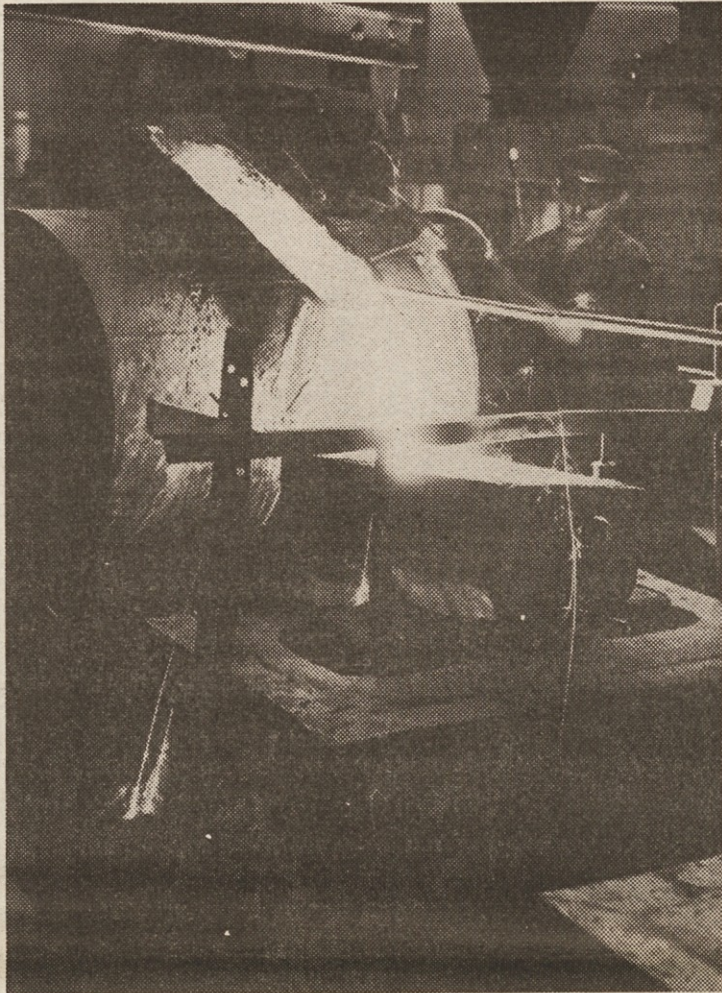
Delovna skupina je ugotovila, da v delovnih organizacijah nimajo izdelanih razvojnih programov, razmišljanja so predvsem usmerjena v zmanjševanje števila zaposlenih glede na trenutne gospodarske razmere. Le redki razmišljajo o preustroju in ohranjanju možnosti za zaposlitev. S tem se čedalje bolj zapirajo možnosti za mlade, da bi si lahko sami z delom zagotavljali socialno varnost. Hkrati pa so zaposleni v negotovem položaju, saj naraščajo prisilni dopusti, odpuščenje z dela, medtem ko so možnosti za zaposlovanje drugje priče. Podoba je iz dneva v dan bolj mračna. Ta hip je približno 600 delavcev iz Železarne na prisilnem dopustu.

O tem, kolikšno zanimanje vlada za nova delovna mesta, najbolj zgovorno pričča primer Karavanške poslovne skupnosti. Ta je razpisala 335 novih delovnih mest. Za ta delovna mesta pa se je prijavilo kar 2094 ljudi iz vse Gorenjske. To pomeni, da se je za vsako delovno mesto potegovalo povprečno po šest kandidatov – za posamezna zanimiva mesta pa se je prijavilo po nekaj deset ljudi.

Na ta razpis Karavanške poslovne skupnosti se je prijavilo tudi 646 delavcev iz jeseniške Železarne. Sicer pa kaže kot zanimivost povedati, da je bila izobrazba prijavljenih kandidatov višja, kot pa so pričakovali. Večina kandidatov je izpolnjevala zahteve glede izobrazbe in delovnih izkušenj. To se zdi pomembno omeniti zato, ker je sicer izobrazbena struktura v jeseniški občini zelo slaba in ne zagotavlja kakovostne razvojne naravnosti. To se še posebej kaže pri kadrih z višjo in visoko izobrazbo – teh je manj od republiškega povprečja.

Vsak četrti železar odveč

V jeseniški železarni je danes zaposlenih blizu 5300 delavcev. Vendar pa naj bi se do konca prihodnjega leta to število skrcnilo na 4000, kar pomeni, da jih bo za 1300 manj kot danes. Železarna se bo namreč organizirala kot metalurška firma in kot storitvena organizacija. V obeh svojih delih bo

ob koncu naslednjega leta zaposlovala največ 4000 delavcev. Kot računajo, bodo za približno 500 delavcev poskrbeli z različnimi oblikami, kot so upokojitve, odpravnine ipd. Med temi je tudi 70 delavcev iz drugih republik, ki čakajo na odpravnino, da bi se lahko vrnil domov.

Delavski svet železarskega kolektiva je v začetku septembra sprejel merila za določanje presežka delavcev. Merila zajemajo izobrazbo, delovno dobo, delovno uspešnost, zdravstveno stanje in druge postavke. Na tej osnovi pa naj bi bilo ob delo še do konca letošnjega leta 570 delavcev. Glede na likvidnostne težave in polletno izgubo je sprejetje teh meril pač sestavni del jeseniške stvarnosti – saj morajo za nadaljnji obstoj Železarne zmanjšati število zaposlenih.

Do konca prihodnjega leta pa bo tem delavcem sledilo še 800 železarjev, ki ne bodo imeli rešenega svojega položaja. To bo eden največjih kadrovskih problemov na Jesenicah. Zato bo morala država prevzeti del stroškov. Prisilni dopusti namreč trajajo lahko le šest mesecev, dve leti pa je treba delavcem zagotavljati socialno varnost. Če bo v tem pogledu zakonodaja spremenjena, pa bo treba brezposelnim zagotavljati socialno varnost le eno leto.

»V zadnjem času se pri premoščanju težav zaradi pomanjkanja dela vse pogosteje zatekajo k prisilnim dopustom,« pravi **Edo Kovčič, predsednik sindikata podjetja Železarna**. »V sindikatu menimo, da bi bilo treba na republiški ravni natančneje opredeliti razloge za prisilni dopust. Hkrati bi bilo treba poskrbeti za neplačevanje prispevnih stopenj iz osebnih dohodkov tistih delavcev, ki so na prisilnem dopustu.«

Borna nadomestila

Minimalno nadomestilo za prisilni dopust je zdaj v jeseniški Železarni komaj 2300 dinarjev in s tem, žal, soglašata tudi sindikat. Še pred kratkim je bilo še nižje, to

je bora dva tisočaka. Pa tudi sicer je osebni dohodek v Železarni nižji od republiškega povprečja.

Še posebej težko je za delovne invalide. Ne samo nizka nadomestila, ampak predvsem strah pred možno izgubo zaposlitve v podjetju, spravlja delavce v negotovost. Ali jim bo delovna organizacija, v kateri so izgubili del svojega zdravja, zdaj pred nosom zaloputnila vrata in jih prepustila socialni? V sindikatu so zato predlagali, naj bi delovnih invalidov ne pošiljali na prisilne dopuste, vendar pa s tem niso uspeli. Od približno 350 invalidov, kolikor jih je v Železarni, jih ta hip nima dela 60 – ker pač ustreznega dela zanje ni, pravijo. A kmalu bo takšnih delavcev še več.

Sicer pa si zdaj v Železarni pomagajo s tako imenovanim kolobarjenjem pri zaposlovanju. Uporabljajo ga predvsem v tistih okoljih, kjer se delavci ne razlikujejo po rezultatih in sposobnostih. To pomeni, da je določen čas na dopustu en delavec, nato pa drugi delavec. Gre v bistvu le za blažitev socialnih razmer in v večini obratov se kolobarjenje izogibajo, ker ustvarjajo lažen vtis, češ da se bo vprašanje odvečnih delavcev uredilo – problem sam pa je seveda mnogo širši.

»Naša težava je v tem, da se dnevno povečuje potreba po prisilnih dopustih. Dimenzije tega, kaj naj bi Železarna bila in kaj naj bi v prihodnje delala, pa so strahotno okleščene,« pravi Kavčič. V Železarni sicer izdelujejo nov razvojni program, vendar pa le-ta zelo zožuje število delovnih mest.

Največ tisočak finančne pomoči

Iz dneva v dan se povečuje število tistih delavcev, ki se obračajo na sindikat po pomoč. Gre predvsem za pravne nasvete in pa za finančno pomoč, ki nanese največ 1000 dinarjev, najmanj pa 300 dinarjev. Prizadevajo si tudi ustvariti poseben sindikalni servis, strokovno službo, ki naj bi bila na voljo delavcem, potrebnim nasveta, ko se znajdejo v težavah.

V času, ko smo bili na pogovoru, so se prišli pritoževati stanovalci samskega doma, ker so jim preveč zasolili najemnino, tako da zdaj ne morejo preživeti.

Seveda pa se prave rešitve kažejo le v odpiranju novih delovnih mest oziroma v investiranju v nove zmogljivosti. To pa je najtrši oreh v reševanju gospodarskih zagat ne le v jeseniški občini, ampak po vsej Sloveniji.

Tega so se zavedali tudi sestavljalci socialnega programa jeseniške občine, ki je za zdaj še v osnutku, sprejeli pa naj bi ga še ta mesec. Žal socialni program ni finančno ovrednoten, razen tistega dela, ki zadeva samo Železarno. Ta bo za svoj socialni program potrebovala kar 176 milijonov dinarjev.

»Ključno vprašanje v jeseniški občini ni v ugotavljanju presežkov in v sestavljanju socialnih programov, ampak v videnju nadaljnega gospodarskega razvoja,« nam je povedal **Vitomir Pretnar, sekretar v sekretariatu za gospodarstvo in negospodarstvo občinske skupščine**. Že čez deset let bo po mnenju Pretnarja težišče prihodnjega razvoja občine v turizmu. Na prvem mestu torej ne bo več črna metalurgija kot do zdaj. Veliko si obetajo tudi od razvoja prometa in zvez, povezano s projektom Karavanke. Seveda pa precej pričakujejo tudi od drobnega gospodarstva in v njegovem okviru od obrti in zasebnega podjetništva. V prvem polletju je bilo 31 podjetij registriranih na novo, vendar pa v njih ne zaposlujejo nekvalificiranih delavcev.

Enotno na ravni republike

»Za izhod iz krize so potrebne sistemske spremembe, ki se morajo in se bodo reševale enotno na ravni republike,« pravi Pretnar. Ob izkazani izgubi jeseniškega gospodarstva je le malo verjetnosti, da bi se le-to lahko samo rešilo, zato računajo na širšo družbeno pomoč na ravni republike.

To velja še zlasti za Železarno, ki so jo do zdaj še zmerom reševali ob pomoči republike. Breme zagotavljanja najnižjih osebnih dohodkov bi po Pretnarjevem mnenju morala nositi širša družba, ne pa delovne organizacije – če hočemo, da bi se te ukvarjale s svojimi vprašanji razvoja in poslovanja. V okviru občine pa so za zdaj sprejeli dva pomembna ukrepa za pospeševanje zaposlovanja. Gre za spremembo odloka, po katerem se podjetje, ki zaposli najmanj dva delavca, oprosti prispevkov od dobička in materialnih stroškov za dobo dveh let. Po drugem odloku pa se stopnja prispevkov iz bruto osebnih dohodkov zmanjšuje za prvo leto v višini 80 odstotkov, za drugo pa 90 odstotkov.

Če na kratko povzamemo: jeseniška občina je danes v tako težavnih gospodarskih razmerah, da sama teh zagat ne bi mogla rešiti. Skok na socialističnega planskega gospodarstva v tržno ekonomijo je bil predvsem za največji jeseniški kolektiv, to je Železarno, pretrd oreh, ki ga brez republiške pomoči ne bodo zmogli streti. Še posebej zato ne, ker so obremenitve gospodarstva obilne in krute, tako da na tujih trgih nikakor ne morejo biti konkurenčni.

Podoba, ki se za bližnjo prihodnost zarisuje Jesenicam, je podoba številnih delavcev, ki bodo na prisilnih dopustih, delavcev, ki se bodo znašli na cesti in ob minimalni družbeni podpori zabredli v hude socialne stiske. Na cesti bodo mladi, ki prihajajo iz šol. Razvojnih programov, ki bi zagotavljali socialno varnost zaposlenih, skorajda ni. Malone v vseh delovnih organizacijah izhajajo le iz trenutnih razmer in tudi načrtujejo tem razmeram prilagojeno število zaposlenih. Tolikšne brezizhodnosti pa si vsekakor ne bi smeli privoščiti.

Marija Frančeskin

PRAVNIK SVETUJE

Vprašanje:

Ali je delavec, ki je v delovnem razmerju za nedoločen čas, dolžan podpisati pogodbo o zaposlitvi, s katero se mu delovno razmerje za nedoločen čas spreminja v delovno razmerje za določen čas?

Ali se lahko delavca s pogodbo o zaposlitvi razporedi na drugo delovno mesto?

Odgovor:

Zakon o delovnih razmerjih (Ur. list RS št. 14/90) s 135. členom določa, da morajo organizacije ali delodajalci najkasneje do 1. 7. 1990 skleniti pogodbe o zaposlitvi z vsemi delavci, ki so v delovnem razmerju za nedoločen čas. S pogodbami o zaposlitvi se medsebojna delovna razmerja spremenijo v pogodbeno delovna razmerja, kot jih je uzakonila nova delovna zakonodaja.

Zakon o delovnih razmerjih pa terja od organizacije ali delodajalca, da s pogodbami o zaposlitvi postavi takšen pravni položaj delavca, kot je obstajal na dan uveljavitve tega zakona. Drugi odstavek 135. člena omenjenega zakona določa, da se delavcu delovno razmerje za nedoločen čas s pogodbo o zaposlitvi ne more spremeniti v delovno razmerje za določen čas; na podlagi 3. odstavka 135. člena pa se delavca s pogodbo o zaposlitvi ne more razporediti na drugo delovno mesto.

Organizacija ali delodajalec mora vsem zaposlenim delavcem ponuditi predlog pogodbe o zaposlitvi, delavci pa imajo pravico (4. odst. 135. čl. Zakona o delovnih razmerjih) v roku 15 dni od predložitve predloga pogodbe o zaposlitvi pred sodiščem združenega dela zahtevati presojo zakonitosti in njene skladnosti z zakonom, kolektivno pogodbo ali splošnim aktom. Delavcu, ki ne uveljavi sodnega varstva in ki ne podpisuje pogodbe o zaposlitvi v roku 30 dni, odkar mu je bila predložena, preneha delovno razmerje.

Ana Križanič, dipl. iur.

Humoreska

Duh kot tehnološki presežek

Nekaj časa je že od tega, kar se je v ljubljanskem gradu podrla stena in del stropa. Ker za ljubljanski grad takorekoč nihče ne odgovarja (zdaj pa še posebej ne, ker bo treba šele najti titularja lastnine), smo ugotovili, da bi bilo o tem dogodku najpametneje govoriti z grajskim duhom. Našli smo ga v ljubljanskem kliničnem centru, v travmatološkem oddelku. Ležal je v postelji z veliko obvezo na glavi ter z nogo v mavcu, ki jo je molel v zrak, kajti pritrjena je prek škripčevja na zajetno utež.

»Prekletost, se je pridušal duh (seveda se je pridušal, saj je duh), hočejo, da plačam participacijo, pa sploh nisem kriv. Tudi statusa borca mi ne priznajo, ker da sem strašil med okupacijo, torej delal za okupatorje in druge izdajalce.«

– In kdo je po vašem kriv, da sta se podrla stena in strop?

– Kdo neki. Grajski prenovitelji!

– Ali cikatete na zvezo teh prostozidarjev in nove partijske usmeritve?

– Ah ne! Partija se je za gradove na Slovenskem zanimala le toliko, kolikor so na proslavah prepevali »Grad gori, graf beži! No, sem ter tja so si partijci le omislili kakšen grad, recimo snežniškega, toda za ljubljanski grad so se v glavnem zanimali razni arhitekti in gradbeniki.«

– Potem bi pa lahko hitro obnovili grad, ali ne?

– Hu, hu, se je razhudil duh, kdaj pa ste že videli da bi bili arhitekti enotni. Zakaj pa mislite, da naš ljubljanski gradom že nekaj let kraljujeta dva žerjava?

– Ali nista od istega podjetja?

– Lahko da sta, lahko tudi ne. Tega danes ne vemo. Lahko se je del podjetja, recimo tisti, ki ima česni žerjav, ločil od tistega podjetja, ki ima levi žerjav. Pa so si skočili v lase.«

– Toda saj žerjava ves čas mirujeta.

– Podnevi že. Ljubljanci in turisti so se ju že navadili, tako da ju bodo nazadnje vtaknili še v mestni grb. Ampak ponoči, ko nastopi ura strahov, se začneta dvobojevati. Kot dva besna viteza.«

– Sta se zato podrla stena in strop?

– Menda. Saj pravim, prostozidarski prenovitelji. Bilo je grozno. Na srečo sem staknil le buško in si zlomil nogo.«

– Upam, da boste kmalu ozdraveli?

– Jaz tudi. Tu v bolnišnici je svinjsko drago.«

– Potem boste kmalu spet na starem delovnem mestu in boste spet strašili po gradu?

– Tega pa ne. Upokojil se bom.«

– Zakaj pa?

– Postal sem tehnološki presežek. Pa tudi kolektivne pogodbe nisem podpisal. Saj veste, iz srednjega veka sem in sem nepismen.«

– In kdo bo zdaj opravljal vaše delo?

– Kar dva kandidata sta. Eden je slovenski turistični minister Ingo Paš, drugi pa predsednik turistične zveze Jugoslavije dr. Marjan Rožič.«

– In kdo bo dobil vaše mesto?

– Najbrž oba. Če se bosta vse noči prepirlala okrog turističnih taks, bo grozno. In prav takega groznega duha iščemo za ljubljanski grad, mar ne?»

Bogo Sajovic

Skrivnostna Splošna plovba

Anonimno pismo obtožuje

Moda pošiljanja anonimnih in drugačnih pisem iz podjetij na številne lokalne in republiške naslove se na Obali še naprej širi. Medtem ko v Iplasu tudi po nekaj mesecih ne pojejuje, se v piranski Splošni plovbi, kot kaže, začena. Čeprav anonimnih pisem načeloma ne objavljamo, pa je govoric o čudnem dogajanju pri edinem slovenskem ladjarju zadnje čase toliko, da si jih je verjetno zanimivo pobliže ogledati. Sicer pa je bil včeraj dan mornarice (neznani pomorščaki obljublajo, da bodo vodstvu čestitali z zahtevo po odstopu) in prispevek o Splošni plovbi, čeprav drugačen kot običajno ob takih priložnostih, gotovo spada v primorski časopis. In še povsem osebno pojasnilo na začetku: anonimna pisma niso ravno po mojem okusu, zlasti, če se v njih mešajo obtožbe na račun slabega vodenja in zgrešenih poslovnih odločitev s početjem v prostem času, navajanjem ljubezenskih afer in osebnimi žalitvami. Prepričana sem tudi, da pisma javnosti ne morejo vplivati na rešitev problemov v podjetju. Vendar, kjer je dim, je tudi ogenj, pravijo.

Igra z usodo

Pisec ali pisici so osem strani dolgo pismo z naslovom »Razprodaja ladij, odliv delovnih

sredstev v tujino in igra z usodo delavcev Splošne plovbe Portorož« poslali delavskemu svetu zaposlenim in številnim drugim naslovnikom. Z njim so želeli, kot pišejo, posredovati informacije, ki so jih poslovodni odbor in od njega odvisne strokovne ter samoupravne službe spretno prikrivali. »Posledica tega ravnanja pa so slabi poslovni rezultati kljub konjunkturi na svetovnem pomorskem trgu. Nestrokovne in škodljive poslovne odločitve so pripeljale Splošno plovbo na rob stečaja

sko stanje in konjičke v prostem času opisani člani poslovodnega odbora ter apel vsem delavcem, naj zahtevajo posamezno in kolektivno odgovornost predsednika in vseh članov poslovodnega odbora ter apel vsem delavcem, naj zahtevajo posamezno in kolektivno odgovornost predsednika in vseh članov poslovodnega odbora oziroma njihov odstop.

Pismo na delavski svet

Reakcija vodstva je gotovo zanimiva. Ko se je najdaljše

Vsi, ki so zaposleni v Splošni plovbi, so za julij dobili tudi 12,5 odstotka plače v obveznicah, saj drugače ne bi bilo mogoče njihovo povečanje. Zaposlenih na Genshippingu pa Markovičeve omejitve ne zadevajo in so dobili polne plače. Poveljnik ladje je tako dobil približno 22.000 dinarjev, skupaj z deviznimi dodatki, natakark na ladji pa 11.700 dinarjev.

in ustvarile razmere za odpuščanje delavcev.«

Pismo obravnava zgrešene nakupe in prodaje ladij, finančne in poslovne odločitve, slabe delovne in življenjske razmere pomorcev, čudne relacije med Splošno plovbo in njenim podjetjem v tujini Genshippingom, ter vrsto drugih dvomljivih organizacijskih, razvojnih, investicijskih in kadrovskih vprašanj. Na koncu so skozi ljubezenske afere, izobrazbo, premoženj-

anonimno pismo (nekaj jih je krožilo že prej) pojavilo in se začelo širiti, z njim pa tudi šušljanja in razprave v kolektivu, se je odločilo, da nanj odgovori. Pismo je vodstvo tudi razmnožilo in ga predložilo delavskemu svetu kot gradivo za sejo, ki bo v četrtek (13. 9.) zjutraj. Na njej naj bi delavski svet, ki je bil ob reorganizaciji tajno izvoljen, dobil dokumentirane odgovore na vse obtožbe in kritike, zapisnik s seje pa bo poslan vsem

ladjam oziroma bo na voljo vsem članom kolektiva Splošne plovbe in Genshippinga.

Direktor Lucijan Stadina sicer pravi, da anonimno pismo ne zasluži take pozornosti in zagotavlja, da v njem ne drži niti ena sama obtožba, ker pa je dobilo take razsežnosti, je prav, da kolektiv o njem razpravlja in se stvari pravočasno ter javno razčisti. O soočanju z obtožbami bomo seveda poročali.

Čakanje na delo

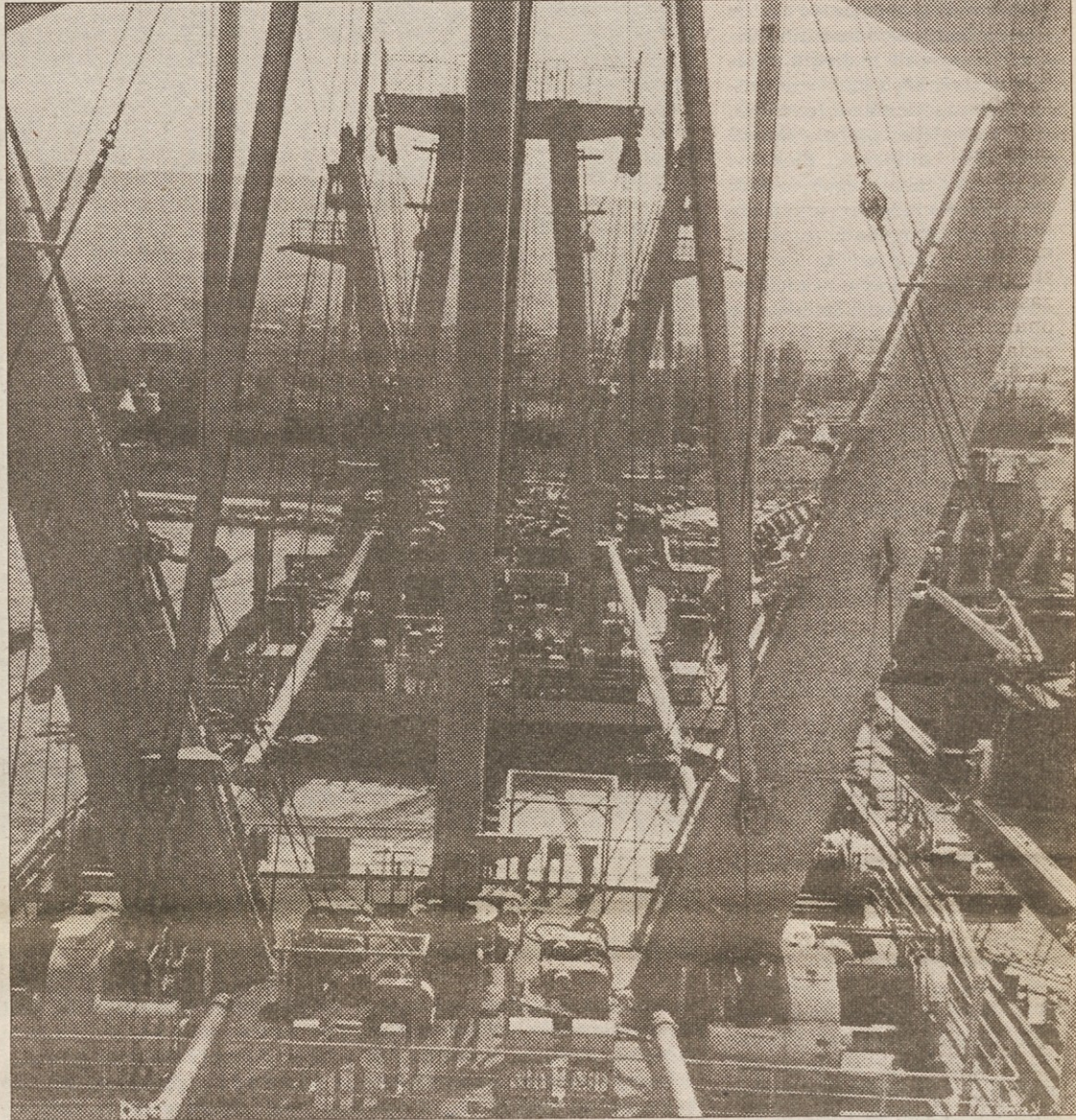
Splošna plovba, v nasprotju z Iplasom, še vedno, vsaj

ni bilo mogoče. Z novimi akti pa so si vzeli šest mesecev časa za rešitev nekaterih individualnih zadev, čeprav ne namestavljajo nikogar na cesto, kot pravijo, ampak naj bi se držali pravil, določenih v kolektivnih pogodbah.

Temeljni kriterij je delovna uspešnost

Splošna plovba je namreč prva v Sloveniji pripravila in sprejela kolektivne pogodbe za delavce na kopnem in na ladjah, še preden je bila na republiški ravni sklenjena splošna kolektivna pogodba.

dela (pravica do skrajšanega delovnega časa, do nadomestila osebne dohodka za čas čakanja na delo...), začasni presežek pa ugotavlja in določa poslovodni odbor v dogovoru z izvršnim odborom sindikata podjetja. Trajnih presežkov v Splošni plovbi za zdaj niso ugotavljali, pri vseh, katerih delo postane nepotrebno, pa je temeljni kriterij delovna uspešnost. Med presežke pa ni mogoče uvrstiti sindikalnega zaupnika, delegata delavskega sveta, delav v času nosečnosti, med poroniškim dopustom in dopustom za nego ter varstvo otrok.

Dogaja se

DRUŽBENI PRAVOBRANILEC SAMOUPRAVLJANJA

SKOFJA LOKA

Datum: 30/8-1990

Stev.: 272/90

DP TERMO SKOFJA LOKA

DIREKTOR

ZADEVA: Veljavnost predpisa o varovanju tajnosti podatkov o OD ter način izplačevanja OD - o p o z o r i l o

Svet SSS Slovenije nas je seznanil, da ste kot direktor izdali Predpis o varovanju tajnosti podatkov o OD ter o načinu izplačevanja OD z dne 13/6-1990.

Družbeni pravobranilec samoupravljanja ugotavlja:

Osebnih dohodkov se urejajo s splošnim aktom oz. kolektivne pogodbe. Zato predpis, ki ga je izdal direktor ne more opredeljevati tajnosti, pravtako ne more sankcionirati tajnosti v zvezi z OD.

V skladu s kolektivno pogodbo lahko splošni akt (ali podjetniška kolektivna pogodba) sankcionira prepeved objave dejanske višine osebnih dohodkov. 29. čl., 3. točka Splošne kolektivne pogodbe (Ur.l. SRS št. 31/90) namreč določa: »Osebnih dohodki delavcev po kolektivnih pogodbah so javni. Dejanski osebni dohodki delavcev so zaupni«. Vpogled v dokumente oz. podatke pa mora imeti zase prizadeti delavec, za vse delavce pa seveda sindikalni zaupnik.

Presim, da me o vaših stališčih do opozorila obvestite do 30/9-1990.

V VEDNOST: - Svet SSS
- DPS k Slov.

DRUŽBENI PRAVOBRANILEC SAMOUPRAVLJ.:
Anica Greblo

ZVEZA SVOBODNIH SINDIKATOV SLOVENIJE - SVET			
LJUBLJANA, DALMATINOVA 4			
Telefon: 01-533 Pp 81. 5711			
Prejeto: 3. IX. 1990			
Dr. št.	Številka	Prii.	Vredn.
100.	M3-02/90-4	/	/

člani

uradno, nima izgub (v dvanajstih letih je imela negativni rezultat samo v enem polletju), plače se ne znižujejo, ampak so se, nasprotno, povečevale, zaradi Markovičevih omejitev pa zaposleni dobivajo tudi obveznice. Kje so torej vzroki rastočega nezadovoljstva? Kot kaže, je na izbruh vplivala spomladanska reorganizacija podjetja, ko je bila sprejeta tudi nova sistematizacija in z njo manj delovnih mest kot prej.

Nastal je seznam 41 delavcev, od katerih je osem začasno nerazporejenih in prejemajo nadomestilo za čas čakanja na delo doma v višini 80 odstotkov plače. Devetim delavcem je poslovodni odbor določil druge delovne naloge, dokler njihov status ne bo rešen, prav tako trem delovnim invalidom. Dvanajst jih bo v kratkem izpolnilo pogoje za upokojevanje ali pa čakajo na oceno invalidske komisije, trije so bili s kopnega razporejeni na ladje, trem je poteklo delo za določen čas in trije so sporazumno prešli v drugo podjetje. Zaradi teh odločitev je obalni sindikat že dobil nekaj pritožb (pomorščaki in delavci na kopnem so drugače člani Ravnikovega Svobodnega sindikata), vložena pa je bila tudi prijava tožilstvu za kaznivo dejanje proti enemu izmed članov poslovodnega odbora. Poglavitni očitki seznanu pa so, da je poslovodni odbor delavce razporejal brez vsakih meril, torej povsem samovoljno.

Poslovodstvo priznava, da zmanjševanje delovne sile po prejšnji zakonodaji in organizaciji (gre zlasti za delavce v upravi, saj je med pomorščaki fluktuacija dokaj velika)

Na očitke, češ da so bile kolektivne pogodbe sklenjene po hitrem postopku oziroma čez noč, vodstvo odgovarja, da se je besedilo pripravljalo skladno z nastankom generalne kolektivne pogodbe, ki pa zaradi pogajanj med zbornico in sindikatom ni bila tako hitro podpisana, kot so pričakovali. Delo so kljub temu nadaljevali in pogodbe so bile konec junija podpisane: s strani predsednika sindikata podjetja in predsednika delavskega sveta.

Predsednik sindikata pomorščakov Genshipping Vladimir Zevnik je prejšnji teden obiskal štiri ladje v Indiji in na Japonskem, stroške za pot pa mu je krila Splošna plovba, kar je za marsikoga sporno. Zevnik je pred odhodom vsem ladjam poslal dopis, v katerem razlaga, da je članarina zdaj prenikza za organizacijo povsem samostojnega sindikata, denarja je premalo tudi za plačevanje predsednika sindikata, zato je neodvisnost sindikata trenutno odvisna le od človeka.

V kolektivni pogodbi Splošne plovbe so tudi natančno razčlenjene pravice delavcev, katerih delo postane v podjetju nepotrebno. Če njihovo delo trajno ni več potrebno, imajo pravice do dela v drugi organizaciji ali pri drugem delodajalcu, do prekvalifikacije ali dokvalifikacije, do kupka delovne dobe, do enkratnega nadomestila in tako naprej. Podobne pravice imajo tudi delavci, ki jim začasno ni mogoče zagotoviti

Skrivnosti

Gotovo pa bo te dni veliko pozornosti namenjeno tudi tako imenovani skrivnosti Splošne plovbe, in to ne povsem brez razlogov, saj je edini ladjar oziroma podjetje za mednarodne pomorske prevoze in storitve v Sloveniji ter že zaradi tega nekaj posebnega. Tudi na Splošni banki Koper je bilo v preteklosti mogoče večkrat slišati, da je Splošna plovba preveliko in preveč specifično podjetje za članstvo samo v regijski banki. Misterij pomaga ustvarjati tudi podjetje v tujini Genshipping Corporation Monrovia, ki ga je pred skoraj desetimi leti Splošna plovba ustanovila prva med jugoslovanskimi ladjarji, o njem pa v začetku ni bilo priporočljivo govoriti, čeprav so dali zanj pristanek najodgovornejši močje v republiki oziroma državi. Danes imajo podjetja v tujini vsi jugoslovanski ladjarji, od skupno 384 ladij (podatki so od 21. 12. 1989) jih je v tujini registriranih 121.

Razlogov za ustanovitev podjetja v tujini je bilo več, razlaga vodstvo. Ko je začela kredibilnost jugoslovanskega gospodarstva padati, je bilo veliko lažje najti posojilo kot liberijsko in ne jugoslovansko podjetje, omogočeno je bilo hitrejšo obnavljanje in širitev flote. Za zadnjo ladjo Bočno, ki so jo kupovali kot Splošna plovba, so namreč potrebovali kar dve leti papirnatih postopkov. Danes ima Genshipping 853 zaposlenih (skoraj vse pomorščake), Splošna plovba pa 416, med njimi 228 v upravi. Vse poslovanje obeh podjetij pa se vodi iz Portoroža.

Barbara Verdnic
(Primorske novice)

Bosna in Hercegovina

Razum na preizkušnji

Bosno in Hercegovino nesporno in povsem gotovo čaka vroča politična jesen. Ta se je v resnici že začela s tekmovanjem nacionalnih in levih partij, ki se bo končalo na svobodnih večstrankarskih volitvah 18. novembra.

Kaj se bo tedaj zgodilo v tej naši republiki? Bo BiH po novembrskih volitvah imela pluralizem partij ali nacionalni pluralizem v politiki? Bodo te volitve zares pomenile zmago demokracije ali bodo samo boj za oblast? Takšna vprašanja nam odpira predvolilno ozračje, ki je že polno strankarskih napetosti in strasti.

Pod politično svobodo razumemo svobodno delovanje in organiziranje nacionalnih strank. Le-te imajo že sedaj zasluge za osvobajanje nacionalnih občutij, ki so bila do sedaj potlačena, birokratsko nadzorovana in usmerjena. Kot pravi prof. dr. Nenad Kecmanović, rektor Univerze v Sarajevu in predsednik zveze reformskih sil BiH, moramo razumeti, da osvobajanje te občutij spremlja izbruh nacionalnega navdušenja, ki ga lahko primerjamo z ozračjem ob doseganju pomembnega gola na prepolnem nogometnem stadionu. V vsem tem ni nič slabega; slabo je, če v nacionalnem zanosu ljudi pozabimo in ne upoštevamo, da so njihovi prvi sosede drugi narodi. Bosna je kot večnacionalna celota v svoji dolgi zgodovini skupnega življenja ustvarila tolerantno politično kulturo, za katero nima zasluge nobena bivša politična stranka. To je preprosto – naraven pojav. Eno najpomembnejših pravil te kulture je, da ne smemo napraviti ničesar, kar soseda vznemiri. Po Kecmanoviću za takšno politično kulturo nima zasluge niti nedotakljiva oblast enopartijske hierarhije, ker je leta parolo o bratstvu in edinstvu ter formulo, po kateri BiH ni niti muslimanska, niti srbska, niti hrvaška, ampak hkrati »tako muslimanska kot srbska in hrvaška«, precej uresničila s sistematičnim zavraščanjem pripadnikov vseh treh narodov – z montiranimi dogovorjenimi procesi.

Sedaj je mednacionalna strpnost na veliki preizkušnji. Bo to, kar obstaja recimo temu naravno, po zaslugi novih »organiziranih sil« z vidika nacionalnih strank nazadovalo ali napredovalo? Na-

mesto odgovora navedimo nekaj primerov, ki kažejo, da so nacionalni odnosi v BiH strašno napeti.

»Foča«, igre z otroki, učiteljska preštevanja

Prvi primer opozarja na dramatične politično-varnostne razmere v Foči, kjer že mesece plamtijo konflikti, mednacionalna razhajanja in tudi brezvladje, ki pelje v nadaljnje spopade. Na ustanovnih zborih novih nacionalnih strank je bilo podjetje »Foča-trans«, v katerem so se delavci strogo podelili po nacionalni pripadnosti, uporabljeno kot pomemben element strankarske politike. Po vztrajnosti, s katero posamezne stranke v primeru spora fočanskih delavcev-šoferjev kamionov in avtobusov ignorirajo pravno državo, lahko sklepamo, da »Foča-trans« pravzaprav potrebujejo za uresničevanje lastnih ciljev. Odtod je to avtoprevozniško podjetje tako pogosto navzoče v nastopih strankarskih prvakov na sestankih njihovih privržencev po vsej BiH.

Drugi primer: Neka politična organizacija v BiH je pozvala otroke, naj ne gredo v šolo. Ta poziv je bil na začetku šolskega leta poslan otrokom, za katere se ne ve, v kateri in kakšni državi bodo končali prvi razred. Se bo morda kakšna stranka spomnila pozvati otroke, naj redno obiskujejo šolo, naj se dobro učijo, starše pa, naj jim pri tem pomagajo? Ni morda to interes vsakega ogroženega naroda in se morda ti narodi, za spremembo, ne bi mogli malo kosati tudi v tem?

Tretji primer govori o tem, kako v znamenju politikantskega poteka začetek novega šolskega leta v Livnu, kjer nekaj staršev zahteva, naj jim otroke učijo izključno učitelji in profesorji hrvaške narodnosti. Ta zahteva je, še posebej v pregretem političnem ozračju, delovala šokantno. Kaj se bo zgodilo, če bodo danes ali jutri starši v krajih, kjer prevladuje srbsko ali muslimansko prebivalstvo, zah-

tevali, naj jim otroke učijo samo prosvetni delavci njihove narodnosti? Danes, na pragu 21. stoletja, ko se napredni svet bojuje za sposobne in strokovne kadre, pri nas prihajamo na dan s takšnimi zahtevami, ki bodo družbo pogreznile v civilizacijsko katastrofo. Je bila pripadnost kakšnemu narodu zares kdaj zagotovilo strokovnosti koga, so enonacionalni učiteljski kolektivi nujno pogoj za pravilno vzgojno usmerjanje mladega naraščaja? Je mogoče, da dandanes zahtevamo enonacionalno zbornico, tudi za ceno odpuščanja »tuje« narodnosti, ljudi, ki so v »tujem« svetu dosegli ugled, kakršnega si lahko samo želimo?

Politikantske zadeve političnih vodij

Voditelji vseh strank na javnih shodih prisegajo, da bodo vztrajali pri kulturnem političnem dialogu in komunikacijskem bontonu, pripadnike svojega naroda in druge pozivajo k razumu, po vsem tem pa nenadoma pridejo na površje politikantske zahteve, kakršnih v svetu, ki mu želimo slediti, zares ne moremo zaslediti. Kaj pomaga, če je bil Vuk Drašković na nedavnem shodu Srbske obnove v Avtovcu pri Gackem nepričakovano umirjen in tudi mehak ali če je bil Radovan Karadžić, prvak Srbske demokratične stranke, na njenem ustanovnem sestanku v Nevesinju v svojem slogu dostojanstven

in tolerant, ko so jima pa namene podrli lokalni bojovníki in militantni emisarji, ki so pozivali na poravnavo krvavih računov iz preteklosti. Hkrati »jastrebi« Hrvatske demokratične skupnosti opravljajo svojo bolno akupunkturo v zahodnem delu Hercegovine. S svojimi ostrimi kljuni odpirajo stare rane, s tem ko pogrevajo že tako pregrete nacionalne strasti in nestrpnosti.

Na zboru komunistov v Bugojnu v začetku septembra je dr. Nijaz Duraković opozoril na odgovornost nacionalnih liderjev za poslabšanje mednacionalnih odnosov, na možnost nedemokratičnih volitev in na pojav nasilja. Svojo tezo

dele grožnjo komunistov, da bodo novembrske večstrankarske volitve odložene in tako ohranjeno obstoječe stanje. »Zelo nas skrbi, iz česa izhaja sklepanje, da sta delovanje naše stranke in njen program izvor kakršnihkoli motenj v mednacionalnih odnosih. Nasprotno, to je dejavnik stabilnosti v mednacionalnih odnosih v BiH,« kategorično izjavlja Adil Zulfikarpašić (Stranka demokratične akcije). Meni, da je takšne kritike nujno natančno nasloviti. Pavšalne ocene, pravi, imajo večkratno nevarne implikacije. Predvsem vsebujejo tezo, da je demokracija v BiH nemogoča. Zulfikarpašić pripominja tudi, da SDA pazi, da na svoje sestanke ne vabi gostov, ki ne spoštujejo nacionalnih in verskih pravic sedesov.

Po mišljenju dr. Radovana Karadžića (SDS) je demokracija ogrožena v mnogih krajih naše države. V Bosni in Hercegovini je ogrožena zaradi nefunkcioniranja pravne države.

lovanja pravne države. Kaos je pogodu samo starim strukturam. Karadžić dodaja, da so ekscenčni primeri na ustanovnih zborih SDS zelo redki, ko pa do teh pride, so zelo obrobni. »Glavni tokovi so zelo konstruktivni, benevolentni, pomirjujoči, demokratični, in tako bo do konca. Mi spoštujemo fair play, ne napadamo nobene osebnosti, celo tedaj ne, ko opozarjamo na kakšne nesprejemljive poglede.«

Ne glede na to, koliko se liderji novih strank, ki si prizadevajo doseči oblast ali v njej sodelovati, zavzemajo za fair play v predvolilni tekmi, jih stvarnost pogosto demantira. Od premočnih besed, ki so postale redni spremljevalec strankarskih shodov, so prešli na prepričevanje s pestmi, kamenjem, in tudi streljanje je postalo del tega rituala. Odtod v javnosti strah, da nasilje ne bi postalo spremljevalec predvolilnega tekmovanja. V resnici gre za globoko načete mednacionalne odnose, mednacionalni razhod in razdeljenost na tri nasprotni strani.

In vse to se dogaja v času gospodarske krize in težkega gmotnega in socialnega položaja delavcev. Če bi bilo mogoče živeti od ideologije in politike, bi bili morda najbogatejši na svetu. Tako pa med dogajanjem ali prihajanjem silne »politične svobode« hkrati vre zaradi nezadovoljstva delavcev. Četudi je Bosna in Hercegovina v sredini Jugoslavije, je gospodarsko v srcu njenega siromašnega juga z dvema velikima tovoroma na ramenih: »Agrokomercem« in še vedno bazno strukturo svojega gospodarstva. Medtem ko to pišemo, se je v Sarajevu začela trideseta stavka po letošnjem maju, v BiH pa je prejšnji mesec več kot 600 tisoč delavcev prejelo po 2.300 dinarjev, s katerimi ni mogoče niti približno dostojno živeti. Voltaire je dejal, da narod bolje živi od najslabše juhe kot od najmodnejših govorov in največjih besed. Smo končno dojeli to njegovo logiko? Svojevrsen komentar vsega tega, kar se nam dogaja, je lahko šala, ki v resnici ni šala. Takole pravi: »In vendar je delavski razred najbogatejši! Zakaj? Zato pač, ker bo prav on vse plačal...«

Milorad Bašić

Svobodni Sindikati Slovenije

Pred izidom

Tone Peršak

Nova knjižica iz zbirke Aktualne teme

SLOVENSKI USTAVNI MNOGOBOJ

Slovenski pisatelj, poslanec in podpredsednik družbenopolitičnega zbora skupščine republike Slovenije objavlja svoja razmišljanja, objavljene članke in ocene o smiselnosti samo slovenske ustave kot ustave suverene in samostojne države.

Cena: 70 dinarjev

Naročila pošljite na naslov: ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4
telefon 321-255, 310-033

Naročilnica

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo _____ izvodov

knjižice Toneta Peršaka **Slovenski ustavni mnogoboj**. Naročeno pošljite na naslov _____

Ulica, poštna št., kraj _____

Naročeno dne: _____ Račun bomo plačali v zakonitem roku.

Žig

Podpis naročnika

Pogovor s predsednikom mestnega odbora sindikata delavcev v kulturi Ljubljane Nikom Goršičem

Operacije pravih kirurgov so neboleče in uspešne

S predsednikom mestnega odbora sindikata delavcev v kulturi in igralcem Slovenskega mladinskega gledališča Nikom Goršičem smo se pogovarjali o problemih sindikalne organiziranosti kulturnih delavcev v Ljubljani in nekaterih splošnejših temah, povezanih s kulturo. Seveda nas je najprej zanimalo, kaj meni o vprašanju, ali je kulturnikom sindikalna organiziranost sploh potrebna.

»Gotovo, da potrebujejo sindikat, predvsem kulturniki in posebej sindikat dejavnosti v okviru sindikatov vseh družbenih dejavnosti,« je prepričan Goršič. »Sem za strokovne sindikate v kulturi in popolnoma pragmatičen odnos morebitnega članstva do njih. Vključi se boš v tisti sindikat, ki ti največ ponuja in zagotavlja. Povezanost v družbenih dejavnostih se mi zdi simpatična, ni pa pogosta v sindikalnem gibanju v Evropi. Za specifičen položaj v slovenski kulturi pa je pomembna. Ne samo zato, ker kultura pri nas hira in je v težavnem položaju zaradi nizke produktivnosti in neevropskih standardov. Lahko bi pomagala pri promociji nove slovenske državnosti, pa sploh ne gre za to, da bi umetnost morala paktirati s politikom. Gre za preprosto poslovnost politikov, žal tudi za kulturnost. Tega pa se politika premalo zaveda.«

»V družbenem in političnem prostoru pri nas,« meni Niko Goršič, »ta trenutek obstoja temeljno nerazumevanje konstituiranja nove demokratičnosti. Premalo se zavedamo, da v parlamentarni demokraciji nobena vlada ni demokratična že zato, ker je bila izvoljena na demokratičen način. Demokratičen boj za oblast še zdaleč ne pomeni, da je tudi izvoljena oblast demokratična, pamet in stroka sta pač zmeraj v manjšini. Konstituiranje nove demokratičnosti, nove oblasti, računa tudi na nastanek novega sindikata.«

Sindikalni pluralizem za zdaj samo geslo

Petinsitrideseti amandma k ustavi, ki zahteva in omogoča sindikalni pluralizem, je ta trenutek še le mrtva črka na papirju. Razočaran sem nad nerazumevanjem vlade in nekaterih komentatorjev, ki jih resnično cenim. Tudi sindikati bi morali imeti pravico do tistih sto dni, kaže pa celo, da se bodo nekateri konstituirali tudi leto ali celo več. Skupaj bi morali oblikovati nov slovenski politični prostor, kompletirati bi morali zainteresirane sogovornike vseh barv. Prehodno obdobje bo dolgo

in bojim se, da ga bomo tako nadaljevali kar v nedogled, od real-socializma v realkapitalizem, prek državnega kapitalizma. Ne sreča.«

»Spominjam se zapisanih besed predsednika Demosa dr. Jožeta Pučnika, da je zahodni kapitalizem šele z razvojem sindikatov izgubil svojo vulgarno obliko. Pričakujem, da se bosta slovenska oblast, ki se ta trenutek niti noče pogovarjati s predstavnikom več kot 400.000 delavcev, ki so skupaj s svojimi družinskimi člani odvisni od te indolence, se mora zavedati, da je tudi njeno konstituiranje odvisno od konstituiranja slovenskih sindikatov. Oba sta konstitutivna dela in nujna, če seveda hočemo resnično oblikovati novo civilizacijsko pogodbo oziroma dogovor. Če nekaterim ne gre samo za oblast? Ali bosta pozneje nasprotnika ali partnerja, zdaj niti ni pomembno. Pač, morata biti.«

Nova oblast pa se ne zaveda, da so sindikati (kot je povedal Pučnik) družbeni kolektiv in še kako potrebna varovalka za vsako oblast. Moramo se nehati igrati otroške spore. Naš skupen interes je, da živimo skupaj znošno in na določeni civilizacijski stopnji.«

Prav tako se ne strinjam z grožnjami dr. Marka Kosa, ki pravi, da je prehod iz »največje diktature, ki si jo je mogoče zamisliti, v demokracijo« vedno čas težkih in bolečih operacij. Prav toliko sem star, da od rojstva živim v tej »prehodni« operacijski dvorani in vsaj verjel ne bom več, da je to nujnost. To je manipulacija šarlatanov – operacije pravih kirurgov so neboleče in uspešne. Ni stvar v tem, da bi morali kirurge likvidirati, ampak moramo z njimi še naprej prijateljsko živeti. Pluralizem naj bi bil razvid različnosti interesov prebivalstva določene države, ne pa le možnost, da se določena skupina dokoplje do oblasti. Verjamem v nove odnose. Res pa mora biti praksa v tem, spet novem prehodnem obdobju, precej drugačna kot v Zahodni Evropi, saj je tam kapital dejanski, pri nas pa le hrepenimo po njem.

Štef Potočnik

Umrl je Štef Potočnik. Umrl mi je prijatelj, eden tistih redkih življenjskih sopotnikov, pri katerem sem to besedo vedno izgovoril brez zadrege.

Ni nekrolog. Samo pero se je prepustilo solzam, ki mi te dni silijo iz lupine močno načete možgatosti.

Nisva želela tičati neprenehoma skupaj, da bi lahko, ko se je to kakor mimogrede zgodilo, bil pogovor brez besedičenja, smeh brez sprenevedanja in zabavljanje brez primere.

Bil je slikar in vem, da ne bi mogel biti kaj drugega. Bil je to ves in nepretgoma. Bil je, ko se je enkrat samkrat lotil velikega platna, bil pri akrilu, temperi, miniaturnem akvarelu, grafiki in bil prav tako, ko je moral ničkolikokrat prijatelju na ljubo napisati in izrisati priznanja za udeležence sindikalnega seminarja, narisati duhovito pripombo za obletnico mature ali postaviti razstavo v našem radovljiškem centru. Bil je slikar, tudi ko je bil le scenograf in ostal prijatelj, tudi ko ga je mučil glavobol.

Bil je iz enega kosa, zato naj takšen tudi ostane. Ne raztrgajmo ga pri slovesu na tisoč hval – od dobrega očeta do lojalnega državljanca – in to tisti, ki sami ne zmoremo biti iz celega.

Tisti, ki ne znamo biti ljudje, tudi če nas ne opazujejo, ki ne znamo povedati resnice, tudi če nas bo to teplo, ki ne znamo verjeti v svojega boga samo zato, ker so drugi dovčerajšnjega zamenjali. Še zavzeti sindikalni delavci ne znamo biti scela, temveč smo to samo dopolnili in ko je sindikalnim predelavcem to po godu.

Umrl je slikar, ki ni imel predslukra in umrl je človek, ki je bil to v tolikšni meri, da ni utegnil biti še kaj drugega.

Zbogom Štef.

Doro Hvalica

Obisk vodilnega dirigenta zborovske glasbe v svetu

Priložnost za slovenske zborovodje

Konec septembra bomo v Sloveniji imeli priložnost tudi v živo spoznati vodilno osebnost zborovske glasbe v svetu – dirigenta Erica Ericsona iz Stockholma.

Mojster Ericson bo namreč gostoval pri enem naših najboljših zborov, pri Akademskem pevskem zboru France Prešerena v Kranju in z njim pripravil izbrani koncertni spored. V njem bodo izvajali nekatera temeljna dela evropske zborovske tradicije, izbor iz slovenske zborovske glasbe ter predstavili nekateri Skandinavci. Koncerti bodo v Kranju, Velenju in Ljubljani,

23., 24. in 25. septembra.

Eric Ericson je svoj prvi zbor vodil že pri štirinajstih letih. Na stockholmski Visoki šoli za glasbo je študiral glasbeno vzgojo in cerkveno glasbo in med tem vodil razne ljubiteljske zборе. Leta 1945 je ustanovil Stockholmski komorni zbor, vokalno različico slovitega, podobno imenovanega švedskega instrumentalnega ansambla, ki je izvajalsko raven, zlasti sodobnih del, razvil do neverjetnih višin. Bil je tudi zborovodja slovitega moškega zbora Orphei Dragär v Uppsali, od leta 1951 pa je trideset let vodil Zbor

švedskega radia.

Zborovodja Eric Ericson ima najboljše zborovsko diskografijo z anatolijskimi posnetki najpomembnejših vokalnih partitur preteklosti in sedanjosti. Številne nove zborovske skladbe so nastale na njegovo pobudo, večino je tudi prvič izvedel. Na stockholmski glasbeni akademiji je več let predaval dirigiranje in zborovodstvo ter vzgojil vrsto uspešnih nadaljevalcev razvitega švedskega zborovskega izročila. Po upokojitvi se posveča seminar-skemu delu na tečajih in simpozijih ter gostovanjem pri številnih najuglednejših zborih po vsem svetu. Eric Ericson je tudi častni predsednik mednarodne zborovske federacije IFCM.

Gostovanje uglednega dirigenta bo enkratna priložnost za številne slovenske zborovodje, da si izpopolnijo svoje znanje. Študij koncertnega programa bo potekal namreč v obliki javnih vaj, ki jih bo mojster Ericson sproti komentiral in pojasnjeval. Pripravil bo tudi več predavanj o metodiki zborovodstva in predstavil švedsko zborovsko tradicijo v okviru zborovske ustvarjalnosti 20. stoletja. Na 24. zborovodskem seminarju bo še več pogovorov in okroglih miz o problematiki uveljavljanja in razvijanja zborovske glasbe.

M. S.

bolj nekakšen »trojanski ošel«. Ne vem pa, čigav.

Toliko priletnosti in voluntaristične strokovnosti, kot jo kaže v zadnjem času v vseh mogočih pogovorih in pisanju, je za nadaljnji razvoj sindikalnega gibanja stoodstotno škodljivo. Njegovo robantenje (Krambergerjevo na drugi ravni je na srečo ponehalo), je ta trenutek vzrok nezaupanja dobre tretjine slovenskih delavcev, da bi se vključili v sindikate, kar bi pomenilo, da se resnično vključujejo tudi v konstituiranje slovenske države. Poglavje zase

Kulturni sindikat naj prepreči ideološko ihto

Z odpravo kulturnih skupnosti je prišlo do demontaže operativne organizacijske oblike v slovenski kulturi. Ta trenutek imamo samo ministra za kulturo in nekaj preostalih članov nekdanjega komiteja. Nobenega aparata ni več, nobenega sistema. Stanje je porazno.

Na srečo je bil pred časom ustanovljen slovenski kulturni zbor kot neformalna institucija slovenskih umetnikov, da bi preprečili in kontrolirali politično in ideološko ihto. To je še v nastajanju, prav tako kot sindikalna organiziranost. Obstoj sindikata delavcev v kulturi (v prihodnje bo mogoče sestavljen iz različnih frakcij, ki se bodo medsebojno dogovarjale za skupne cilje v pogajanjih z vlado) je nenavadno potreben. Z zmanjševanjem sredstev za kulturo, tudi ob zadnjih predlogih vlade, se samo nadaljuje. Boj proti inteligeni je očitno konstanta politike kakršne koli oblasti pri nas. Navkljub standardom Unesca, ki predvidevajo za stopnjo razvosti, kakršno imamo v Sloveniji, 1,5 odstotka narodnega dohodka za kulturo, naši politiki zmanjšujejo sedanjí delež na 0,56 odstotka. Ne zavedajo pa se, da to ne pomeni le demontaže slovenske kulture, marveč vsega slovenskega naroda.

Sedanji model naše demokracije zahteva, da smo zaradi pomembnosti sindikatov vsi vključeni v enega izmed njih, da se sploh lahko začnemo dogovarjati. Trenutno pa je več interesa za kulturnike edino pri zvezi svobodnih sindikatov Slovenije. Nimamo pa veliko časa. Če smo torej v tem sindikatu pripravili kolektivno pogodbo, potem moramo tu začeti delati.

Igor Žitnik

»Sindrom Tomšič« v sindikalnem gibanju

Ne morem mimo Tomšičeve pojavnosti v sindikalnem gibanju. Ne zanima me kot politik. Osnovna stvar je, da je sindikalni pluralizem danes legitimen in legalen. Če so sindikati opozicijska oblast, potem so legitimna in legalna opozicija. Vsekakor ima Tomšič nekaj zaslug za takšno stanje. Njegov pomen »jurišnika« v ne tako oddaljeni preteklosti je edina njegova pozitivna stvar, zdaj pa, ko sta v miru potrebna dialog in strokovnost, postaja vse

je, da si je Tomšič svojo Neodvisnost prisvojil, obenem pa je več kot polovico vseh zaposlenih delavcev obtožil, da so Ravnikova last. Neodvisnost na vsak način hoče narediti režimsko, vsaka stranka naj bi imela svoje sindikate. Morda se bo to kdaj zgodilo, vendar sem prepričan, da ne v dobru delavcev. Zakaj se Tomšič nikoli ni vprašal, zakaj mu nihče javno ne reče, da bi moral odstopiti, kot on vsak dan zahteva od Ravnika? Zato, ker je izjemno »primeren« nasprotnik. Še enkrat, škoda.

Minister Capuder in kultura

Govor ministra gospoda Capudra v Stični je predmet najrazličnejših komentarjev, glos in ironičnih karikaturnih. Prav je tako, saj je to očitno edina možnost ugovora javnosti, tudi tistega dela, ki jo minister predstavlja.

Pa vendar je to tema tudi za drugačen razmislek. Danes me zanima predvsem tisto načelno vprašanje o odnosu kulture in politike, saj bomo s tem najlažje pokazali na razhajanja s stališči, ki jih po raznih zborovanjih pripoveduje in zagovarja minister.

Sama beseda politika ima svoj etimološki odmev in izvor v grški besedi polis, zatorej naj bi v njej nenehno sozvenela beseda svoboda, ki jo sam razumem kot spoštovanje posameznika, njegovega posebnega in samosvojega mišljenja, njegove pravice do nemotene zasebnosti, pa tudi kot pravico do brezvzročnosti, nepredvidljivosti in skrivnostnosti človeških dejanj.

Tako je tudi z besedo kultura, ki po svojem izvoru kaže na krčenje tal in obdelovanje zemlje, torej na neustrašnost in vztrajnost. Zato ima tudi pojem sam – kultura torej, oblikovan v krogu Scipiona mlajšega, za svoj cilj humanost, torej človeškost, tisto, kar človeka ne razločuje samo od živali, temveč tudi od tistih, ki nimajo moralnih vrednosti, znanj in uglednosti.

Ali ni torej skupna točka kulture in politike nasprotovanje svetu, ki temelji na eni sami resnici, nasprotovanju času, ki izključuje in prepoveduje relativnost, dvom in spraševanje, nasprotovanje zavesti, ki ne priznava razbohotenja domišljije in poslušnosti verjetnosti.

Kultura je torej družbena energija, ki pa je seveda možna samo tedaj, če je odnos možen do nje odprt, zavezujoč, pa tudi eksistencialno soodvisen. V to naju prepričuje vrsta primerov iz zgodovine.

V času, ko se grška kultura razširi po Bližnjem in Srednjem vzhodu in spaja s kulturno zgodovino Feničanov, Babiloncev, Perzijcev in Egipčanov, je mišljenje in pesništvo že razumljeno kot postopek preudarjanja v službi izdelovanja, torej je to čas razmaha znanosti, filologije, matematike, geografije in medicine, Evklida in Apolonija, Hiparha, Arhimeda, Herona in drugih, je pa to tudi

čas, ki je uspel združiti racionalnost teoretskega duha Grkov ter empirične in tehnične izkušnje Starega Egipta, ter s tem ustvariti temelje za nesluten razvoj mišljenja in kritičnosti in s samim tem zasnujejoč družben angažma, temelje za svoboden, ustvarjalen, neoviran razmah misli torej.

Kot se z novim vekom rodi evropski individualizem, tako je tudi Gutenbergovo Pismo o odpadstvih pokazalo na usodno povezanost tiska z reformacijskim gibanjem.

Ali v 70 našega stoletja, ko so splošna vprašanja evropske politike usmerjena predvsem v tri velike sklope: ekonomske rasti, delitve in državne varnosti, se pravi znotraj kulture, razumljene v najširšem smislu, ponovno pojavijo vprašanja posameznika, njegove odnose do sveta, družbe, življenja in smrti in s tem skozi neprosojno in kaotično tkivo velike politike pripomorejo k odpiranju zavesti o grozljivem propadanju biolo-

nacionalne kulture s konca 19. stoletja in z začetka dvajsetega, ki jih zagovarja dr. Capuder, prej distriktivne kakor produktivne v razviti družbi s konca 20. stoletja. Na več načinov se je namreč izkazalo, da je cela vrsta kulturnih dejavnosti, ki so se naknadno uvrstile v nacionalno in elitno kulturo, ni dogajala na ravni nacionalne ali elitne reprezentativnosti, ampak na nenadzorovanem področju avantgarde, undergrunda in alternative. Še več: te šele naknadno priznane kulturne dejavnosti so zares urbanizirane oblike kulturnega življenja.

Sleherna regresivna in s tem represivna politika na tem področju potiska vso slovensko kulturo v položaj, ki ga je že preživela in ki ni omogočal napredka.

Zato socialisti zagovarjamo eksperimentalno umetnost, neformalne kulturne dejavnosti, podpiramo spontane iniciative in nenavadne ali nekonvencionalne oblike dela, kulturne dejavnosti

škega okolja, nekontroliranem širjenju orožja, družbenih neuračunljivostih v razvitih državah ter o vprašanjih kvalitete življenja, individualnega samoudejavanja in človeških pravic. Vsega tistega torej, s čimer se odnos do politike v tem času postavi skozi nove poglede: miru, svobode, enakopravnosti, vračanja k zemlji, in s čimer se ponovno uveljavijo vrednosti: avtonomnost, sovisnost, integriteta fizičnih razmer za življenje, svoboda mišljenja in volje.

Tudi zato so koncepcije elitne in

marginalnih skupin in družbenih manjšin, ob tem pa še tako imenovano popularno kulturo. Vse to so namreč znamenja in sestavni deli današnje Evrope. Seveda pa pri tem ne odrekamo podpore nacionalno reprezentativni kulturi in varovanju kulturne dediščine. Prav narobe. Le vnaprejšnjega osrednjega mesta v nacionalnem kulturnem življenju ne pripisujemo nobeni obliki kulturne dejavnosti. In prav glede tega se ne strinjam z ministrom, gospodom Capudrom.

Borut Šuklje

Resnica o odpovedih Srbom

Delomrzneži brez narodnosti

Po Jugoslaviji strašijo odpovedi. V poplavi stečajev ostajajo brez dela množice delavcev, vendar pritegnejo pozornost medijev le posamezni primeri. Posebej tisti z etničnim predznakom. Tako skoraj vsak dan izvemo kakšno podrobnost o neuspešni odpovedi dr. Jovanu Raškoviću, nekoč spoštovanem nevropsihiatru v Medicinskem centru v Šibeniku, ki od 29. julija ne prihaja na delo niti ni poskušal opravičiti svojega izostanka z dela. Za na primer v istem času »likvidiranih« 3600 delavcev iz tekstilne industrije v Dugi Reli ali iz zadrškega »Bagra« pa nihče ne pokaže nobenega zanimanja.

Taki so pač časi. Sedaj je najpomembnejše vprašanje, če bodo delavci srbske narodnosti ostali brez dela na Hrvaškem samo zato, ker so Srbi.

Po »oboroženi vstaji« v Kninski krajini je gradiva na to temo več kot dovolj. Tudi odgovori so znani vnaprej, in sicer že po tem, kdo jih daje. Tako vsevedni beograjski tisk trdi, da je zadnje dni v nekaj dalmatinskih občinah ostalo brez dela približno 13000 Srbov. Odpovedi menda dobivajo vsi po vrsti, tako fizični delavci kot univerzitetni profesorji. Disciplinske komisije v podjetjih obsojajo svoje delavce po hitrem postopku, obrazec za obtožbe pa je v glavnem povsod enak. Na primer: delavci so izostali z dela dan, dva ali tri zaradi bolezni ali ker so izkoristili nekaj dni letnega dopusta; tiste, ki so jih v tem času videli na barikadah ali v nočnih stražah, prav gotovo čaka odpust.

Kdor količaj pozna pisanje časopisov, kot je denimo Poli-

tika ali njej podobni, bo takoj podvomil o teh podatkih, še posebej če je pripravljen poslušati tudi tiste, ki žive na tistem območju, ali če se pozanimajo za primere, na katerih ustvarjajo scenarij za izmišljeno odpustniško mrzlico. O tem smo se prepričali med pogovori v Zadru, Benkovcu, Biogradu, Obrovcu, Kninu in Šibeniku, kjer se nikomur ni skrivil niti las na glavi, ker je dežural v nočnih stražah ali postavljaj barikade. Zaradi tega namreč nihče ni dobil odpovedi. Oglejmo si samo primer Čeda Novakovića, delavca v splitski »Mlekarni«. Ta delavec je po besedah Gorana Juvančića, predsednika sindikata tega podjetja, dobil odpoved, ker ga pet dni brez opravičila ni bilo v službo, in to pred kninskimi dogodki. Po pisanju »Ekspres politike« pa je Novakovića ta neseča doletela, ker so ga videli na fotografiji s trojico stražarjev, »ki so blizu Knina varovali ljudstvo pred Tuđmanovimi policaji«.

»Gliha vkup štrih«

Podobno in z enakim ciljem razlagajo tudi disciplinske postopke proti brezvestnim delavcem podjetij TEF in TLM »Boris Kidrič« v Šibeniku. Res je, povod za takšne ukrepe – tega tudi nihče ne skriva – je bila »oborožena vstaja«, med katero je z dela dnevno izostalo tudi po sto delavcev. V TEF so na primer na zboru delavcev zahtevali hitro odpustitev vseh »vstajnikov«. Vendar se je zadeva hitro pomirila in potem je naprej vse potekalo v skladu z zakonom. Šestim delavcem so bili izrečeni tudi prvi ukrepi: ena denarna kazen,

dva javna opomina, šest suspendov; za enega bodo ponovno ugotavljali odgovornost, dvema pa bo suspenz umaknjen zaradi njegove neutemeljenosti. »Med suspendiranimi in tistimi, proti katerim je sprožen disciplinski postopek, niso samo Srbi, niti niso samo Srbi tisti, ki jih ni na delo od 17. avgusta,« je dejal Ante Vranić, direktor

delkih, kot je denimo elektro-liza. Proti tem delavcem pa niso sprožili disciplinskega postopka, ker so vsi navedli upravičene razloge za izostanek z dela. Odpoved je bila vročena samo delavcu Petru Steljku, ki na delo ni prišel pet dni zapored. To pa je za zdaj tudi vse, vendar – kot kaže – preveč za pokrajinski odbor SDS Skradina, ki v dopisu šibeniškimi oblastem grozi z mitingom zaradi »nesprejemljivega vsakodnevnega maltretiranja delavcev srbske narodnosti s suspenzi, odpovedmi delovnega mesta in z drugimi oblikami maltretiranja, ki jih izvajajo člani HDZ«.

Naznanila razdora

Podobno sporočilo za javnost je prišlo iz zadrškega »Osiguranja« kjer je naenkrat ostalo brez dela 115 delavcev. To je podjetje, ki opravlja varnostne storitve, in sedaj pre-

v industrijski coni »Graženica« odpovedalo sto delovnih mest za varnostnike »Osiguranja«. Narodnostna sestava letih pa je: 65 Srbov, 33 Hrvatov, en Jugoslovan in en Albanc. Hkrati s temi podatki je navedeno, da je od skupno 370 delavcev »Osiguranja« 186 Hrvatov, 171 Srbov, 9 Jugoslovanov, 2 Makedonca in 2 Albanci. Ker je med tistimi, ki jim je bilo odpovedano delovno mesto, največ delavcev srbske narodnosti – celo dve tretjini – se pojavljajo različna sklepanja. Najpogostejše je vendarle to, da so za

Medtem ko bo v poplavi stečajev do konca leta lahko ostalo brez dela celo 288 tisoč delavcev, pritegnejo pozornost samo posamezni primeri z etničnim predznakom. Ostajajo na cesti delavci srbske narodnosti na Hrvaškem samo zato, ker so Srbi?

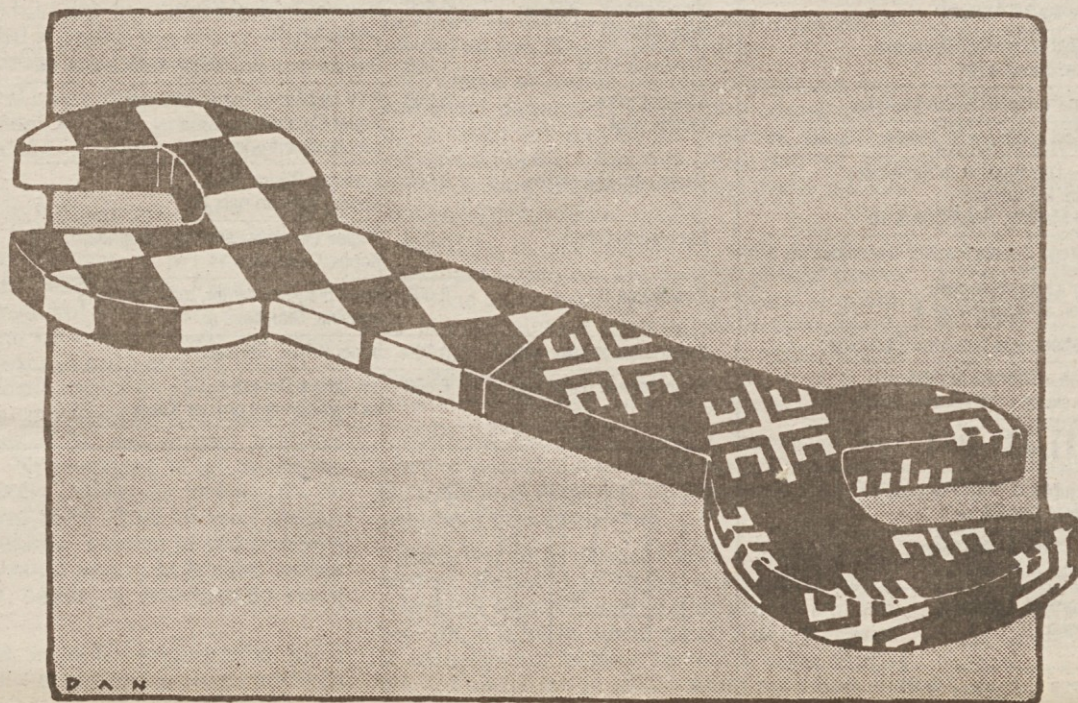
službo. Enako pot je nameravala ubrati tudi »Sojara«, »Kepol«, »Elka« in drugi, še posebej potem, ko je »Osiguranje« ceno svojih storitev povečalo za približno 50 odstotkov. V »Kepolu« so izračunali, da jih delovno mesto varnostnika mesečno stane 47 tisoč dinarjev, oziroma da za enega čuvaja »Osiguranja« mesečno plačajo 12 tisoč dinarjev, lasten delavec z enakimi deli in nalogami pa bi jih stal največ šest do sedem tisoč dinarjev. Pozabiti pa ne smemo tudi tega, da veliko podjetij rešuje ali zmanjšuje ekonomski presežek lastnih delavcev, v glavnem invalidov, s tem da jih premešča na čuvajska in vratarska dela.

Posledice iger z orožjem

Končno se pojavljajo (kot na primer v Splitu) tudi privatna podjetja za varovanje premoženja, kar morajo »Osiguranje« in podobna družbena podjetja še kako upoštevati. S kvaliteto in ceno svojih storitev se morajo potruditi vzeti argumente za odpovedi tistim, ki se pri tem sklicujejo na nacionalno sestavo kot edini motiv. So namreč tudi takšni. Med ekonomske vzroke preprosto vključijo tudi nacionalni dejavnik, in tudi odpovedi ponekod delijo naklepno. Žal je v razmerah »iger na srečo z orožjem« prav nacionalna pripadnost – kot kriterij za vrednost in cen – deležna več pozornosti kot to, da na Hrvaškem ta hip posluje z izgubo celo 1140 podjetij. V teh podjetjih grozi odpoved 288 tisoč delavcem – ne glede na to, če so Srbi ali Hrvati. Zato ima prav Josip Klisović, predsednik pokrajinskega sveta SSSH, ki opozarja, da vsi skupaj sedimo na atomski bombi, ki jo lahko sproži prav visoka brezposelnost skupaj z drugimi socialnimi napetostmi. Sedimo na bombi, ki je veliko bolj nevarna kot orožje kninskih straž in barikade na cestah, čeprav tudi te niso nenevarne.

Nekaj je prav gotovo: demonstracije s kakršnim koli predznakom in motivi ne morejo ustvariti nove vrednosti, novega dohodka in tako tudi na novih delovnih mest. Nasprotno!

Nedjeljko Jusup
(Sindikalna javnost)

splošnega sektorja TEF, in pri tem poudaril, da imajo tudi delavce, ki so po 50 dni neupravičeno izostali z dela. Podobna »epidemija« je zajela tudi največje podjetje v Šibeniku »Boris Kidrič«, kjer je med vstajo dnevno manjkalo na delo 40 do 45 delavcev – Srbov in Hrvatov – kar je občutno prizadelo normalen potek proizvodnega procesa, še posebej v posameznih od-

jema od partnerjev množične odpovedi, čeprav – kot zatrjujejo – vzrok za to »niso kako-voštvo storitev in ekonomski motivi«. V pogovorih pa odprto namigujejo, da je vzrok za to narodnostna sestava delavcev varnostnikov. Vendar je tudi to ne deloma) zanikal Šime Šimunić, podpredsednik izvršnega sveta Skupščine občine Zadar. Po njegovih besedah je devet podjetij

povod za odpovedi storitev »Osiguranja« izkoristili politične razmere in zaostrene mednarodne odnose oziroma dogajanja v Kninu. Vendar pa ne smemo, pravijo v Zadru, zanemariti niti ekonomskih razlogov. »Osiguranje« je prejelo odpovedi tudi pred »oboroženo vstajo«. Tako je na primer »Luka« pred nekaj meseci sklenila organizirati svojo varnostno

»Poštenih Albancev« je zmanjkalo

Junija lani sem bil prvič in zadnjič na Kosovu. Časi »kontrarevolucije« so bili že malo mimo, teklo, čeprav počasi in s težavo, je obdobje diferenciacije – »očiščenja in pomlajenja«. Takrat sem v skupini novinarjev sindikalnih glasil iz vse Jugoslavije spoznaval žalostno kosovsko realnost. V tej skupini naj bi posebej spremljal »delovno in idejnopolično diferenciacijo«. Članka o tem nisem nikoli napisal; tudi če bi do kraja popuščal svojim merilom objektivnosti, bi bila moja razmišljanja takrat nesprejemljiva in neobjavljiva v drugih jugoslovanskih sindikalnih časopisih.

Spominjam se, da sem med takratnimi pogovori v Djakovici, Titovi Mitrovici in Prištini s govornikom – sindikalnim in političnim funkcionarjem, direktorjem, delavcem razlagal, da so mi kriteriji te diferenciacije popolnoma tuji in nedoumljivi. Zlasti mi je v spominu ostal pogovor v rudniku v Starem trgu, kjer je bilo žarišče takratnih dogodkov. Takrat sta mi predstavnik »zdravih sil« – v. d. predsednika predstava ZK v rudniku Momir Milivojević in predsednik konference sindikata Vesel Tahiri pripovedovala, da se bodo argumentirano in vztrajno zavzemali za

vsakega poštenega delavca. Govorila sta še o povrnitvi zaupanja, zapeljivosti itd. pa je vse zvenelo blede in neprepičljivo, povsod, kamor si šel so govorili v enoličnih in enakih frazah. Prepričan sem, da omenjenih funkcionarjev – eden je bil Srb, drugi Albanc, – ni več v podjetju, ali pa vsaj ne na teh funkcijah. Za takrat ravno imenovanega vršilca dolžnosti direktorja Starega trga Qazima Shalo, ko je tedaj užival neomejeno zaupanje oblasti – priznati pa je treba, da je od vseh mojih takratnih srečanj pustil daleč najimpozantnejši vtis – pa to trdno vem, saj so o njegovi odstranitvi pisali tudi časopisi pri nas.

Če se človek samo še ob omembi bolj znanih imen zdrzne nad dogajanjem na Kosovu, pa je razplet po ponedeljkovi splošni stavki grozljiv za »civilizirano« logiko. Najprej mi je šlo za to, da bi kronološko povzel imena in številke odpuščenih delavcev, ki jih dan za dnem lahko prebiramo v slovenskem časopisju. Pa je imen in številke veliko preveč – danes pravijo, da jih je že 15.000. Če ponekod še odpuščajo posamezne Albance, ki so sodelovali v stavki, gre drugod za cele izmene, vso inteligenco v podjetju, vse zdravnike, inšpektorje, ravnatelje šol, referente, po-

slovodje, tajnice. Skupen in edini kriterij v tej nepojmljivi čistki, ki jo izvajajo srbske oblasti v obupnih in vnaprej na neuspeh obsojenih poskusih je – da so Albanci. Pošteni Albanci ne več. Teh je očitno zmanjkalo.

In v splošnem srbskem brezumju ni pred izsiljevanimi splošnimi in svobodnimi volitvami

v Srbiji videti niti ene organizacije, stranke, sile ali silice, ki bi obetala kaj drugega kot pogrome nad Albanci. Koga prepričujejo o nevarnosti, agresivnosti, secesionističnih nagibih in vse kar je še takega, je tudi jasno. Zlasti še po Kninu, Foči, Sandžaku. Vsi stavijo na karto povampirjenega srbskega nacionalizma in šovinizma,

tega imajo kot edino pot za morebitno osvojitve oblasti. Dokler gre samo za besede, bi še morda šlo, toda ko gre za obstoj, eksistenco, kri, življenje ali smrt vsega naroda zato, da bi drugi vladali – Miloševići, Draškovići, Sešlji – vseeno je, je to čez rob zadnje meje razuma, človečnosti in civiliziranosti.

Igor Žitnik

Borza dela

Republiški sekretariat za delo
Republiški zavod za zaposlovanje

Enota Maribor, tel.: (062) 26-371

Poklic	OD	Naziv delovne organizacije
Snažilka (3 delavke)	3.800	Dom upokoencev »Danica Vogrinec« Maribor
Bolniška strežnica	4.500	Dom upokoencev »Danica Vogrinec« Maribor
Mehanik šiviljskih str.	4.500	PIK Tovarna perila in konfekcije Maribor, Kraljeviča Marka 5
Referent za administr. in komercialna dela	7.000	»INTRA«, Kajuhova 37, Sl. Bistrica
Komercialni predstavnik (2 delavca)	3.500	SVIT Svetovanje in trgovina, Laporje 24, Sl. Bistrica
Računovodska dela	4.000	Štajerska igranilnica, Gregorčičeva 37, Maribor
PRU slov. jezika	5.900	OŠ. Rado Robič, Limbuška c. 62, Limbuš
Razredni učitelj na podružnici Zg. Poljskava	5.000	OŠ. Spodnja Poljskava, Pragersko
Vodja fin. operative	9.000	Projektivni team 2000 Maribor, Grajski trg 1/II Maribor
Vinogradniški delavec	3.300	Kmetijski kombinat, Slovenska Bistrica, Titova c. 31
Tkalec – pripravnik	3.000	Tovarna volnenih tkanin Merinka
Vinogradnik – sadjar	3.800	Kmetijski kombinat Sl. Bistrica, Titova c. 31
Potniška prodaja blaga	5.000	Merx – Dravinski dom Slovenske Konjice, PE Varnost – Signal Maribor, Antoličičeva 10
Učitelj na odd. pod. biv.	5.000	OŠ. Draga Kobala Maribor, Tolstojeva uč. 3
Socialni delavec za skrbništvo odraslih oseb	6.000	Center za socialno delo Maribor, Dvorčakova ul. 5
Učitelj razred. pouka – 3.	5.500	OŠ Pohorskega bataljona Oplotnica
Zdravnik specialist iz transfuzije	7.210	Splošna bolnišnica Maribor, TOZD skupne medicinske službe

Enota Ljubljana, tel.: (061) 321-041

Servirka	3.500	ZRT Ljubljana TOZD Bolnišnica Ljubljana, Linhartova c.
Slaščičar – pripravnik	3.000	Unitel Grand hotel Union Ljubljana, Miklošičeva c.
Monter elektroinstalac. (2 delavca)	3.000	Energomont, Ljubljana, Poljsanska
Šivilja – pripravnik	1.800	Pletenina Ljubljana, Zaloška c.
Samostojno vodenje del v kuhinji	4.500	GPG Grosuplje gostinsko turistični program Ljubljana, Topniška ul.
Inštruktor B kat.	6.500	Promet Orel d.o.o. Tbilisjska 54, Ljubljana
Kolekcionar	4.000	Pletenina Ljubljana, Zaloška c.
Gimn. maturan – booking referent v dom. turizmu	3.621	Emona Globtour Domači turizem, Šmartinska c
Samostojni razvijalec II	4.800	Iskra polprevodniki Trbovlje, Gabrsko
Vzdrževalec	4.000	Gramat Grosuplje Rožna dolina
Snažilka	2.800	OŠ. Dr. Anton Debeljak, Loški potok
Varstvo prešol. otrok	3.600	Vzgojno varstvena organizacija, Ribnica, Majnikova ul.
Referent za splošna dela	6.000	Vojna pošta Grosuplje
Varuhinja predšol. otrok	4.000	OŠ. Dr. Anton Debeljak, Loški potok
PU biologije in gospodinj.	7.000	OŠ. Luis Adamič Grosuplje, Tovarniška c.
Delavec brez poklica	5.000	Matična knjižnica Kamnik v ustanavljanju, Kolodvorska 2
Perica likarica	4.300	Dom počitka Mengeš, Glavni trg
Učitelj razrednega pouka (2 delavca)	6.000	OŠ Duplica, Ljubljanska c.
Učitelj razrednega pouka	6.500	OŠ Domžale, Ljubljanska c.
Višji knjižničar	8.000	Biotehniška fakulteta, VTOZD za živinorejo Groble
Višji knjižničar	8.000	Matična knjižnica v ustanavljanju, Kamnik, Kolodvorska 2
D. i. kmet. živin. – mladi raziskovalec	7.000	Biotehnična fakulteta, VTOZD za živinorejo Groble
Nega oskrbovancev	4.710	Dom upokoencev Vrhnika, Idrjska c.
Natakar (2 delavca)	4.500	Mercator Rudar Idrja Trgovina in gostinstvo, Ljubljanska ulica
Učitelj PB	7.000	Cerkno Spomenik NOB Cerkno

Enota Koper, tel.: (066) 22-281

Delavec brez poklica	2.500	Ciciban Miren tozd Proizvodnja obutve Miren
Pomožni delavec	2.800	Vojna pošta 6740 Ilirska Bistrica
Zdravstveni tehnik	4.000	Vojna pošta 6740 Ilirska Bistrica
PRU slovenskega jez.	3.000	OŠ. Ivan Brozina Slovan Jelšane 82
Delavec brez poklica	4.000	Droga Portorož, tozd Delamaris Izola, Tovarniška ul. 13
Ladijski mehanik	4.500	Droga Portorož, tozd Delamaris Izola, Tovarniška ul. 13
Elektromonter	5.000	Droga Portorož, tozd Delamaris Izola, Tovarniška ul. 13
Administrator obr. OD	5.000	Droga Portorož, tozd Delamaris Izola, Tovarniška ul. 13
Učitelj kuharstva	7.000	Srednja gostinska in turistična šola Izola, Prekomorskih b. 7

Poklic	OD	Naziv delovne organizacije
Učitelj strežbe	7.000	Srednja gostinska in turistična šola Izola, Ul. prekomorskih brigad b. 7
Dela na računalniku	7.000	OŠ. Vojka Šmuc Izola, Prešernova 4
Pravnik-sekretar podj.	12.000	Ferrotehna Izola, Polje 21
Pomočnik ravnatelja	9.000	OŠ Vojka Šmuc Izola, Prešernova 4
Tehnolog v proizvodnji	6.000	Droga Portorož, tozd Delamaris Izola, Tovarniška ul. 13
Učitelj nemškega jezika	7.000	Srednja gostinska in turistična šola Izola, Ul. prekomorskih b. 7
Profesor kemije	1.900	Srednja ekonomska in kov. šola z italijanskim uč. jezikom, Izola, Gregorčičeva ul. 21
Pomožni delavec (trije delavci)	3.500	Cimos Koper, C. Marežganskega 2
Poštni manipulant	5.000	PTT podjetje Koper, Glagoljaška ul.
Voznik viličarja	3.500	Cimos Koper, C. Marežganskega 2
Avtomehanik – priprav. (trije delavci)	2.500	Mercator Trgoavto Koper, Cesta JLA 25
Pripravnik frizer	1.800	Brivnice Česalnice Koper, Kidričeva ul. 46
Mešalec slike – radiotv. elek.	6.000	RTV Ljubljana, Tozd Televizija Koper Capodistria, Ulica osvobodilne fronte 12
Vodja carinske službe	8.000	Transjug Rijeka, tozd Koper, Vojkovo nab. 30
Ekonomski tehnik	4.000	Triglav Ljubljana območna skupnost Koper, Cesta JLA 14
Poslovodja II	8.000	Astra blagovni center, tozd Tehnična trgovina, Staničeva ul. 41
Ekonomski tehnik – priprav.	3.700	Inmot Koper, Šmarska c.
Ekonomski tehnik. gimn. mat	6.000	JIK banka Direkcija za maloobmejni promet Koper

TRIS

Borza sindikalnega turizma

Borzna sporočila sprejema Tris-Borza sindikalnega turizma, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon (061) 326-982, 322-975, na hišno centralo (061) 310-033 ali telefaks (061) 317-298.

A. Počitniške zmogljivosti, ki jih nudimo drugim

1. Počitniški dom v Pacugu

Dvo-in triposteljne sobe, možnosti za pripravo hrane
Termini in cena: od 14. 9. dalje – po svoji izbiri
Cena ležišča je 42,00 din na dan.

Poklic	OD	Naziv delovne organizacije
Inženir elektronike	7.700	Cimos Koper, C. Marežganskega 2
Organizator AOP	6.010	Emona Jestvina trgovsko podjetje Koper, Nabrežje Patricie
Vzgojitelj pred. otrok	7.000	OŠ. I. Tankovske br. Dekani
PRU slovenščine	3.301	OŠ z italijanskim učnim jezikom Koper, Gimnazijski trg 7
PRU za likovno vzgojo	1.467	OŠ z italijanskim učnim jezikom Koper, Gimnazijski trg 7
Direktor – d. eco.	8.500	Turistična organizacija Portorož, tozd Hoteli Triglav, C. JLA 3
PRU nemškega jezika	3.500	Srednja šola z italijanskim učnim jezikom Koper, Gimnazijski trg 7
PRU slovenskega jezika	3.500	Srednja šola z italijanskim učnim jezikom Koper, Gimnazijski trg 7
Pedag. svet. za matem. in račun.	8.000	Zavod SR Slovenije za šolstvo Ljubljana, Poljsanska c.
Pedagog šol. svetovalna dela	3.500	OŠ Ivan Babič-Jage, Marežige 35
Snažilka	1.800	VIZ Piran tozd Vzgojno varstveni zavod Piran, Ul. IX. korpusa 40
Snažilka	3.500	VIZ Piran TOZD OŠ Ciril Kosmač Piran, Bolniška ul. 11
Čistilec – voznik gasilec	6.000	Turistična org. Portorož, Tozd Igralnica Casino Portorož, Obala 75
Tajniško blag. dela	5.800	Obalne galerije Piran, Tartinijev trg 3
Varuh pred. otrok	4.000	VIZ Piran, tozd Vzgojni zavod Elvira Vatovec Strunjan 140
Zobozdrav. asistent	5.000	Zdravstveni center Koper, tozd Zdravstveni dom Piran, Zupančičeva ul. 4
Steklopihač krogličar	6.200	Steklarna proizvod. embalažnega steklar Hrpeleje 29
Ekonomski tehnik	6.300	Jugobanka Temeljna banka Ljubljana, Titova c.
Pripravnik	2.900	Kimodus d.o.o. Sežana
Krojač	2.500	Krojaška delavnica Pivka, Postojnska cesta 2
Tiskar za tisk s ploskve	3.500	Sovič, DO za zaposlovanje in uspos. invalidov Postojna Vilharjeva 14

B. Prodamo počitniški dom

1. Prodamo počitniški dom na otoku Murterju pri Šibeniku v zalivu Slanica.
Dom ima 30 ležišč.
Okvirna cena je 500.000 DEM.
Ponudbe na Tris-Borzo sindikalnega turizma, Ljubljana, Dalmatinova 4.

Vsi podatki, ki smo jih objavili v borznih sporočilih št. 16, 17 in 18, še veljajo, zato jih danes ne ponavljamo.
Vse bodoče udeležence Tris-Borze sindikalnega turizma obveščamo, da bomo v prihodnji številki Delavske enotnosti objavili navodila in borzno sporočilo za zimsko sezono 90/91. Kadrovskim službam oziroma komisijam za družbeni standard predlagamo, naj že zdaj poiščejo proste počitniške zmogljivosti za letošnjo zimo. Posebej vas opozarjamo, da bodo šolske počitnice v prvem delu trajale od 21. 12. do 3. 1. 1991, v drugem pa po 20. januarju.
Po podatkih Tris-Borze sindikalnega turizma imamo približno 2000 ležišč v počitniških domovih, ki so primerni tudi za bivanje pozimi in za odhiti.

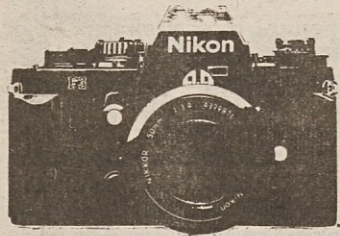
Tudi v prihodnje bomo z vami sodelovali:

Doro Hvalica

Irena Prusnik

Metod Zalar – vaš borzni agent

fotokronika

● Od petka do ponedeljka je bila v Savinjskem gaju pri Mozirju mednarodna razstava »Cvetje Evrope«, na kateri je sodelovalo 60 domačih in 20 tujih razstavljalcev.

Kot pravijo organizatorji – slovenski vrtnarji – si jo je ogledalo kar 25.000 ljudi. Verjamemo, saj so se proti Mozirju z vseh strani valile kolone vozil. Prometno gnečo je na svoji koži občutil tudi naš premier Peterle, ko se je vračal s prireditve »Družina poje« v Andražu. Savinjski zdaj upajo, da bo poslal nad oblake tudi kakšno priprošnjo za težko pričakovano avtocesto od Arje vasi do Ljubljane...

● Mnogo več državljanov, kot so jih našli v Mozirju, pa je bilo minuli konec tedna gotovo na živilskih trgih, če že ne kar na kmetih. Rož'ce bodo pač minule, to vsak ve, z ozimnico se bo pa nekako dalo pretolči čez zimo...

● Tudi k tej sliki bi lahko pripisali »priprava ozimnice«, saj bodo najbrž kar lepi »koščki« tegale plena končali v zamrzovalnih skrinjah...

Tri muhe na mah

Še dlje kot Celjani pa so – vsaj v razmišljanjih – prišli v Novi Gorici. Občinski svet ZSSS je namreč sklenil, da bo ustanovil sindikalno agencijo, in sicer kot družbo z omejeno odgovornostjo. Kot smo izvedeli, za njeno dejavnost prav zdaj pripravljajo natančnejše programe. Načrtujejo, da bodo v okviru agencije organizirali hranilnico in posojilnico, članom sindikata pa bo agencija poleg tega pomagala še pri organiziranju in izvedbi letovanj, izletov in strokovnih ekskurzij, nakupu živil in drugih izdelkov, posredovala pa bo tudi pri iskanju začasnega dela. Po besedah predsednika Adrijana Devetaka naj bi v agenciji zaposlili okrog 30 delavcev.

Na Severnoprimeorskem torej nameravajo ubiti več muh z enim samim zamahom...

Pripravlja: Damjan Križnik

med nami

čakuje odgovor IS RS do srede, 19. t.m. do 12. ure; če z odgovorom ne bo zadovoljen, bo dva dni kasneje, torej 21. septembra, ob 14. uri organiziral enourno splošno opozorilno stavko delavcev ONZ Republike Slovenije.

To bi bilo pa res zanimivo...

»Omerzuja ne damo!«

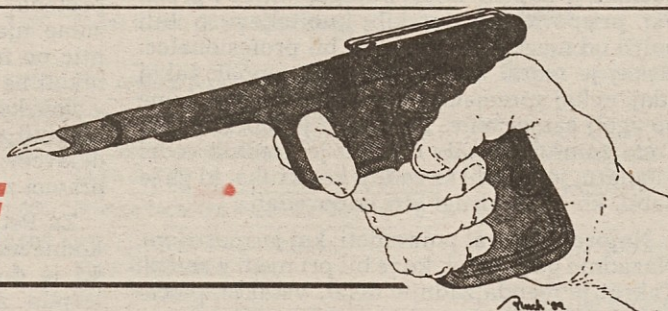
Braneta Omerzuja, bivšega predsednika sindikata občine Ljubljana-Center je mestna vlada zamenjala tri mesece potem, ko je postal direktor Snage. Na njegovo mesto pa je bil imenovan Matjaž Medved, ki je že dozdal delal zmedo in spletkaril v kolektivu. Delavci Snage, ki so za zamenjavo zvedeli iz časopisa, so na sestanku povedali, da je bivši sindikalist, ki se verjetno še vedno uvršča v stranko prenoviteljev, zanje v tem času naredil več, kot vsi dosedanj direktorji. Delavci so zato sklenili, da še naprej podpirajo Branka Omerzuja in da ne marajo nič slišati o Matjažu Medvedu. Mestnima ministroma Pavlu Kogejju in Janezu Lesarju so očitali komunistične metode in neposlusih za ljudi, za Janeza Lesarja pa so celo predlagali odstop.

Ob vsem tem se nam zdi, da v javnih podjetjih oblast lahko tudi na silo menja direktorje. Tudi tiste, ki so uspešni. Oblast lahko tudi spremeni status in lastnino javnih podjetij in v zvezi s tem uveljavi svoje pristojnosti in odgovornosti. Ne verjamemo pa, da lahko katera koli oblast zamenja tudi delavce, za kar se bo verjetno morala odločiti v primeru, da bo vztrajala pri svoji odločitvi.

Več za manj denarja

Občinski svet ZSSS Celje namerava odpreti trgovino za svoje člane, v kateri bodo prodajali živila in skrbeli za nakup ozimnice. Cene naj bi bile nižje kot v drugih prodajalnah, kupovali pa bodo lahko vsi, ki se bodo izkazali s članskimi izkaznicami ZSSS.

Kot poroča Novi tednik, so na posvetu s predsedniki sindikatov podjetij člani občinskega sveta predstavili celoten projekt, ki so si najprej zamislili kot zadrugo. Ker pa ta zahteva več časa in priprav, bodo najprej odprli trgovino, ta pa naj bi kasneje prerasla v zadrugo. Sindikalni aktivisti so predlog podprli; pomisleke so imeli le ob določilu o članskih izkaznicah, ki jih člani še vedno nimajo.

● V spodnjih krajih pa je bilo – kot ponavadi – živahno tudi ta konec tedna. V Kninski krajini so zbirali orožje, vztrajni šoferji Fočatransa zdaj nadaljujejo že tri mesece trajajočo stavko celo z odklanjanjem hrane, na Kosovu napetost še narašča... Mnogi novih četnikov, liberalov, radikalov in drugih privrženecv srbske opozicije (na sliki) pa si je v Beogradu glasno zaželela: »Hočemo kralja!«

Kdo bo še čakal?

Na občinskem svetu ZSSS Hrastnik pa so že izgubili potrpljenje. Zato so se odločili, da ne bodo čakali na dokončno obdelavo projekta o sindikalnih zadrugah, ki ga pripravlja strokovna služba pri Zvezi sindikatov, temveč so se z ABC Pomurko-Kmetijsko zdruogo Dol pri Hrastniku dogovorili, da vlogo sindikalne trgovine opravlja že od prvega septembra. Vendar le začasno, dokler ne zagotovijo začetnega kapitala, prostorov in kadrov za zadrugo.

Člani ZSSS lahko pri nakupih v Kmetijski zadrugi Dol uveljavljajo popust, ki je pri nakupu nad 300 dinarjev 10-odstoten. Hkrati jim Kmetijska zadruga nudi ugodnosti tudi pri nakupu ozimnice.

Pravilna odločitev, saj kdor hitro da, dvakrat da...

Nezadovoljni organi

Policijski sindikat Slovenije je nadvse resno vzel svoje poslanstvo. Že 22. avgusta je poslal republiškem izvršnemu svetu zahtevo po povečanju osebnih dohodkov, pa je od vlade dobil sklep o »20-odstotnem povečanju bruto vrednosti točke za zagotavljanje sredstev za osebne dohodek delavcev in funkcionarjev v organih, organizacijah in strokovnih službah, ki se financirajo iz republiškega proračuna«.

Takšen »feed-back« pa jim ni bil všeč, saj je začasni svet policijskega sindikata Slovenije nemudoma ugotovil, da takšno zvišanje vrednosti točke še zdaleč ne omogoča zmanjševanje zaostanka osebnih dohodkov delavcev organov za notranje zadeve Republike Slovenije. Kot je tudi pred televizijskimi kamerami povedal predsednik začasnega sveta Joško Mezgec, policijski sindikat zato zahteva, da se septembrske plače delavcev ONZ uskladijo z določili 3. poglavja zakona o delavcih v državnih organih (Uradni list RS 14/90). Policijski sindikat pri-

Pravkar izšlo!

SPLOŠNA KOLEKTIVNA POGODBA ZA GOSPODARSTVO s komentarjem in

SINDIKALNO VARSTVO DELAVSKIH PRAVIC v novi knjigi-priročniku za delo sindikalnih zaupnikov

Vsebina:

- splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo
- komentar
- zasnova celovitega sindikalnega varstva delavskih pravic, pravila in navodila za delo sindikalnih zaupnikov, pregled zakonskih odločb o vlogi sindikata pri uveljavljanju in varstvu delavskih pravic.

Cena 25,00 din

Naročila pošljite na naslov: ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon 321-255, 310-033.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnosti, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreključno naročamo _____ izvodov priročnika SPLOŠNA KOLEKTIVNA POGODBA ZA GOSPODARSTVO s komentarjem in SINDIKALNO VARSTVO

DELAVSKIH PRAVIC po ceni 25,00 din. Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Naročeno dne: _____ Račun bomo plačali v zakonitem roku.

Žig

Podpis naročnika

● LIPE SVEDER: PO NOVI MODI

